

Neljännesvuosijulkaisu • Kvartalspublikation

Pääkirjoitus | Ledare TIMO CANTELL

NETTA MÄKI

Vieraskielisten määrä kasvaa nopeasti Helsingissä – turvapaikanhakijoiden vaikutus vähäinen
Invånarna med främmande modersmål ökar snabbt i Helsingfors – asylsökarnas inverkan liten

HELI SJÖBLOM-IMMALA

Pääkaupunkiseutu vetää pakolaistaustaisia muualta Suomesta
Huvudstadsregionen drar till sig folk med flyktningsbakgrund från övriga Finland

PEKKA VUORI

Virolaisten muuttoliike Helsingin seudulle hiipuu
Inflyttningen av estländare till Helsingforsregionen minskar

NETTA MÄKI

Somalinkielisten hedelmällisyys ja perhekoko pienentyneet Helsingissä
Minskande fruktsamhet och familjestorlek bland somaliskspråkiga i Helsingfors

PASI SAUKKONEN

Mitä on kotoutuminen?
Vad är integration?

PASI SAUKKONEN

Maahanmuuttajien työllistyminen Helsingissä
Invandrades sysselsättning i Helsingfors

ANU YIJÄLÄ

Maahanmuuttajien työelämäintegraatiota ja taloudellista sopeutumista selvitetään tarkemmin
Invandrarans arbetslivsintegration och ekonomiska anpassning utreds närmare

HAASTATELU | INTERVJU

”Ensimmäisillä kohtaamisilla on merkitystä” – tutkimus englantia puhuvista ammattitaitoisista irakilaiturvapaikanhakijoista Suomessa

”De första mötena har betydelse” – undersökning om engelskkunniga yrkeserfarna irakiska asylsökande i Finland

UUTISET | NYHETER

Neljännesvuosijulkaisu • Kvartalspublikation

kvartti
4/2016

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS * HELSINGFORS STADS FAKTACENTRAL * CITY OF HELSINKI URBAN FACTS

Maahanmuuttajien työllistymisessä
vaikeuksia ja valopilkkuja
Svårigheter och ljuspunkter
med att få arbete åt invandrarna

**Turvapaikanhakijat
– mitä kulunut vuosi
merkitsee Helsingille?**

Päätoimittaja | Ansvarig redaktör | Editor in Chief ▶ **TIMO CANTELL**

Toimitus | Redaktör | Editor ▶ **TEEMU VASS**

Käännökset | Översättning | Translations ▶ **MAGNUS GRÄSBECK**
LINGONEER OY (ss. 60–97, 110–113)

Kuviot | Figurer | Graphs ▶ **LOTTA HAGLUND**

Visuaalinen ilme | Formgivning | General Layout ▶ **PEKKA KAIKKONEN**

Kansi | Pärm | Cover ▶ **PEKKA KAIKKONEN**

Painoyhteydet | Tryckerikontaktperson | Liaison with printers ▶ **TARJA SUNDSTRÖM-ALKU**

Kansikuva | Pärmbild | Cover Photo ▶ **PEKKA KAIKKONEN**

Paino | Tryckeri | Print ▶ **LIBRIS, HELSINKI 2016**

Julkaisija ▶ **HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS**

PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki

puh. (09) 310 1612

Utgivare ▶ **HELSINGFORS STADS FAKTACENTRAL**

PB 5500, 00099 Helsingfors stad

tel. (09) 310 1612

Publisher ▶ **CITY OF HELSINKI URBAN FACTS**

P.O.BOX 5500, FI – 00099 City of Helsinki, Finland

telephone +358 9 310 1612

Tilaukset, jakelu | Beställningar, distribution ▶ puh. | tel. (09) 310 36293, tilaukset.tietokeskus@hel.fi

Orders by phone, Distribution ▶ telephone +358 9 310 36293, tilaukset.tietokeskus@hel.fi

ISSN 0788-1576 (painettu)

ISSN 1796-7279 (verkossa)

4041 0014
Painotuote

KVARTTI on Helsingin kaupungin tietokeskuksen julkaisema Helsinkiä ja Helsingin seutua koskevaa ajankohtaista tutkimus- ja tilastotietoa esittelevä lehti. Kvartti on suunnattu paitsi päätöksenteon tueksi Helsingin päättäjille ja suunnittelijoille, myös kaikille muille, jotka haluavat tarkemmin perehtyä kaupunki-ilmiöitä koskevaan tietoon. Lehti on alusta saakka ollut kokonaan kaksikielinen (suomi/ruotsi). Nykyisin yksi numero vuodessa on englanninkielinen. **QUARTERLY** pyrkii palvelemaan lukijoita ja yhteistyökumppaneita kansainvälisesti.

Ohjeita kirjoittajille

Aineisto lähetetään mieluiten sähköpostin liitetiedostona ja tekstit voivat olla suomen-, ruotsin- tai englanninkielisiä. Artikkelin alkuun tulee lyhyt sisältöä kuvaava ingressi. Artikkelin toivotaan painottuvan tulosten/tulkintojen esittelyyn. Otsikkojen tulee olla kertovia eivätkä johdanto, lopuksi, keskustelua -tyyppisiä. Tekstin maksimipituus on 4–5 sivua eli n. 1 700 sanaa / 15 000 merkkiä. Tekstejä kirjoitettaessa on otettava huomioon, että

- Teksti aloitetaan vasemmasta reunasta ilman sisennyksiä, tasaus ainoastaan vasempaan reunaan.
- Pakollista rivinvaihtoa käytetään vain kappaleiden lopussa. Kappaleiden väliin jätetään yksi tyhjä rivi. Tavutusta ei käytetä.
- Lähdeviitteet sijoitetaan tekstissä sulkeisiin siten, että ensiksi tulee kirjoittajan nimi, sitten lähteen julkaisu- vuosi ja lopuksi mahdollinen viittauksen sivunumero (esim. Karisto & Montén 1996, 25). Alaviitteitä tulee välttää.
- Kuvioiden, taulukkojen ja karttojen numeroaineisto toimitetaan mieluiten Excel-tiedostona. Niiden otsikot kirjoitetaan tekstiin ja niitä tehtäessä tulee huomioida, että otsikot ja selitteet tulevat lopulliseen tekstiin kahdella kielellä (poikkeuksena **QUARTERLY**).
- Valokuvat ovat suotavia, niiden minimiresoluutio on 300 dpi. Tiedostomuoto on jpg tai tiff.
- Lähdeluettelo liitetään kirjoituksen loppuun otsikolla *Kirjallisuus*.

Julkaistusta artikkelista maksetaan 300 euron kirjoittajapalkkio.
Kvartin aineisto- ja ilmestymispäivät ovat alkuvuonna 2017 seuraavat:

KVARTTI	AINEISTO TOIMITUKSEEN	LEHTI ILMESTYY
1/2017	9.12.2017	helmikuu 2017
2/2017	10.3.2017	toukokuu 2017

kvartti -lehden toimitus

Päätoimittaja Timo Cantell
puh. (09) 310 73362
etunimi.sukunimi@hel.fi

Toimittaja Teemu Vass
puh. (09) 310 64806
etunimi.sukunimi@hel.fi

Osoite: Tietokeskus, PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki

Käyntiosoite: Ympyrätalo, Siltasaarenkatu 18–20 A, 5 krs.

Internet: www.hel.fi/tietokeskus

Sisällys • Innehåll

- 4 ▶ Pääkirjoitus | **Ledare** TIMO CANTELL
- NETTA MÄKI
- 8 ▶ Vieraskielisten määrä kasvaa nopeasti Helsingissä – turvapaikanhakijoiden vaikutus vähäinen
Invånarna med främmande modersmål ökar snabbt i Helsingfors – asylsökarnas inverkan liten
- HELI SJÖBLOM-IMMALA
- 22 ▶ Pääkaupunkiseutu vetää pakolaistaustaisia muualta Suomesta
Huvudstadsregionen drar till sig folk med flyktningsbakgrund från övriga Finland
- PEKKA VUORI
- 38 ▶ Virolaisten muuttoliike Helsingin seudulle hiipuu
Inflyttningen av estländare till Helsingforsregionen minskar
- NETTA MÄKI
- 48 ▶ Somalinkielisten hedelmällisyys ja perhekoko pienentyneet Helsingissä
Minskande fruktsamhet och familjestorlek bland somaliskspråkiga i Helsingfors
- PASI SAUKKONEN
- 60 ▶ Mitä on kotoutuminen?
Vad är integration?
- PASI SAUKKONEN
- 73 ▶ Maahanmuuttajien työllistyminen Helsingissä
Invandrades sysselsättning i Helsingfors
- ANU YIJÄLÄ
- 90 ▶ Maahanmuuttajien työelämäintegraatiota ja taloudellista sopeutumista selvitetään tarkemmin
Invandrarnas arbetslivsintegration och ekonomiska anpassning utreds närmare
- HAASTATTELU | **INTERVJU**
- 99 ▶ ”Ensimmäisillä kohtaamisilla on merkitystä” – tutkimus englantia puhuvista, ammattitaitoisista irakilaisurvapaikanhakijoista Suomessa
”De första mötena har betydelse” – undersökning om engelskkunniga yrkesfarna irakiska asylsökande i Finland
- 110 ▶ **UUTiset** | **NYHETER**
- 114 ▶ **SUMMARY**

Vuosi 2015 oli poikkeuksellinen Eurooppaan suuntautuneen pakolaisten muuton suuren määrän vuoksi. Suomeen saapui ennätysmäärä turvapaikanhakijoita, ja monet heistä tulevat ajan mittaan asumaan Helsingissä.

Tässä Kvartti-lehden numerossa tarkastellaan vuoden 2015 kokemuksia ja tehdään alustavia arvioita turvapaikanhakijoiden tilanteesta Helsingissä. Artikkeleista voi huomata, että turvapaikanhakijat ovat merkittävä ryhmä, mutta sen vaikutus Helsingin väestöön ja esimerkiksi työmarkkinoihin on näillä näkymin rajallinen.

Året 2015 blev exceptionellt i och med den stora mängden flyktingar som kom till Europa. Till Finland har det aldrig förr kommit så många asylsökande, och många av dem kommer med tiden att vara bosatta i Helsingfors.

I föreliggande nummer av Kvartti granskas erfarenheter från år 2015 och görs inledande bedömningar av asylsökarnas situation i Helsingfors. Artiklarna ger vid handen att de asylsökande, trots att de utgör en stor skara, ändå ser ut att få en begränsad inverkan på Helsingfors befolkning och till exempel arbetsmarknaden här.

SPR:n vapaaehtoiset ja vastaanottokeskuksen asukkaat pystyttivät teltoja turvapaikanhakijoita varten tilanahtauden vuoksi vastaanottokeskuksen pihalle.

SIINÄ MISSÄ turvapaikanhakijoiden tilannetta on seurattava, myös muun kansainvälisen muuttoliikkeen tarkastelu on tärkeää. Kansainvälinen muuttoliike keskittyy kaikkialla etupäässä suuriin kaupunkeihin. On vaikea ennustaa muuttoliikkeen tulevaisuutta Suomen osalta, mutta sen vaikutukset tulevat joka tapauksessa olemaan suurimmat Helsingissä ja muualla pääkaupunkiseudulla.

EUROOPPALAISET VALTIOT pyrkivät rajoittamaan turvapaikanhakijoiden muutttoa. Samanaikaisesti monet niistä – samoin kuin suuret kaupungit ja kaupunkiseudut – käyvät kovaa kilpailua osaajista kansainvälisillä työmarkkinoilla. Jos virolaisten muutto Suomeen tyrehtyy, Suomen ja Helsingin on syytä vakavasti miettiä, mistä saadaan työntekijöitä työvoimapulasta kärsiville aloille.

KAIKISSA POHJOISMAISSA pakolaistaustaisten kotoutuminen on ollut monelta osin hankalaa. Tarvitaan entistä enemmän tietoa siitä, minkälainen kotouttaminen parhaiten edistää heidän pääsyään työelämään sekä muuta oman paikkansa löytämistä Helsingissä.

VÄESTÖENNUSTEEN MUKAAN ulkomaalaistaustaisten määrä ja suhteellinen osuus kaikista helsinkiläisistä kasvaa kohisten. Suuri osa Helsingin kouluista on jo nyt monietnisiä ja monikulttuurisia, lähivuosina tämä monimuotoisuus siirtyy myös korkeakouluihin ja muihin oppilaitoksiin sekä työpaikoille. Myös tähän kehitykseen vastaaminen edellyttää kaupungilta lisää tilastollista ja tutkimustietoa. ✪

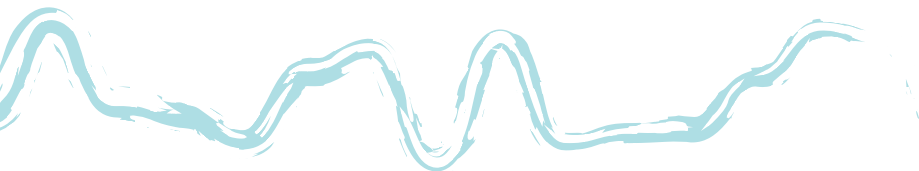

PRECIS SOM VI måste följa de asylsökandes situation är det också viktigt att hålla ett öga på den övriga internationella flyttningsrörelsen. Den är överallt i världen inriktad framför allt på de stora städerna. Det är svårt att förutspå flyttningsrörelsens framtid för Finlands del, men dess verkningar kommer i vilket fall som helst att bli störst i Helsingfors och övriga huvudstadsregionen.

DE EUROPEISKA länderna försöker begränsa asylsökarnas flyttande. Samtidigt är det många länder som – liksom de stora städerna och stadsregionerna – tävlar hårt om den kunniga arbetskraften på den internationella marknaden. Om estländarnas flyttande till Finland upphör är det skäl för Finland och Helsingfors att allvarligt fundera på var man ska hitta folk till de bransher som har brist på arbetskraft.

I ALLA DE NORDISKA länderna har det varit svårt för folk med flyktingbakgrund att bli integrerade. Det behövs nu ännu mera kunskap än förr om hurdan integrering som bäst hjälper dem att komma in i arbetslivet och att hitta sin plats i övrigt i Helsingfors.

ENLIGT DEN SENASTE befolkningsprognosen kommer antalet och andelen personer med utländsk bakgrund att växa starkt i Helsingfors. En stor del av skolorna är redan nu mångkulturella och mångkulturella, och de närmaste åren kommer denna mångfald att synas även vid högskolor och andra läroinrättningar och på arbetsplatserna. För att kunna reagera även på den utvecklingen behöver staden få ännu mera statistik och forskningsfakta. ★

Vieraskielisten määrä kasvaa nopeasti Helsingissä

– turvapaikanhakijoiden vaikutus vähäinen

Invånarna med främmande modersmål ökar snabbt i Helsingfors

– asylsökarnas inverkan liten

Taustaa

Vieraskielisten helsinkiläisten määrä on kasvanut viime vuosina nopeasti, ja vuoden 2016 alussa vieraskielisiä olikin Helsingin 628 208 asukkaasta jo yli 88 000. Niin ikään vieraskielisten väestöosuus on kasvanut: kun esimerkiksi vuonna 1990 helsinkiläisistä oli vieraskielisiä vain 1,3 prosenttia ja vuonna 2000 vastaavasti 5,4 prosenttia, niin viime vuodenvaihteessa osuus oli jo 14,0 prosenttia. Vieraskielisten määrän ja osuuden ennakoidaan myös kasvavan entisestään.

Viimeisin vieraskielisen väestön ennuste Helsinkiin ja Helsingin seudulle laadittiin syksyllä 2015. Lisähaastetta ennusteen tekemiseen toi saman vuoden loppukesällä alkanut ja loppuvuoden jatkunut turvapaikanhakijoiden määrän nopea kasvu. Tämän vuoksi ennuste laadittiin kahtena vaihtoehtona, jotka perustuivat erilaisiin arvioihin turvapaikanhakijoiden määrän kehityksestä. Lisäksi laskettiin vertailutiedoksi niin kutsuttu 0-vaihtoehtoskenaario, jossa ei huomioitu vuoden 2015 kesällä alkanutta nopeaa kasvua, vaan oletettiin turvapaikanhakijoiden määrän kehittyvän vuosien 2010–2014 trendin mukaisesti. Kyseisen viisivuotiskauden aikana turvapaikanhakijoita oli vuosittain keskimäärin noin 3 500.

Bakgrund

De senaste åren har antalet invånare i Helsingfors som har ett främmande modersmål vuxit snabbt, och i början av år 2016 hade över 88 000 av Helsingfors 628 208 invånare ett främmande modersmål. Även andelen invånare med främmande modersmål har vuxit: som exempel hade bara 1,3 procent av helsingforsborna ett främmande modersmål år 1990, sedan var andelen 5,4 procent år 2000, och vid årskiftet 2015–16 redan 14,0 procent. Både antalet och andelen personer med främmande modersmål förutspås växa ytterligare.

Den senaste prognosen om personer med främmande modersmål i Helsingfors och Helsingforsregionen uppgjordes hösten 2015. En extra utmaning i sammanhanget var att antalet asylsökande börjat växa snabbt på sommaren och fortsatte växa resten av året. Därför uppgjordes två prognosalternativ baserade på olika antaganden om hur antalet asylsökande skulle utvecklas. Dessutom beräknades som jämförelse ett så kallat nollalternativscenari som inte beaktade den snabba ökningen som börjat sommaren 2015 utan utgick från att asylsökarnas antal skulle ha utvecklats enligt trenden åren 2010–2014. Under den femårsperioden uppgick de asylsökande årligen till i medeltal omkring 3 500.

Ennusteen perusvaihtoehdossa ja nopean kasvun vaihtoehdossa nojattiin sisäministeriön ja Maahanmuuttoviraston arvioihin turvapaikanhakijoiden tulevasta lukumäärästä sekä myönnettävien oleskelulupien ja perhesidehakemusten määrästä. Perusvaihtoehdossa oletettiin, että Suomeen tulee vuonna 2015 turvapaikanhakijoita 35 000, vuonna 2016 30 000 ja vuonna 2017 vielä 10 000. Tämän jälkeen määrä vastaisi vuoden 2014 tasoa, jolloin hakijoita oli noin 3 600. Nopean kasvun vaihtoehdossa oletettiin turvapaikanhakijoiden määrän olevan vuosien 2015–2017 ajan samat kuin perusvaihtoehdossa, minkä lisäksi vuodesta 2018 alkaen hakijoiden määrä olisi vuosittain 10 000. Lisäksi ennusteessa oletettiin, että joka kolmas hakija saa oleskeluluvan ja että näistä oleskeluluvan saaneista puolet päätyy Helsingin seudulle. Helsingin osuus on tästä määrästä puolet. Perhesidehakemusten oletetaan lisäksi tuovan maahan turvapaikanhakijoiden perheenjäseniä aina muutaman vuoden viiveellä. Tarkemmin ennusteen malli, käsitteet ja määritelmät on kuvattu Helsingin kaupungin tietokeskuksen julkaisussa *Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2015–2030*.

Vuoden 2016 maaliskuuhun mennessä turvapaikanhakijoiden määrä oli laskenut edellisen vuoden maaliskuun tasolle, ja kesä- ja heinäkuussa hakijoita oli vähemmän kuin edellisen vuoden vastaavana aikana. Koska turvapaikanhakijoiden määrän kasvu näyttäisi ainakin tällä hetkellä jääneen väliaikaiseksi ilmiöksi, ennusteen o-vaihtoehto on osoittautunut oletettua realistisemmaksi.

Turvapaikanhakijoiden vaikutus vieraskielisten määrään jää vähäiseksi

Laaditun ennusteen perusvaihtoehdon mukaan Helsingin vieraskielisen väestön määrä kasvaa nykyisestä 88 000:sta lähes 164 000:een ja osuus koko väestöstä 23 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Helsingin koko väestön ennustetaan kasvavan perusvaihtoehdon mukaan nykyisestä vuoteen 2030 mennessä 81 000 hengellä. Tästä kasvusta vieraskielisen väestön osuus on siis 76 000 henkeä eli jopa yli 90 prosenttia.

Prognosens basalternativ och alternativet snabb ökning vilade på inrikesministeriets och Migrationsverkets uppskattningar av de kommande antalen asylsökande samt på antalen beviljade uppehållstillstånd och ansökningar på grund av familjeband. I basalternativet antogs att det år 2015 kommer 35 000 asylsökande till Finland, år 2016 ca. 30 000 och år 2017 ännu 10 000. Därefter skulle det årliga antalet vara på samma nivå som år 2014, alltså kring 3 600. I alternativet snabb ökning antogs att antalen asylsökande åren 2015–2017 skulle vara desamma som i basalternativet, och att antalet sökande från och med år 2018 skulle bli ca. 10 000 om året. Dessutom antogs att var tredje sökande beviljas uppehållstillstånd och att hälften av dem som fått det börjar bo i Helsingforsregionen. Och av dessa skulle Helsingfors andel vara hälften. Därutöver antogs ansökningarna på grund av familjeband hämta in familjemedlemmar till asylsökarna med några års dröjsmål. Prognosens modell, begrepp och definitioner beskrivs noggrannare i Helsingfors stads faktacentrals publikation *Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2015–2030*.

I mars 2016 hade antalet asylsökande minskat till samma nivå som i mars året innan, och i juni-juli kom det färre asylsökande än under samma tid året innan. I och med att ökningen i antalet asylsökande åtminstone för tillfället ser ut att ha blivit ett tillfälligt fenomen har prognosens nollalternativ visat sig vara mera realistiskt än man hade väntat sig.

Asylsökarnas inverkan på antalet invånare med främmande modersmål blir liten

Enligt prognosens basalternativ växer antalet invånare med främmande modersmål i Helsingfors från nuvarande 88 000 till nästan 164 000 fram till år 2030, och deras andel av befolkningen till 23 procent. Samtidigt förutspås Helsingfors hela folkmängd enligt basalternativet växa med 81 000 personer. Av den ökningen består 76 000, det vill säga över 90 procent, av personer med främmande modersmål.

Dessa siffror kan jämföras med det så kallade nollalternativscenariot, som beräknades utgående

Väestöennusteen tekemiseen toi lisähaastetta loppukesällä 2015 alkanut turvapaikanhakijoiden määrän nopea kasvu.

Näitä lukuja voidaan verrata niin kutsuttuun o-vaihtoehtoskenaarioon, joka laskettiin vuosien 2010–2014 turvapaikanhakijoiden määrien pohjalta ja siis ilman vuoden 2015 kesällä alkanutta turvapaikanhakijoiden määrän nopeaa kasvua. Sen mukaan vieraskielisten määrä tulisi olemaan Helsingissä vuonna 2030 noin 156 000 ja osuus väestöstä 22 prosenttia – siis vain yhden prosenttiyksikön vähemmän kuin perusvaihtoehdon mukaan.

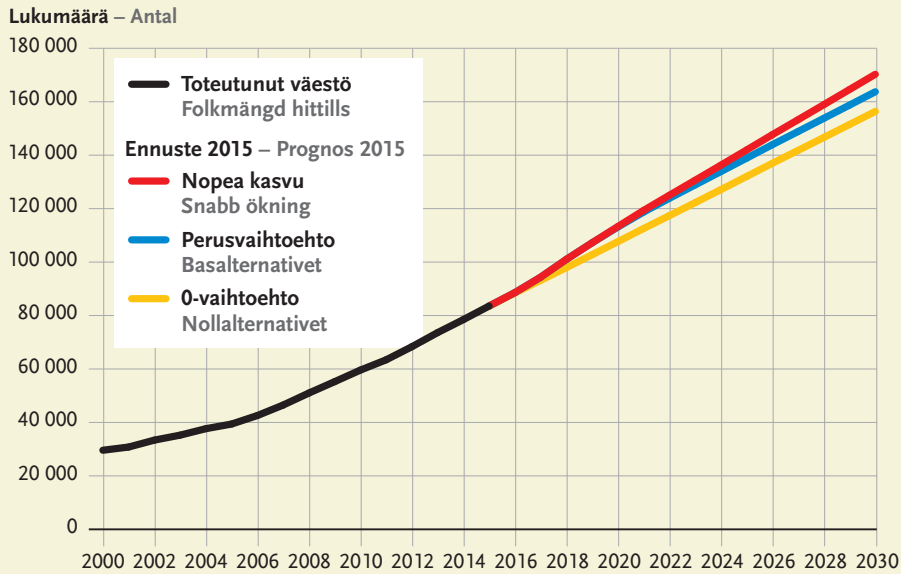
Turvapaikanhakijoiden määrä vaikuttaa siis vieraskielisten tulevaan kokonaisu määrään melko vähän. Tähän on useita syitä. Ensinnäkin melko pieni osa turvapaikanhakijoista lopulta saa turvapaikan tai oleskeluluvan Suomesta. Arvioidaan, että oleskeluluvan saaneista noin puolet päätyy Helsingin seudulle ja heistä noin puolet muuttaa Helsinkiin. Suhteessa Helsingissä jo asuviin vieraskielisiin tämä on melko pieni määrä. Euroopan unionin ulkopuolelta Suomeen tulevien maahanmuuttoperusteet liittyvät ennen kaikkea perhesyihin, esimerkiksi avioitumiseen suomalaisen tai Suomessa pysyvästi asuvan ulkomaalaisen kanssa, opiskeluun ja työntekoon. Näistä perhesyyt kattavat reilun kolmanneksen, opiskelu kolmanneksen ja työnteko noin neljänneksen myönnettyjen oleskelulupien perusteista. Jakauma lienee samansuuntainen myös Helsingissä. Tulevaisuudessa maahanmuuton ennustetaan kasvavan myös niiltä maantieteellisiltä alueilta, joilta tullaan ennen kaikkea näiden syiden perusteella, jolloin turvapaikanhakijoiden määrän tähän mennessä tapahtuneen kasvun merkitys ei tule olemaan kovin suuri. Kolmas syy on rakenteellinen, ja liittyy siihen, mistä vieraskielisten väestö koostuu. Tulevaisuudessa yhä suurempi osa vieraskielisistä on nimittäin syntynyt Suomessa eikä siis muuta maahan. Vieraskielisten lukumäärää kasvattavat osin Suomessa syntyneet ja muun muassa suomalaisen koulutusjärjestelmän läpikäyneet nuoret.

från antalen asylsökande åren 2010–2014 utan att beakta den snabba ökning i antalet asylsökande som började sommaren 2015. Enligt det scenariot skulle de personer med främmande modersmål som år 2030 bor i Helsingfors vara ca. 156 000, alias 22 procent av befolkningen – alltså bara en procentenhet färre än i basalalternativet.

Antalet asylsökande inverkar alltså ganska lite på det framtida antalet invånare med främmande modersmål. Det har flera orsaker. För det första beviljas en ganska liten del av de sökande slutligen asyl eller uppehållstillstånd i Finland. En bedömning är att omkring hälften av dem som fått uppehållstillstånd börjar bo i Helsingforsregionen, varav ungefär hälften i Helsingfors. I förhållande till antalet personer med främmande modersmål redan bosatta i Helsingfors är det en relativt liten mängd. Även för dem som inte kommer från EU handlar invandringsorsaken främst om familjeskäl, till exempel äktenskap med finländare eller i Finland varaktigt boende utlänning, studier eller anställning. Av uppehållstillstånden beviljas en dryg tredjedel av familjeskäl, liksom en tredjedel p.g.a. studier och ca. en fjärdedel anställning. Fördelningen i Helsingfors torde vara ganska liknande. I framtiden förutspås invandringen öka även från de områden därifrån man utvandrar främst av dessa orsaker, varvid den ökning som hittills skett i antalet asylsökande inte får särskilt stor betydelse. En tredje orsak är strukturell och har att göra med hurdan befolkningsstruktur de med utländskt modersmål har. I framtiden kommer nämligen en allt större del av dem att vara födda i Finland och därmed inte vara inflyttare. Antalet personer med främmande modersmål utökas till en del av finlandsfödda ungdomar som bland annat gått igenom det finländska utbildningssystemet.

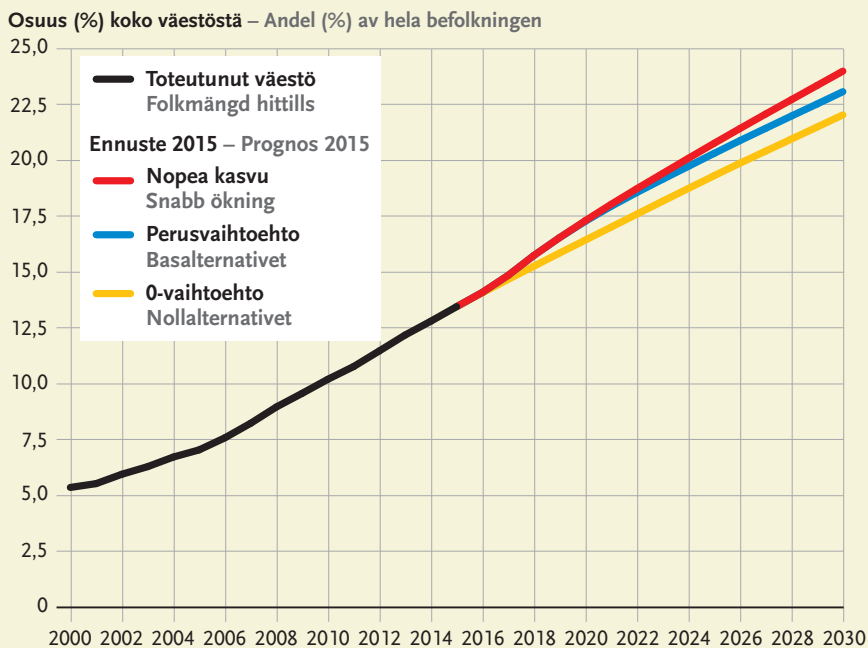
KUVIO 1. Vieraskielinen väestö (lukumäärä) Helsingissä 1.1.2000–2015 sekä ennustevaihtoehdot vuoteen 2030

FIGUR 1. Befolkning med utländskt modersmål i Helsingfors 1.1.2000-2015 (antal) samt prognosalternativ fram till år 2030

KUVIO 2. Vieraskielinen väestö Helsingissä 1.1.2000–2015 sekä ennustevaihtoehdot vuoteen 2030, osuus (%) koko väestöstä (osuus on laskettu suhteessa Helsingin koko väestön ennusteen perusvaihtoehtoon)

FIGUR 2. Befolkning med utländskt modersmål i Helsingfors 1.1.2000-2015 samt prognosalternativ fram till år 2030, andel (%) av hela befolkningen (andelen beräknad enligt basalternativet i prognosen för hela Helsingfors befolkning)

Turvapaikanhakijoiden vaikutus näkyy lähinnä yhden kieliryhmän osuuden kasvuna

Turvapaikanhakijoiden vaikutus vieraskielisten tulevaan kokonaismäärään jää siis melko vähäiseksi, ja kieliryhmien osuuksia tulevaisuudessa tarkasteltaessa nähdään, että vaikutus koskee lähinnä Lähi-Idän ja Pohjois-Afrikan kieliä puhuvia.

Kaikkia oheisessa kuviossa (Kuvio 3) esitettyjä kieliä puhuvia tulee olemaan Helsingissä vuonna 2030 lukumääräisesti huomattavasti enemmän kuin tällä hetkellä. Esimerkiksi vuonna 2015 suurimman vieraskielisten ryhmän eli venäjänkielisten määrä tulee kasvamaan yli 10 000 hengellä, ja myös Länsi-Euroopan kieliä puhuvien määrä yli 9 000 hengellä. Kuvion 3 vasemmanpuoleisessa paneelissa olevien maiden osalta ennusteen o-vaihtoehto ei käytännössä poikkea perusvaihtoehdosta, koska näistä maista turvapaikanhakijoita on hyvin vähän.

Eniten ennusteen perusvaihtoehto ja o-vaihtoehto poikkeavat toisistaan Lähi-Idän ja Pohjois-Afrikan kieliä puhuvien kohdalla. Näitä kieliä puhuvien lukumäärä tulee kasvamaan vuoden 2015 reilusta 10 000 hengestä yli 21 000 hengellä perusvaihtoehdon mukaan, mutta yli 6 000 henkeä vähemmän o-vaihtoehdon mukaan. Muun Aasian kieliä puhuvien lukumäärä tulee kasvamaan noin 15 000 hengellä ja muun Afrikan kieliä puhuvien noin 13 000 hengellä, mutta ero ennusteen perusvaihtoehdon ja o-vaihtoehdon välillä on vain reilu 500 henkeä.

Asylsökarnas inverkan syns främst som ökning i en enda språkgrupp

Asylsökarnas inverkan på totalantalet personer med främmande modersmål blir alltså ganska liten, och en titt på språkgruppernas framtida andelar avslöjar att de närmast inverkar på andelarna personer med språk från Mellanöstern eller Nordafrika.

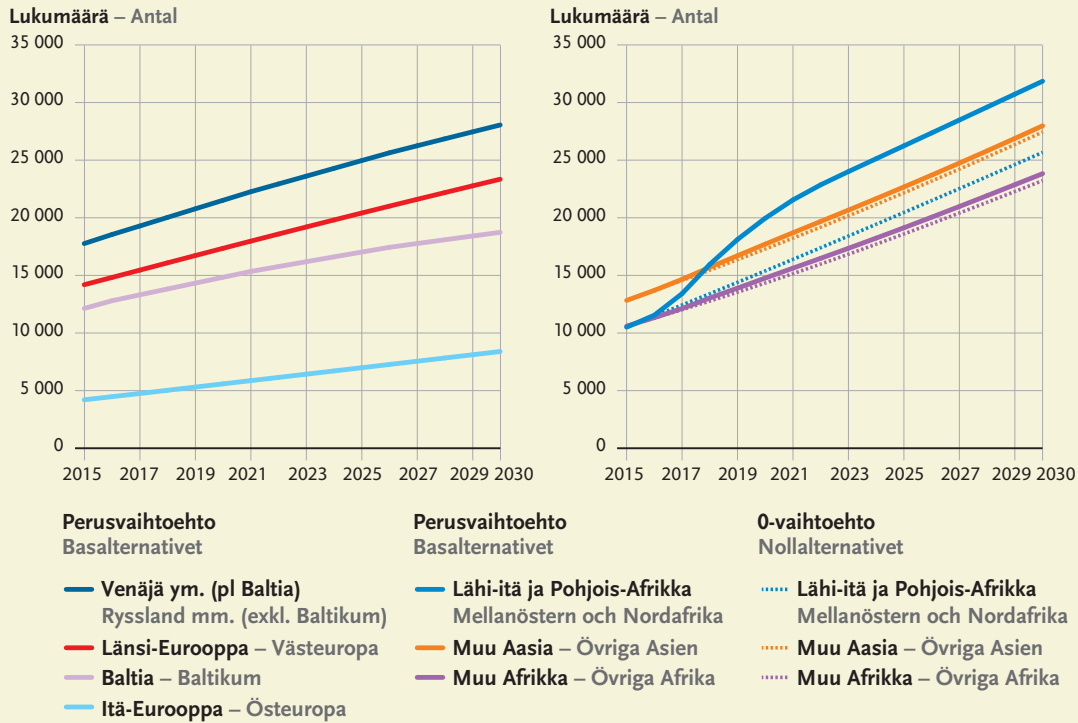
År 2030 kommer det i Helsingfors att finnas betydligt större antal personer som har de i Figur 3 nämnda modersmålen än idag. Som exempel kommer de ryskspråkiga, som år 2015 var den största gruppen, att öka med över 10 000 personer, och även de som har västeuropeiska modersmål med över 9 000. För länderna i figurens vänstra panel avviker prognosens nollalternativ inte i praktiken från basalternativet, i och med att det kommer mycket få asylsökande från dessa länder.

Mest avviker prognosens basalternativ och nollalternativ från varandra beträffande dem vars modersmål är från Mellanöstern eller Nordafrika. Enligt basalternativet kommer de att öka från drygt 10 000 år 2015 med över 21 000, enligt nollalternativet med drygt 6 000 personer färre. De som har modersmål från övriga Asien kommer att öka med ca. 15 000 och de med modersmål från övriga Afrika med ca. 13 000, men skillnaden mellan prognosens basalternativ och nollalternativ är bara drygt 500 personer.

Turvapaikanhakijoiden vaikutus vieraskielisten kokonaismäärään jää melko vähäiseksi.

KUVIO 3. Vieraskielinen väestö (lukumäärä) kieliryhmittäin Helsingissä 1.1.2015 sekä ennusteen perusvaihtoehto ja o-vaihtoehto vuonna 2030.

FIGUR 3. Befolkning med utländskt modersmål enligt språkgrupp i Helsingfors 1.1.2015 (antal) samt prognosens basalternativ och nollalternativ år 2030

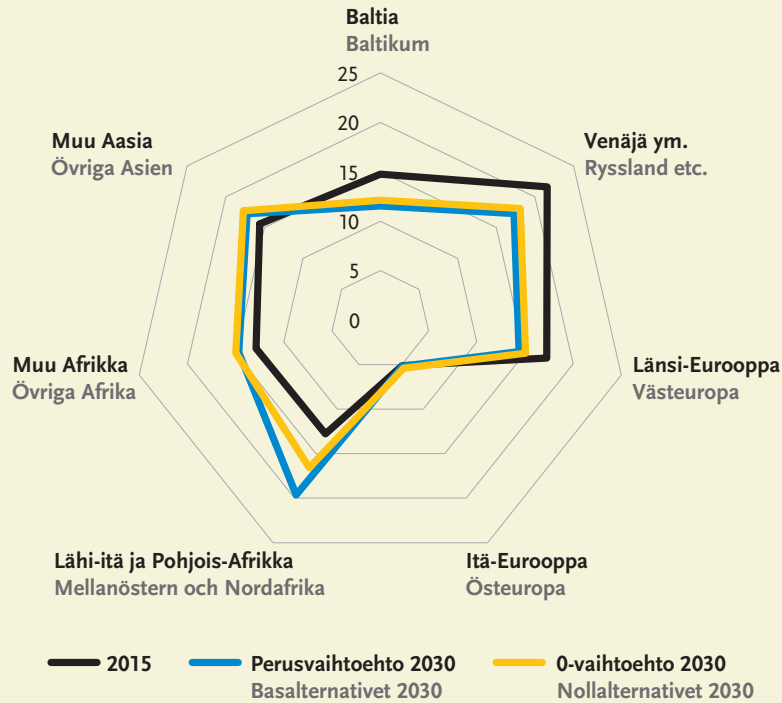

Kieliryhmien suhteelliset osuudet tulevat muuttamaan, mutta niin tapahtuu sekä ennusteen perusvaihtoehtoon että o-vaihtoehtoon mukaan (Kuvio 4). Venäjän, Baltian maiden ja Länsi-Euroopan kieliä puhuvien osuus kaikista vieraskielisistä tulee olemaan pienempi kuin mitä se on tällä hetkellä. Esimerkiksi venäjänkielisten osuus tulee pienenevään vajaan 22 prosentista noin 17 prosenttiin ja Baltian maiden kieliä puhuvien 15 prosentista 11,6 prosenttiin. o-vaihtoehtoskenaariossa eli tilanteessa, jossa maahanmuuttajat olisivat tulleet maahan vuosien 2010–2014 trendin mukaisesti, kaikkien näiden kieliryhmien osuudet olisivat noin puoli prosenttiyksikköä suuremmat.

Språkgruppernas relativa andelar kommer att förändras, enligt både basalternativet och nollalternativet i prognosen (Figur 4). De som har ryska, eller baltiska eller västeuropeiska språk som modersmål kommer att utgöra en mindre del än idag av alla dem som har främmande modersmål. Som exempel kommer de ryskspråkigas andel att minska från nästan 22 procent till 17 procent och deras som har ett baltiskt modersmål från 15 procent till 11,6 procent. Enligt nollalternativet, alltså i ett läge där invandringen år 2015 hypotetiskt hade följt samma trend som åren 2010–2014, skulle alla dessa språkgruppernas andelar vara kring en halv procentenhet större.

KUVIO 4. Vieraskielinen väestö (osuus %) kieliryhmittäin Helsingissä 1.1.2015 sekä ennusteen perusvaihtoehto ja o-vaihtoehto vuonna 2030.

FIGUR 4. Befolkning med utländskt modersmål enligt språkgrupp i Helsingfors 1.1.2015 (%-andel) samt prognosens basalternativ och nollalternativ år 2030

Lähi-idän ulkopuolisen Aasian kieliä puhuvien osuus kasvaa perusvaihtoehdon mukaan vajaa kaksi prosenttiyksikköä reilusta 15 prosentista ja o-vaihtoehdon mukaan vielä puoli prosenttiyksikköä enemmän. Saharan eteläpuolisen Afrikan kieliä puhuvien osuus puolestaan tulee kasvamaan 13 prosentista 14,7 prosenttiin perusvaihtoehdon mukaan ja 15 prosenttiin o-vaihtoehdon mukaan. Suurin muutos koskee Lähi-Idän ja Pohjois-Afrikan kieliä puhuvien osuutta. Ennusteen perusvaihtoehdon mukaan osuus tulee nousemaan noin 13 prosentista 19,6 prosenttiin ja o-vaihtoehdonkin mukaan 16,6 prosenttiin.

Andelen personer med andra asiatiska modersmål än dem man talar i Mellanöstern växer enligt basalternativet inemot två procentenheter från drygt 15 procent, och enligt nollalternativet ännu en halv procentenhet mera. Andelen personer med modersmål från Afrika söder om Sahara kommer att växa från 13 till 14,7 procent enligt basalternativet och till 15 procent enligt nollalternativet. Största förändringen blir det i andelen personer med modersmål från Mellanöstern eller Nordafrika: enligt basalternativet växer andelen från ca. 13 procent till 19,6 procent och också enligt nollalternativet till 16,6 procent.

Lopuksi

Vieraskielisten määrä Helsingissä tulee kasvamaan nopeasti. Näin tapahtuu myös siinä tapauksessa, että vuoden 2015 loppukesällä alkanut turvapaikanhakijoiden määrän kasvu jäisi väliaikaiseksi. Maahanmuuton syyt ovat suuressa määrin muita kuin pakolaisuuteen liittyviä. Lisäksi tulevaisuudessa yhä suurempi osa vieraskielisistä tulee olemaan Suomessa syntyneitä ja muun muassa suomalaisen peruskoulujärjestelmän läpikäyneitä. Vieraskielinen väestö onkin vuonna 2030 kulttuurisesti ainakin jossain määrin erilainen kuin nykyään.

On myös hyvä muistaa, että maahanmuuttajat ovat pääsääntöisesti työikäistä väestöä. Työikäisten määrä on kääntynyt laskuun Suomessa 2010-luvulla, ja lasku olisi vielä jyrkempi ilman ulkomailta saatua muuttovoittoa. Helsingissä ja Helsingin seudun työmarkkina-alueella kehitys on ollut samansuuntaista, vaikka kotimaan muuttoliike onkin hidastanut kantaväestöön kuuluvien työikäisten vähenemistä. Demografinen huoltosuhte (huollettavien 0–14- ja yli 65-vuotiaiden suhde työikäisiin 15–64-vuotiaisiin) oli vuonna 2015 Helsingissä 0,46 huollettavaa jokaisesta työikäisestä kohti kantaväestön osalta ja 0,26 vieraskielisillä. Vuonna 2030 huoltosuhteen ennustetaan olevan kokonaisuudessaan 0,53 huollettavaa, kun se on kotimaankielisen väestön osalta 0,60. Vieraskielisille laskettu demografinen huoltosuhteen ennustetaan olevan vain 0,32 vuonna 2030. Vieraskielisen väestön nuorempiin painottuva ikärakenne loiventaa siis tätä huoltosuhteen heikkenevää kehitystä. Tulevaisuuden työmarkkinoiden näkökulmasta onkin ensiarvoisen tärkeää, että ulkomaalaisväestön kotouttamiseen on riittävästi resursseja. 🌱

VT NETTA MÄKI toimii tutkijana Helsingin kaupungin tietokeskuksessa.

Slutkläm

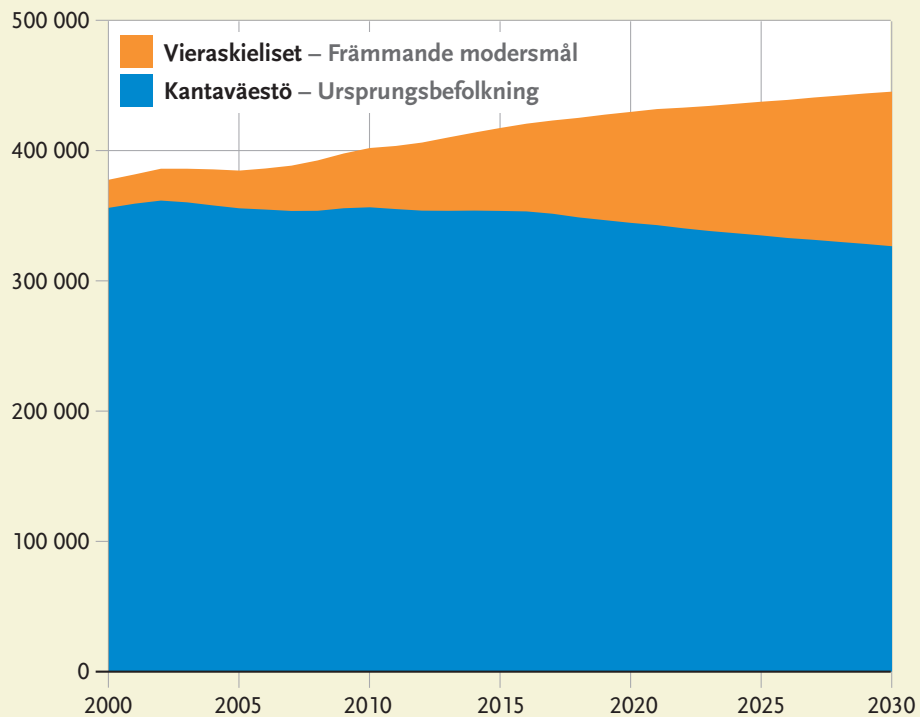
Antalet invånare med främmande modersmål kommer att växa snabbt i Helsingfors. Så blir det även ifall den ökning i asylsökande som började sensommaren 2015 skulle vara övergående. Generellt är orsakerna till invandring i stor utsträckning andra än flyktenskap. Dessutom kommer en allt större del av dem som har främmande modersmål att vara födda i Finland och bland annat ha gått igenom det finländska grundskolesystemet. Den befolkningsdel som har främmande modersmål kommer åtminstone i någon mån att vara kulturellt annorlunda år 2030 än idag.

Det kan också vara bra att minnas att invandrarna i huvudsak är i arbetsför ålder. Antalet personer i arbetsför ålder har börjat minska i Finland på 2010-talet, och den minskningen skulle vara ännu mindre utan flyttningsöverskottet från utlandet. Också i Helsingfors och dess pendlingszon Helsingforsregionen har utvecklingen gått åt detta håll, trots att inflyttning från andra delar av Finland bromsat minskningen i arbetsföra bland ursprungsbefolkningen. Den demografiska försörjningskvoten (antalet 0–14- eller +65-åringar per 15–64-åring) i Helsingfors år 2015 var 0,46 bland ursprungsbefolkningen och 0,26 bland dem med främmande modersmål. År 2030 förutspås försörjningskvoten som helhet vara 0,53, och bland dem med inhemskt modersmål 0,60. Bland dem med utländskt förutspås den vara 0,32 år 2030. Den mera ungdomsbetonade åldersstrukturen bland dem som har främmande modersmål dämpar alltså försämringen i försörjningskvoten. Ur arbetsmarknadssynvinkel är det alltså av största vikt att det i framtiden finns tillräckligt med resurser för integreringen av den utländska befolkningen. 🌱

PD NETTA MÄKI verkar som forskare vid Helsingfors stads faktacentral.

Lukumäärä – Antal

KUVIO 5. 18–64-vuotiaiden määrä äidinkielen mukaan Helsingissä 1.1.2000 – 2015 ja ennuste vuoteen 2030

FIGUR 5. Antalet 18–64-åringar enligt modersmål i Helsingfors 1.1.2000–2015 samt prognos fram till 2030.

Kuka on maahanmuuttaja?

HELSINGIN MAAHANMUUTTAJIA voidaan tarkastella tilastollisesti useista näkökulmista, ja niin tehdään myös tämän Kvartti-lehden artikkeleissa. On hyvä olla tietoinen eri tarkastelutapojen vaikutuksista maahanmuuttajien ja väestöryhmien määrittelyyn.

MUISTA POHJOISMAISTA POIKETEN Suomessa rekisteröidään henkilön äidinkieli. Tällä tavalla voidaan erottaa äidinkieleltään suomen-, ruotsin- ja saamenkieliset muista, ns. vieraskielisistä. Eri kieliryhmiin kuuluvien asemaa ja sijoittumista yhteiskunnassa voidaan myös tarkastella erikseen.

MONET VIERASKIELISET ovat kuitenkin monikielisiä, ja useat heistä osaavat sujuvasti myös suomea tai ruotsia. Samoin monilla esimerkiksi suomenkielisiksi rekisteröidyillä voi äidin- tai kotikieleinä olla jokin muu kieli. Vieraskielisistä osa on maahanmuuttajia, osa Suomessa syntyneitä.

TOINEN MAHDOLLISUUS on käyttää hyväksi tietoja ihmisten syntymävaltiosta. Tilastokeskuksen uudessa luokittelussa väestötietojärjestelmään kirjatut henkilöt jakautuvat suomalaistaustaisiin ja ulkomaalaistaustaisiin heidän vanhempinsa syntymävaltiotiedon perusteella. Vastaava järjestelmä on käytössä myös muissa Pohjoismaissa.

ULKOMAALAISTAUSTAISIA ovat tässä luokittelussa ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Ulkomailla syntyneen taustamaa on ensisijaisesti biologisen äidin syntymävaltio. Helsingin ulkomaalaistaustaiset jakaantuvat ulkomailla syntyneisiin varsinaisiin maahanmuuttajiin ja Suomessa syntyneisiin henkilöihin, ns. maahanmuuton toiseen sukupolveen.

VÄESTÖTIETOJÄRJESTELMÄSSÄ on tieto myös henkilön kansalaisuudesta. Monista maahanmuuttajista tulee kuitenkin ajan mittaan Suomen kansalaisia, joten muuttoliikkeen kehityksestä ja kotoutumisesta kansalaisuustieto ei anna välttämättä oikeaa kuvaa. Lisäksi lainsäädäntö sallii nykyään Suomessakin kaksoiskansalaisuuden.

SEN SIJAAN meillä ei ole tilastollista tietoa Helsingissä asuvien Suomeen muuton syystä tai oleskeluluvan perusteesta. Esimerkiksi pakolaistaustaisuutta voidaan silti päätellä henkilöiden taustamaan kautta. Monista maista muutetaan kuitenkin paitsi turvapaikanhakijoina, myös monesta muusta syystä. Perheen perustaminen tai yhdistäminen on yhä yleisin Suomeen ja Helsinkiin tulon peruste.

● PASI SAUKKONEN

Vilka är invandrare?

INVANDRARNÄ I HELSINGFORS kan statistiskt analyseras från många synvinklar, och det gör vi också i artiklarna i föreliggande nummer av Kvartti. Det kan vara bra att vara medveten om hur skillnader i granskningsätt inverkar på definierandet av invandrare och befolkningsgrupper.

TILL SKILLNAD FRÅN de övriga nordiska länderna registrerar man i Finland personens modersmål. Därmed kan man urskilja dem med inhemskt modersmål, dvs. finska, svenska eller samiska, från dem med utländskt. Man kan också skilt analysera hur de som hör till olika språkgrupper placerat sig i samhället.

I VERKLIGHETEN är många av dem som har främmande eller utländskt modersmål mångspråkiga, och många av dem kan svenska eller finska flytande. Likaså kan en del av dem som är registrerade som till exempel svenskspråkiga ha ett annat språk som modersmål eller hemspråk. Av dem med främmande modersmål är en del invandrare, andra födda i Finland.

EN ANNAN MÖJLIGHET är att använda sig av uppgifter om folks födelsestat alias födelse-land. I Statistikcentralens nya klassificering indelas de personer som finns i befolkningsdataregistret i personer med inhemsk resp. utländsk bakgrund utgående från uppgiften om deras föräldrars födelse-land. Ett motsvarande system används i de övriga nordiska länderna.

UTLÄNSK BAKGRUND har i vår klassificering de personer vars båda föräldrar eller enda kända förälder är födda utomlands. Bakgrundslandet för utomlands födda är i första hand deras biologiska moders födelse-land. De personer i Helsingfors som har utländsk bakgrund uppdelas på utomlands födda egentliga invandrare och på finlandsfödda så kallade invandringens andra generation.

BEFOLKNINGSDATASYSTEMET innehåller också uppgifter om folks medborgarskap. Med tiden blir många invandrare finländska medborgare, så uppgifterna om medborgarskap ger inte alltid rätt bild av migrationens utveckling och av integrationen. Dessutom tillåter lagen numera dubbelt medborgarskap även i Finland.

DÄREMOT SAKNAR VI statistik om varför invandrare i Helsingfors flyttat till Finland eller på vilka grunder de fått uppehållstillstånd. Man kan ändå slutleda flyktingskap via vederbörandes bakgrunds-land. Från många länder flyttar folk till Finland emellertid dels som asylsökare, dels på grund av en rad andra orsaker. Bildande eller återförenande av familj är fortfarande den vanligaste orsaken att komma till Finland och Helsingfors.

● PASI SAUKKONEN

SPR:n vapaaehtoiset pitävät leikkিতuntia lapsille Punavuoren vastaanottokeskuksessa.

An illustration of a sun with human eyes and wavy rays. The sun is depicted as a series of concentric circles in shades of orange and yellow, with a pair of human eyes looking out from the center. Wavy, white lines represent the sun's rays, extending across the top of the page.

Pääkaupunkiseutu vetää pakolaistaustaisia muualta Suomesta

*Huvudstadsregionen
drar till sig folk med
flyktingbakgrund från
övriga Finland*

Suomen pakolaistaustainen väestö jakaantuu maantieteellisesti hyvin epätasaisesti. Suuri osa heistä muuttaa lopulta pääkaupunkiseudulle ja muihin Etelä-Suomen keskuksiin. Erityisen ajankohtaiseksi pakolaisten asumiskysymys nousi vuoden 2015 suuren turvapaikanhakijamäärän takia.

Koska pakolaistaustaisia ei tilastoida erikseen, tarkastelen seuraavaksi Suomessa asuvien afganistanilais-, irakilais- ja somalialaistaustaisten maahanmuuttajien maan sisäistä muuttoliikettä. Näistä maista Suomeen saapuvissa on paljon pakolaistaustaisia, ja näistä maista on myös viime vuosina saapunut eniten turvapaikanhakijoita Suomeen.

Artikkelini perustuu työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuun ”Katsaus somalialaisten, irakilaiden ja afganistanilaisten maan sisäiseen muuttoliikkeeseen Suomessa 2000-luvulla” (Sjöblom-Immala 2016).

Den befolkningsdel i Finland som har flyktingbakgrund fördelas geografiskt mycket ojämnt. Största delen av dem flyttar i slutändan till Huvudstadsregionen eller andra centra i södra Finland. Särskilt aktuell blev frågan om logerandet av flyktingar i samband med det stora antalet asylsökande som kom till landet år 2015.

Eftersom de som har flyktingbakgrund inte statistikförs skilt, kommer jag i det följande att titta på hur invandrare från Afghanistan, Irak och Somalia flyttat inom Finland. Bland dem som kommer hit från nämnda länder är det många som har flyktingbakgrund, och det är från dessa länder som det anlänt mes asylsökande till Finland de senaste åren.

Min artikel bygger på Arbets- och näringsministeriets publikation *Katsaus somalialaisten, irakilaiden ja afganistanilaisten maan sisäiseen muuttoliikkeeseen Suomessa 2000-luvulla* (Sjöblom-Immala 2016).

Ennätyksellinen turvapaikanhakijamäärä haasteena pakolaisten asuttamiselle

Vuonna 2015 Suomeen saapui yli 32 000 turvapaikanhakijaa, kun aiemmat vuosittaiset turvapaikanhakijamäärät 2000-luvulla ovat vaihdelleet noin 1 500 ja 6 000 hakijan välillä. Valtaosa viime vuoden hakijoista oli irakilaisia (63 %). Seuraavaksi eniten saapui Afganistanista ja Somaliasta. Samana vuonna oleskelulupa myönnettiin yhteensä vajaalle 3 000 turvapaikanhakijalle ja kiintiöpakolaiselle. Eniten oleskelulupia myönnettiin juuri irakilaisille, somalialaisille ja afganistanilaisille. (Maahanmuuttovirasto 2016a.)

Loppuvuodesta 2015 työ- ja elinkeinoministeriössä (TEM) arvioitiin, että oleskeluluvan saaneiden määrä kasvaisi huomattavasti vuonna 2016. Arvio oli, että kolmannes vuoden aikana Suomeen tulleista tulisi saamaan myönteisen päätöksen eli turvapaikan tai oleskeluluvan (Yle 2015a). Ennen näkemätön turvapaikanhakijoiden määrä nosti keskeiseksi myös kysymyksen asumisen ratkaisusta pakolaisten kotouttamispolitiikkaa toteutettaessa.

Kielteisten päätösten osuus kasvoi kuitenkin arvioitua suuremmaksi. Toukokuussa 2016 tehtiin lakimuutos, joka poisti humanitaarisen suojelun ulkomaalaislaista. Maahanmuuttovirastossa tehtiin myös uusi Irak-päätöslinjau, joka kiristi irakilaisten oleskeluluvan saannin ehtoja. Tammi–kesäkuussa 2016 kielteisiä päätöksiä tehtiin 40 prosentille päätöksen saaneista irakilaisista, mutta toukokuun laki- ja päätöslinjaumuutosten jälkeen kielteisten päätösten osuus oli jo 77 prosenttia. (Maahanmuuttovirasto 2016b).

Hakemuksensa käsittelyn ajan turvapaikanhakijat asuvat pääsääntöisesti vastaanottokeskuksissa ympäri Suomea aina Lappia myöten. Vastaanotto- palveluiden piirissä oli vuoden 2015 lopussa 29 800 henkilöä (Maahanmuuttovirasto 2016a). Tärkeiden pakolaisten kauttakulkureittien myöhemmin sulkeuduttua ja hakijamäärien selvästi vähennyttyä useita vastaanottokeskuksia on sittemmin suljettu.

Oleskeluluvan saaneille pakolaisille haetaan kuntapaikkaa, joiden koordinoinnista valtakunnallisesti vastaa TEM. Alueellinen koordinointi kuuluu ELY-keskuksille, jotka neuvottelevat alueensa kunti-

Rekordstort antal asylsökande en utmaning för logerandet av flyktingar

År 2015 kom det över 32 000 asylsökande till Finland, att jämföra med mellan 1 500 och 6 000 per år tidigare under 2000-talet. Flertalet asylsökande i fjol var irakier (63 %). Näst mest asylsökande kom det från Afghanistan och Somalia. Samma år beviljades uppehållstillstånd åt sammanlagt nästan 3 000 asylsökande eller kvotflyktingar. Mest uppehållstillstånd beviljades åt just irakier, somalier och afghaner (Migrationsverket 2016a.)

I slutet av år 2015 bedömde man på Arbets- och näringsministeriet (ANM) att antalet beviljade uppehållstillstånd skulle växa märkbart år 2016. Man uppskattade att en tredjedel av dem som kom till Finland 2015 skulle få jakande beslut, det vill säga asyl eller uppehållstillstånd (Yle 2015a). Den aldrig tidigare skådade mängden asylsökande högaktualiserade även frågan om hur boendet skulle ordnas vid tillämpandet av flyktintegreringspolitiken.

Andelen nekande beslut blev ändå större än väntat. I maj 2016 ändrades utlänningslagen så att möjligheten att bevilja uppehållstillstånd på grund av humanitärt skydd slopades. Vid Migrationsverket gjordes också en ny linjedragning för beslut gällande Irak, som skärpte villkoren för att irakier skulle få uppehållstillstånd. I januari-juni 2016 var beslutet nekande för 40 procent av de irakier som fått beslut, men efter ändringarna i lagen och beslutsprinciperna i maj blev 77 procent av besluten nekande (Migrationsverket 2016B).

Medan ansökningarna behandlas bor de asylsökande i regel vid mottagningscentraler på olika håll i Finland, till och med i Lappland. I slutet av år 2015 åtnjöt 29 800 personer dessas mottagnings-service (Migrationsverket 2016a). Sedan viktiga genomfartsrutter för flyktingar sedermera stängts och antalen ansökningar klart minskat har många mottagningscentraler stängts.

För de flyktingar som fått uppehållstillstånd söks en lämplig kommun, och för koordineringen av detta svarar ANM nationellt. Lokalt koordineras placeringen av NTM-centralerna, som förhandlar med kommunerna i sitt område om kommunplaceringar,

Ensimmäisen kuntasijoituspaikan jälkeen pakolaiset ovat vapaita päättämään omasta asuinpaikastaan.

en kanssa pakolaisten kuntapaikoista, asunnoista ja tarvittavista palveluista. Kiintiöpakolaisten kuntiin osoittamista tekevät Maahanmuuttovirasto ja ELY-keskukset yhteistyössä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015.) Kuntapaikkoja ei ole kunnista löytynyt riittävästi. Vastaanottokeskuksen sosiaalityöntekijä kartoittaa oleskeluluvan saaneen asuinkuntatoiveen, mutta aina sitä ei voida toteuttaa.

Koska vastaanottavia kuntia ei ole tarpeeksi, pakolaiset ovat omaehtoisesti hakeutuneet haluamiinsa kuntiin vastaanottokeskusten avulla ja tuella. Monet vastaanottokeskuksista ovat kaukana keskuksista sijaitsevia asuntoloita, joissa on vain vähän mahdollisuuksia yksityisyyteen. Ensimmäisen kuntasijoituksen jälkeen pakolaistaustaiset ovat vapaita päättämään omasta asuinpaikastaan, ja heistä suuri osa muuttaakin jossain vaiheessa pois ensimmäisestä kotikunnastaan. Pääosin muutto suuntautuu Etelä-Suomen keskuksiin ja etenkin pääkaupunkiseudulle, joten Suomen pakolaistaustainen väestö jakaantuu maantieteellisesti hyvin epätasaisesti.

Valtaosa pakolaistaustaisista asuu pääkaupunkiseudulla

Somalien määrä Suomessa alkoi nopeasti kasvaa 1990-luvun alussa. Vuoden 2014 lopussa maassa asui noin 16 600 somalialaistaustaista, joista enemmistö on ulkomailla syntyneitä. Suomessa syntyneitä on runsas kolmannes. Myös irakilaisia alkoi tulla maahan samoihin aikoihin somalialaisten kanssa. Afganistanilaisten muuttajien määrä sen sijaan pysyi vähäisenä lähes koko 1990-luvun ajan, ja nykyisinkin heitä on Suomessa selvästi vähemmän kuin irakilais- ja somalialaistaustaisia. Irakilaistaustaisista neljännes on syntynyt Suomessa, mutta afganistanilaisistaustaisista vain 15 prosenttia. (Tilastokeskus 2015.)

bostäder och service. Hänvisandet av kvotflyktingar till kommunerna sköts i samarbete mellan Migrationsverket och NTM-centralerna (Arbets- och näringsministeriet 2015). Man har inte kunnat uppbringa tillräckligt med kommunplatser. Socialarbetarna vid mottagningscentralerna kartlägger tillståndsmottagarnas kommunönskemål, men alltid går det inte att tillmötesgå det.

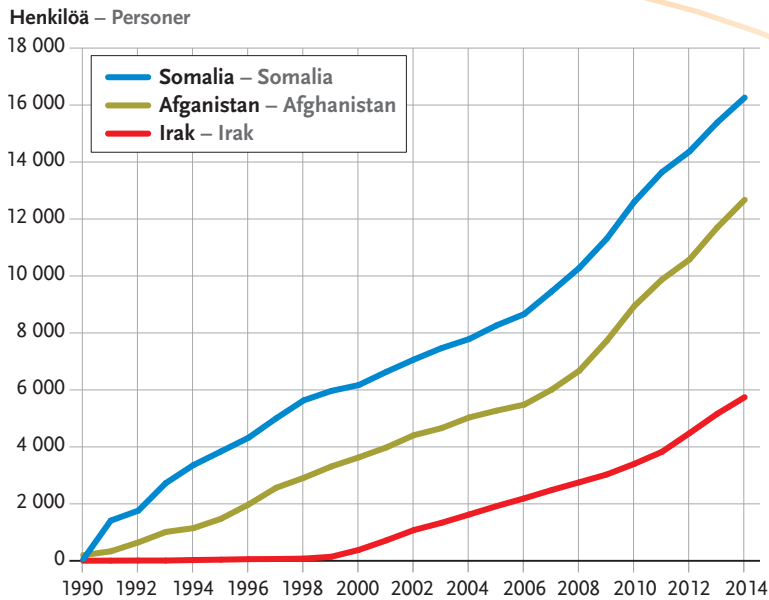
Eftersom det inte finns tillräckligt med mottagarkommuner har flyktingarna på egen hand sökt sig till de kommuner de vill, med mottagningscentralernas hjälp och stöd. Många av mottagningscentralerna ligger långt från centralorterna, och där finns dåliga möjligheter till privatliv. Efter den första kommunplaceringen har flyktingarna rätt att besluta själva om var de vill bo, och största delen flyttar i något skede bort från sin första hemkommun. I huvudsak flyttar man till tätorterna i södra Finland, i synnerhet till huvudstadsregionen, så den befolkningsdel i Finland som har flyktingbakgrund fördelas geografiskt mycket ojämnt.

Största delen av dem med flyktingbakgrund bor i Huvudstadsregionen

I början av 1990-talet började antalet somalier växa snabbt i Finland. I slutet av år 2014 bodde det ca. 16 600 personer med somalisk bakgrund i landet, varav majoriteten är födda utomlands. En dryg tredjedel är födda i Finland. Ungefär samtidigt med somalierna började det också komma in irakier. Antalet inflyttande afghaner förblev däremot ringa under nästan hela 1990-talet, och även idag finns det klart mindre av dem i Finland än folk med irakisk eller somalisk bakgrund. Av dem med irakisk bakgrund har en fjärdedel fötts i Finland, men av dem med afghansk bara 15 procent (Statistikcentralen 2015).

KUVIO 1. Afganistanilais-, irakilais- ja somalialaistaustainen väestö Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla 1990–2014, hlöä (Tilastokeskus 2015).

FIGUR 1. Befolkning med afghansk, irakisk eller somalisk bakgrund i Nyland, Egentliga Finland och Birkaland 1990–2014, personer (Statistikcentralen 2015)

Lähde: Tilastokeskus, källa: Statistikcentralen.

Pakolaisten muuttoliike Helsinkiin ja muihin kaupunkimaisiin kuntiin oli selkeää jo 1990-luvulla. Kun pakolaisten maahanmuuttovuoden lopussa 20 prosenttia asui viidessä suurimmassa kaupungissa eli Helsingissä, Espoossa, Turussa, Tampereella ja Vantaalla, oli kuudennen maassaolovuoden jälkeen jo 60 prosenttia pakolaisista muuttanut näihin kaupunkeihin, neljännes heistä Helsinkiin. Liikkuvuus oli suurinta ensimmäisten kolmen vuoden kuluessa oleskeluluvan saannista. (Kuusto-Kovanen 2014.)

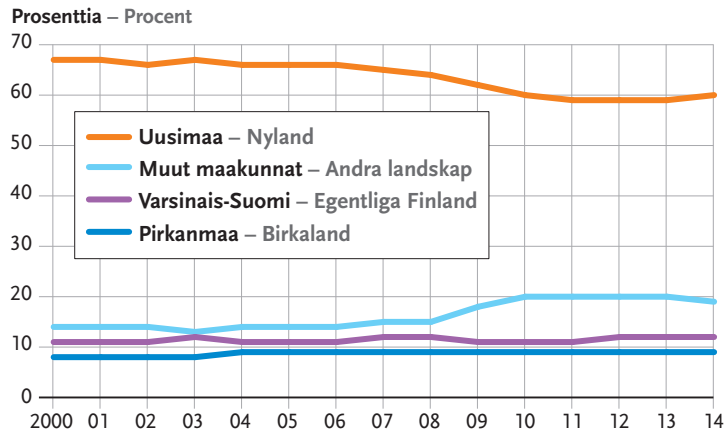
Vuonna 2014 kaikista Suomen afganistanilais-, irakilais- ja somalialaistaustaisista 60 prosenttia asui Uudellamaalla, 12 prosenttia Varsinais-Suomessa ja 9 prosenttia Pirkanmaalla. Muiden maakuntien osuus oli yhteensä viidennes (Kuvio 2). Uudenmaan osuus on hieman laskenut 2000-luvun alusta. (Tilastokeskus 2015). Turussa on suhteessa eniten ulkomaalaistaustaisia asukkaita heti pääkaupunkiseudun kuntien Helsingin, Espoon ja Vantaan jälkeen.

Att det flyttade flyktingar till Helsingfors och övriga urbana kommuner stod klart redan i början av 1990-talet. I slutet av det år man invandrat bodde 20 procent av flyktingarna i de fem största städerna, alltså Helsingfors, Esbo, Åbo, Tammerfors och Vanda, men efter det sjätte året i Finland hade redan 60 procent flyttat till dessa städer, en fjärdedel av dem till Helsingfors. Störst var rörligheten under de tre första åren efter att man fått uppehållstillstånd (Kuusto-Kovanen 2014).

År 2014 bodde 60 procent av dem i Finland som hade afghansk, irakisk eller somalisk bakgrund i Nyland, 12 procent i Egentliga Finland och 9 procent i Birkaland. De övriga landskapens andel var sammanlagt en femtedel (Figur 2). Nylands andel har minskat en aning sedan början av 2000-talet (Statistikcentralen 2015). I Åbo är andelen invånare med utländsk bakgrund störst strax efter huvudstadsregionens kommuner Helsingfors, Esbo och Vanda.

KUVIO 2. Afganistanilais-, irakilais- ja somalialaistaustaisen väestön osuus yhteensä maakunnittain 2000–2014, % (Tilastokeskus 2015).

FIGUR 2. Fördelningen av invånare med afghansk, irakisk eller somalisk bakgrund på landskapen 2000–2014, % (Tilastokeskus – Statistikcentralen 2015).

Somalialaistaustaiset ovat muita pakolaisryhmiä voimakkaammin keskittyneet Uudellemaalle, jossa vuonna 2014 asui heistä noin 75 prosenttia. Afganistanilaistaustaisissa Uudellamaalla asuvien osuus oli pieni, 40 prosenttia, ja viidennes asui Pirkanmaalla. Irakilaistaustaiset sen sijaan ovat Helsingin ohella keskittyneet myös Turkuun, jossa asui melkein viidennes. Kaikissa tarkastelluissa muuttajaryhmissä on paljon nuorta väkeä ja vain vähän 65 vuotta täyttäneitä. Nuorten osuus on laskenut maassa asutun ajan myötä, mutta silti somalialaistaustaisista alle 20-vuotiaita on edelleen puolet, koska somalialaisten syntyvyys on Suomessakin melko korkea. (Tilastokeskus 2015.) Nuoret tunnetusti muuttavat ahkerasti, ja useimmiten muuttaminen liittyy itsenäiseen asumiseen, opiskeluun tai työpaikan hankintaan (Saari 2010).

Kantaväestön lailla myös maahanmuuttajia houkuttelevat keskusten monipuoliset työmarkkinat (mm. Heikkilä & Järvinen 2003). Työpaikkojen ja lasten koulutusmahdollisuuksien lisäksi keskittymiseen ohjaa se, että maahanmuuttajat pyrkivät muodostamaan omia yhteisöjään, joissa mahdollisuudet

De som har somalisk bakgrund har mera än andra flyktinggrupper anhopats i Nyland, där ca. 75 procent av dem bodde år 2014. Bland dem med afghansk bakgrund var andelen i Nyland bosatta minst, 40 procent, och en femtedel bodde i Birkaland. De med irakisk bakgrund har förutom i Helsingfors koncentrerats även i Åbo, där nästan en femtedel bodde. I alla de flyttargrupper vi analyserat fanns det många unga och bara lite 65-åringar eller äldre. Andelen unga har minskat vartefter man bott längre tid i landet, men det oaktat är fortfarande hälften av dem med somalisk bakgrund under 20 år gamla, i och med att somalierna har ganska hög nativitet även i Finland (Statistikcentralen 2015). De unga flyttar som känt flitigt, oftast i anknytning till självständigt boende, studier eller att skaffa jobb (Saari 2010).

På samma sätt som ursprungsbefolkningen lockas även invandrarna av den mångsidiga arbetsmarknaden i centralorterna (bl.a. Heikkilä & Järvinen 2003). Förutom av jobbmöjligheterna och barnens skolmöjligheter styrs anhopningen av invandrarnas benägenhet att bilda egna gemenskaper där de har

oman kulttuurin ja uskonnon palvelujen järjestämiseen paranevat sekä oma yhdistystoiminta tehostuu (mm. Jaakkola 2000, 17; Pehkonen 2006). Myös etnisen ruoan ja vaatteiden tarjonta on hyvä varsinkin Helsingissä. Esimerkiksi somalinaisille oman kulttuurin mukaisten vaatteiden saatavuus on tärkeää. Etnisten kauppojen pitäminen on kannattavaa vain alueilla, joissa asiakaspohja on tarpeeksi laaja. Dhalmannin (2011) mukaan pääkaupunkiseudulle muutetaan myös siksi, että ”muutkin muuttavat”.

Oman etnisen ryhmän jäsenten läheisyys on maahanmuuttajille erityisen tärkeää, sillä omien verkostojensa kautta he saavat tietoa ja apua selviytymiseen uudessa kotimaassaan. Oletettavasti keskuksiin vetävät myös yleisesti ottaen suurempi maahanmuuttajamäärä sekä se, että kantaväestö on tottuneempi maahanmuuttajiin. Tästä johtunee – yhteisöllisen kulttuurin ohella – myös somalia-laistaustaisten erityisen suuri pääkaupunkiseudulle keskittyminen. Somalialaiset ovat kohdanneet paljon rasismia, ja suuressa kaupungissa he eivät erotu yhtä paljon muusta väestöstä. Myös heidän työllistymisensä on ollut erityisen haastavaa, ja pääkaupunkiseudulla työllistymismahdollisuudet ovat muuta maata paremmat. (Joronen & Hassan Mohamed 2015.)

Pakolaistaustaisten maastamuutto on vähäistä

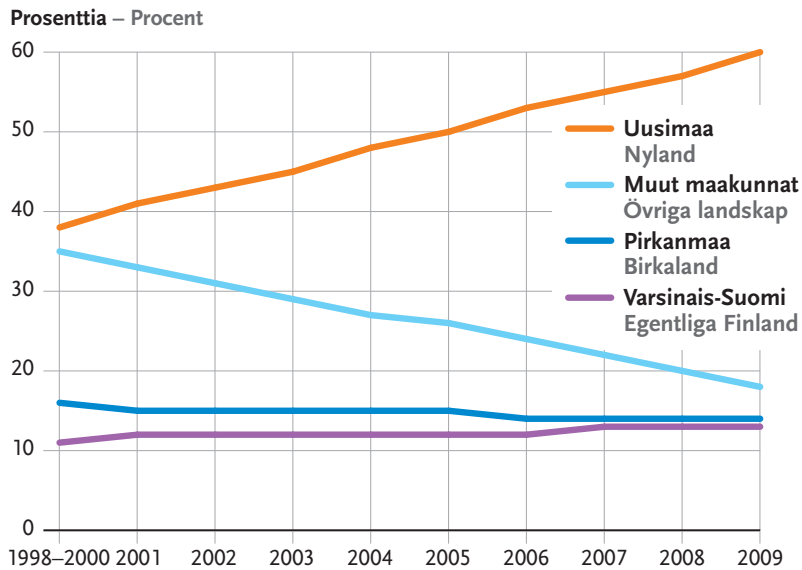
Muuttoliikkeen suuntautuminen Uudellemaalle ilmeni selvästi myös Sjöblom-Immalan (2012) pitkittäistutkimuksessa. Siinä tarkasteltiin sellaisten muuttovuonnaan vähintään 15 vuotta täyttäneiden henkilöiden Suomen sisäistä muuttoliikettä, jotka vuosina 1998–2000 muuttivat Suomeen ulkomaan kansalaisina ja asuivat täällä edelleen vuonna 2009. Irakilaisia muuttajia aineistossa oli 518, somalialaisia 312 ja afganistanilaisia 180. Uudenmaan lisäksi vain Varsinais-Suomessa heidän yhteenlaskettu määränsä hieman kasvoi tarkastelujakson aikana, Pirkanmaalla puolestaan hieman väheni (Kuvio 3). Muis- sa maakunnissa määrä laski selvästi.

bättre möjligheter att ordna egen kultur- och religionsservice och där deras föreningsverksamhet effektivteras (bl.a. Jaakkola 2000, 17; Pehkonen 2006). Även utbudet på etnisk mat och klädsel är gott i synnerhet i Helsingfors. För till exempel somaliska kvinnor är det viktigt att ha tillgång till kläder som passar deras religion. Att hålla etniska butiker är lönsamt endast i områden där klientunderlaget är tillräckligt stort. Enligt Dhalmann (2011) flyttas det också till Huvudstadsregionen ”för att de andra också flyttar”.

Särskilt viktig för invandrarna är den egna etniska gruppens medlemmars närhet, i och med att de via sina egna nätverk kan få kunskap och hjälp för att klara sig i sitt nya hemland. Förmodligen dras man också till centralorterna för att där allmänt taget finns mera invandrare och att ursprungsbefolkningen är vanare vid invandrare. Detta torde – förutom den gemenskapsbetonande kulturen – vara orsaken till att även de med somalisk bakgrund är särskilt anhopade i huvudstadsregionen. Somalierna har mött mycket rasism, och i en stor stad sticker de inte ut så mycket från den övriga befolkningen. Även att hitta jobb har varit utmanande för dem, och i Huvudstadsregionen är möjligheterna att få arbete bättre än annanstans i landet (Joronen & Hassan Mohamed 2015).

Liten bortflyttning från landet bland folk med flyktingbakgrund

Att flyttandet riktar in sig på Nyland framgick klar även av Sjöblom-Immallas (2012) longitudinella studie. Den analyserade flyttandet inom Finland bland sådana personer som under flyttningsåret var minst 15 år gamla och som åren 1998–2000 flyttade till Finland som utländska medborgare och fortfarande bodde här år 2009. Materialet innehöll 518 irakiska, 312 somaliska och 180 afghanska migranter. Förutom i Nyland var det bara i Egentliga Finland som deras sammanlagda antal växte något under den period vi analyserade. I Birkaland minskade det en aning (Figur 3). I de övriga landskapen minskade antalet klart.

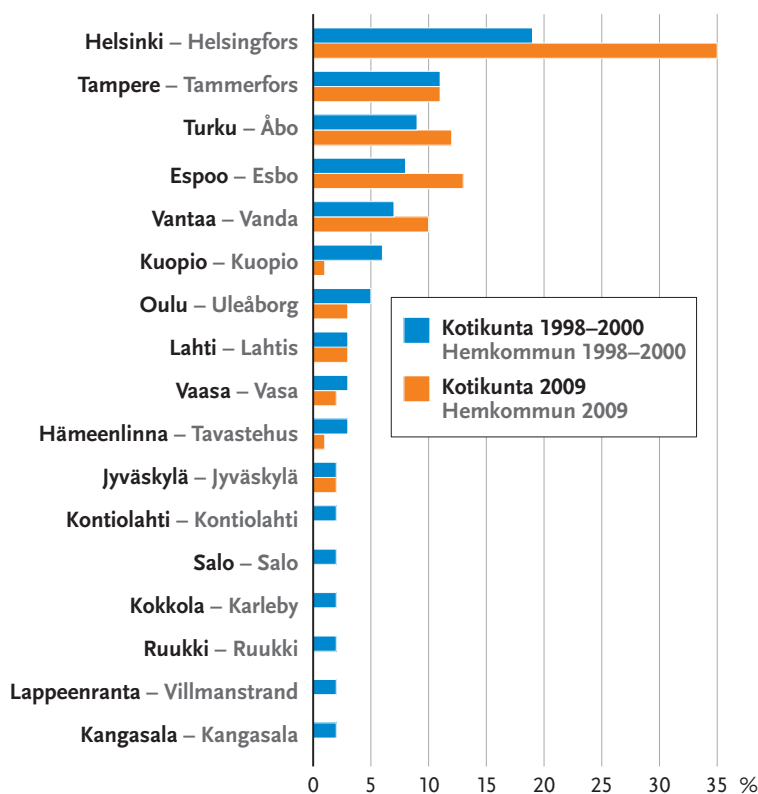
KUVIO 3. Afganistanilais-, irakilais- ja somalialaistaustaisten osuus maakunnissa vuosina 1998–2000 ja 2009, % (N=1 010) (Sjöblom-Immala 2012, lähde: Väestörekisterikeskus 2009).

Seurantajakson aikana Suomeen muuttaneiden somalialaisten, irakilaiden ja afganistanilaisten yhteenlaskettu osuus Helsingissä kasvoi 20 prosentista 35 prosenttiin. Helsingin lisäksi muuttajien osuus kasvoi ainoastaan Espoossa, Vantaalla ja Turussa. Tampereella osuus pysyi lähes ennallaan, mutta sinne ei muutettu yhtä paljon muualta kuin esimerkiksi Turkuun. Afganistanilaistaustaisia asui jopa enemmän Tampereella kuin Helsingissä sekä seurantajakson alussa että lopussa. Irakilaistaustaisia asui myös Varsinais-Suomessa ja erityisesti Turussa. Keskusten ympäristökuntiin muutto ei juuri ulottunut Espoota ja Vantaata lukuun ottamatta. Pienistä vastaanottokeskuskunnista olivat lähes kaikki muuttaneet pois. Kuvassa 4 esitetään kunnat, joissa tarkastelujakson alussa asui vähintään 2 prosenttia muuttajista.

FIGUR 3. Fördelningen på olika landskap bland personer med afghansk, irakisk eller somalisk bakgrund åren 1998–2000 samt 2009, %.

Den sammanlagda andelen somalier, irakier och afghaner som flyttat till Finland under den analyserade perioden växte från 20 procent till 35 procent i Helsingfors. Förutom i Helsingfors växte dessa flyttares andel bara i Esbo, Vanda och Åbo. I Tammerfors hölls andelen nästan oförändrad, men dit flyttade man inte lika mycket som t.ex. till Åbo från andra håll i Finland. Folk med afghansk bakgrund bodde det rentav mera i Tammerfors än i Helsingfors, både i början och slutet av den studerade perioden. Folk med irakisk bakgrund bodde det även i Egentliga Finland och i synnerhet i Åbo. Till centralorternas grannkommuner sträckte sig flyttandet inte nämnvärt – annat än till Esbo och Vanda. Från de små mottagningscentralerna hade nästan alla flyttat bort. Figur 4 visar de kommuner där minst två procent av flyttarna bodde i början av den studerade perioden.

KUVIO 4. Afganistanilais-, irakilais- ja somalialaistaustaisten kotikunnat 1998–2000 ja 2009, % (N=1 010) (Sjöblom-Immala 2012, lähde: Väestörekisterikeskus 2009).

FIGUR 4. Hemkommunerna bland dem som hade afghansk, irakisk eller somalisk bakgrund 1998–2000 och 2009, %. (N=1 010) (Sjöblom-Immala 2012, källa: Befolkningsregistercentralen 2009)

Pakolaistaustaisten maastamuutto Suomesta on yleisesti vähäistä. Konfliktit lähtömaissa ovat jatkuneet jo pitkään, joten mahdollisuutta palata kotimaahan ei juuri ole tarjoutunut. Vuosituhannen vaihteessa Suomeen muuttaneista Irakin ja Afganistanin kansalaisista yli 90 prosenttia asui edelleen Suomessa vuonna 2009 (Taulukko 1). Somalialaistaustaisista Suomessa asui noin 80 prosenttia. Vertailun vuoksi esimerkiksi ruotsalaistaustaisista alle 30 prosenttia oli jäänyt Suomeen. Myös venäläistaustaisista oli Suomeen jäänyt yli 90 prosenttia ja virolaistaustaisistakin vajaat 90 prosenttia. Venäjältä ja Virosta tulee paljon suomalaisten ulkomaalaisia puolisoita. (Sjöblom-Immala 2012; Tilastokeskus 2016.)

Överlag flyttar de som har flyktingbakgrund inte mycket bort från Finland. Konflikterna i utgångslandet har pågått redan länge, så det har inte riktigt givits tillfälle att återvända till hemlandet. Av de irakiska eller afghanska medborgare som vid millennieskiftet flyttat till Finland bodde över 90 procent kvar i Finland ännu år 2009 (Tabell 1). Av dem som hade somalisk bakgrund bodde ännu ca. 80 procent kvar här. Som jämförelse hade till exempel mindre än 30 procent av dem som hade svensk bakgrund stannat i Finland. Även av dem med rysk bakgrund hade över 90 procent och dem med estnisk nästan 90 procent stannat. Från Ryssland och Estland kommer det många som gifter sig med finländare (Sjöblom-Immala 2012; Statistikcentralen 2016).

TAULUKKO 1. Suomessa vuonna 2009 asuvien osuus niistä, jotka muuttivat Suomeen vuosina 1998–2000 (Sjöblom-Immala 2012; Tilastokeskus 2016).

Lähtökansalaisuus Utgångsnationalitet	Muuttaneet 1998, hlöä De som flyttat 1998, pers	joista 2009 Suomessa asuvia, % De som bodde i Finland 2009, %	Muuttaneet 1999, hlöä De som flyttat 1999, pers	joista 2009 Suomessa asuvia, % De som bodde i Finland 2009, %	Muuttaneet 2000, hlöä De som flyttat 2000, pers	joista 2009 Suomessa asuvia, % De som bodde i Finland 2009, %
Afganistan	7	100	42	100	131	94
Irak	143	88	197	92	178	97
Somalia	169	78	54	79	89	87
Ent. Serbia ja Montenegro <i>fd. Serbien -Montenegro</i>	78	93	199	95	155	82
Venäjä Ryssland	1 510	90	1 417	92	1 796	97
Viro Estland	371	78	329	80	486	98
Ruotsi Sverige	81	23	83	28	97	31
Yhdysvallat USA	52	30	46	26	77	36

TABELL 1. Andel personer som ännu bodde i Finland 2009 efter att ha flyttat hit 1998–2000 (Sjöblom-Immala 2012; Tilastokeskus – Statistikcentralen 2016).

Pakolaistaustaiset keskuksiin vai maakuntiin?

Pakolaistaustaiset ovat kaikkein riippuvaisin väestöryhmä muiden avusta asumisensa suhteen. Pakolaistaustaisilla ei pääsääntöisesti myöhemminkään elämässään ole mahdollisuutta kasvattaa asuntovarallisuuttaan monen kantäväestöön kuuluvan tavoin, esimerkiksi perinnön turvin. Myös työmarkkinoille pääsy kestää, eivätkä he siten ole asunnonhankinnan suhteen tasaveroisessa asemassa kantäväestöön nähden.

Pakolaistaustaiset asuvatkin pääosin julkisyhteisöjen vuokra-asunnoissa, jotka keskittyvät usein samoihin kaupunginosiin. Keskittymisen seurauksena on kantäväestön ja ulkomaalaistaustaisten asuinalueiden eriytyminen eli etninen segregoituminen (esim. Dhalmann 2011; Vilka 2011). Yleisesti ottaen muissa Pohjoismaissa on havaittu sama kuin Suomessaakin: kulttuuriltaan etäisemmät ja pakolaisina tulleet ryhmät ovat useimmiten jyrkimmin kantäväestöstä segregoituneita etnisiä ryhmiä (Puustinen ym. 2016). Ryhmät eivät kuitenkaan sinällään ole missään Pohjoismaissa eristäytyneitä muista maahanmuuttajaryhmistä. Näiden ryhmien muita korkeampi alueellinen keskittyminen johtuu siitä, että

Till centralorterna eller till landskapen?

De med flyktningbakgrund är den befolkningsgrupp som är mest beroende av andras hjälp för sitt boende. Har man flyktningbakgrund har man i regel inte heller senare i livet möjlighet att utöka sin bostadsförmögenhet på samma sätt som många i ursprungsbefolkningen, t.ex. genom arv. Också att komma in på arbetsmarknaden tar tid, och även det gör att man inte har samma möjligheter som ursprungsbefolkningen att skaffa bostad.

Har man flyktningbakgrund bor man mest i allmännyttiga hyresbostäder, som ofta ligger i samma stadsdelar. En följd av detta är etnisk segregation, alltså att ursprungsbefolkningen och utlänningsbefolkningen allt mer bor i skilda bostadsområden (t.ex. Dhalmann 2011; Vilka 2011). Allmänt taget har man i de övriga nordiska länderna konstaterat samma sak som i Finland: de som har den mest avlägsna kulturen eller som kommit som flyktingar är oftast de mest segregerade etniska grupperna (Puustinen et al. 2016). Men i inget nordiskt land är dessa grupper ändå i sig isolerade från de övriga invandrargrupperna. Att de har en högre lokal anhopnings-

Turvapaikanhakijat opettelevat hiihtämään Rovaniemellä.

Tällä hetkellä ei ole merkkejä siitä, että muuton suunta olisi kääntymässä pois keskuksista, eikä pakolla hajasijoittaminen vaikuta kestävältä ratkaisulta.

koska heidän työmarkkina-asemansa on heikoin, he ovat myös asuntomarkkinoilla heikoimmassa asemassa ja siten riippuvaisia aravavuokra-asunnoista (mm. Vilkama 2011).

Toisaalta maahanmuuttajat tarvitsevat ns. siisäänmuuttoalueita, joissa he saavat tarvittavaa tukea omalta etniseltä ryhmältään (Rasinkangas 2013). Liiallinen keskittyminen samoille alueille voi kuitenkin aiheuttaa ongelmia, esimerkiksi konflikteja eri etnisten ryhmien välillä.

Kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen puute vaikeuttaa muuttoa keskuksiin. Jos pakolaiset joka tapauksessa niihin muuttavat, voi seurauksena olla asunnottomuuden kasvua. Pääkaupunkiseutu on Euroopan nopeimmin kasvavia kaupunkiseutuja, mutta asuntotuotanto ei ole pysynyt väestön lisäyksen vauhdissa. VTT:n selvityksen mukaan seudulle on syntynyt 20 000 asunnon vaje (Vainio 2016.) Jotta uudet asunnot nousisivat sinne, missä kysyntää on eniten, Helsinkiin pitäisi valmistua määrästään ainakin 40 prosenttia eli 5 600 uutta asuntoa joka vuosi. Espooseen ja Kauniaisiin olisi rakennettava yli 3 500 asuntoa ja Vantaalle lähes 2 500 asuntoa. Loput 2 800 asuntoa pitäisi saada syntymään kehyskuntiin Keski-Uudellemaalle sekä Kirkkonummelle, Sipooseen ja Hyvinkäälle.

Asuntopulan ratkaisemiseksi voitaisiin uudisrakentamisen lisäksi hyödyntää myös olemassa olevaa asuntokantaa. Valtioneuvoston laatimassa ehdotuksessa esitetään, että esimerkiksi välivuokrausmallissa yksityinen asunnonomistaja voisi vuokrata asuntonsa yleishyödylliselle organisaatiolle, joka jälleenvuokraisi sen asunnottomalle. Asukkaalle tarjottaisiin samalla tukipalvelua, jolla varmistettaisiin asumisen onnistuminen. Kun maahanmuuttajat asuisivat tavallisissa asunnoissa eri asuinalueilla, ei segregatiota tapahtuisi. (Valtioneuvosto 2016.) Näin voitaisiin ainakin hidastaa segregatiokemitystä.

Niin kantaväestön kuin pakolaistenkin asunnottomuutta on pyritty hoitamaan Helsingissä kriisimajoitusratkaisuin ostamalla majoituspalveluita yksityiseltä majoitusyhtiöltä sekä väliaikaismajoitusta tarjoavilta yhdistyksiltä ja järjestöiltä. Tällä ratkaisulla majoitushinnat ovat kohonneet jopa kolminkertaisiksi normaaleihin vuokrahintoihin verrat-

grad beror på att de – i och med att de ligger sämst till på arbetsmarknaden – också ligger sämst till på bostadsmarknaden och därmed är beroende av allmännyttiga bostäder (bl.a. Vilkama 2011).

Samtidigt behöver invandrarna s.k. inflyttningsområden, där de får det stöd behöver från sin egen etniska grupp (Rasinkangas 2013). Ändå kan alltför stark anhopning i vissa områden ge upphov till problem, till exempel till konflikter mellan etniska grupper.

Bristen på hyresbostäder till rimlig kostnad gör det svårare att flytta till centralorterna. Om de med flyktningbakgrund ändå flyttar dit kan foljden bli ökad bostadslöshet. Huvudstadsregionen är idag en av Europas snabbast växande stadsregioner, men bostadsproduktionen har inte hängt med folkökningen. Enligt en utredning av Teknologiska forskningscentralen VTT har det uppstått ett 20 000 bostäders underskott i regionen (Vainio 2016). För att de nya bostäderna skulle placeras där efterfrågan är störst borde åtminstone 40 procent alias 5 600 av dem byggas i Helsingfors varje år. I Esbo plus Grankulla borde 3 500 bostäder byggas, och i Vanda 2 500. I yttre Helsingforsregionen borde 2 800 bostäder byggas.

För att lösa bostadsbristen kunde man förutom att bygga nytt även utnyttja det befintliga bostadsbeståndet. Ett förslag uppgjort av Statsrådet går till exempel ut på att privata bostadsägare kunde hyra ut sina bostäder indirekt via allmännyttiga organisationer, som skulle anvisa dem för bostadslösa. Samtidigt skulle de bostadslösa få stödtjänster för att framgångsrikt klara av sitt boende. Om invandrarna bodde i vanliga bostäder i olika bostadsområden skulle segregation inte ske (Statsrådet 2016). På detta vis kunde man åtminstone bromsa segregationen.

I Helsingfors har man försökt sköta bostadslösheten bland såväl ursprungsbefolkningen som flyktningarna genom att köpa härbärgeringstjänster av ett privat härbärgeringsbolag och av föreningar och organisationer som erbjuder tillfälligt logi. Den lösningen har lett till att priset för logi i en del fall har stigit till tre gånger så högt som normala hyror (Kuusto-Kovanen 2014). Även om det inte skulle komma så många asylsökare till Finland som man prognosticerat, finns det i huvudstadsregionen ett

tuna. (Kuusto-Kovanen 2014.) Vaikka ennustetun suuruista määrää oleskeluluvan saaneita ei Suomeen tullutkaan, on pääkaupunkiseudulla suurta painetta kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon lisäämiseen sekä kantaväestön että maahanmuuttajien tarpeisiin.

Hallituksen tavoitteena on ollut estää pakolais-taustaisten siirtyminen pääkaupunkiseudulle ja muihin kasvukeskuksiin. Heidän ei haluta keskittyvän suurten kaupunkien – etenkin Helsingin, Espoon ja Vantaan – lähiöihin. Maakunnissa pakolaisille riittäisi tyhjiä asuntoja, mutta kaukana keskuksista sijaitseva ensimmäinen sijoituskunta ei useinkaan ole oleskeluluvan saaneiden omien toiveiden mukainen. Työ- ja opiskelumahdollisuuksien siellä on usein myös vähemmän sellaisia kontakteja, jotka auttavat Suomeen sopeutumisessa. Kuntapaikoista on myös jatkuvasti ollut pulaa, sillä kunnat ovat olleet haluttomia vastaanottamaan oleskeluluvan saaneita pakolaisia vastaanottokeskuksista. Ainakin toistaiseksi kuntapaikkojen tarjoaminen on perustunut kuntien vapaaehtoisuuteen.

Maahanmuuttovirasto pyrkii nyt jarruttamaan oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden muuttoa pääkaupunkiseudulle (Yle 2016). Keväällä 2016 se ohjeisti vastaanottokeskuksia, ettei pääkaupunkiseudulle muuttoa tulisi tukea taloudellisesti muualta Suomesta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vastaanottokeskukset eivät anna pääkaupunkiseudulle muuttavalle vuokravakuuksia, ellei hänellä ole siellä valmiina opiskelu- tai työpaikkaa. Tähän asti vastaanottokeskus on antanut vuokravakuuden maksusitoumuksena, jos asiakas on itse tuloton ja varaton.

Monet tutkimukset ovat kuitenkin todenneet hajasijoituksen epäonnistuneeksi ratkaisuksi. Työmarkkinoille integroituminen pitäisi huomioda, kun päätetään siitä, mihin humanitaariset muuttajat sijoitetaan. Kokemukset Ruotsista ovat osoittaneet, että jopa 8 vuoden jälkeen hajautetusti sijoitetut pakolaiset ansaitsivat keskimäärin 25 prosenttia vähemmän kuin ne pakolaiset, joita ei oltu asetettu hajasijoittamispolitiikan perusteella. Myös työllisyysaste oli 6–8 prosenttiyksikköä alhaisempi ja riippuvuus sosiaalituista 40 prosenttia suurempi. (mm. OECD 2016.)

stort behov av att bygga mera hyresbostäder till rimligt pris för både ursprungsbefolkningen och invandrarna.

En målsättning för regeringen har varit att förebygga att folk med flyktingbakgrund flyttar till huvudstadsregionen och övriga tillväxtcentra. Man vill inte att de skall anhopas i de stora städernas förorter, i synnerhet inte i Helsingfors, Esbos och Vandas. I landskapen skulle det finnas tomma bostäder för flyktingarna, men oftast är de kommuner där de som fått uppehållstillstånd först placeras långt borta från centralorterna och inte vad de själva skulle önska. Dels saknas där jobb och studiemöjligheter, dels finns där mindre sådana kontakter som underlättar anpassningen i Finland. Dessutom har det hela tiden varit brist på kommunplatser, i och med att kommunerna varit ovilliga att från mottagningscentralerna ta emot flyktingar som fått uppehållstillstånd. Åtminstone hittills har erbjudandet av kommunplatser byggts på frivillighet.

Migrationsverket försöker nu bromsa att asylsökande som fått uppehållstillstånd flyttar till huvudstadsregionen (Yle 2016). Våren 2016 gav det anvisningar åt mottagningscentralerna att flyttning till huvudstadsregionen inte borde stödjas finansiellt från övriga Finland. Det betyder i praktiken att mottagningscentralerna inte ger någon säkerhet för hyran åt dem som flyttar till huvudstadsregionen, såvida de inte har en ordnad studie- eller arbetsplats. Hittills har mottagningscentralerna givit hyressäkerheten som betalningsförbindelse om klienten varit utan inkomst eller medellös.

Samtidigt har många undersökningar konstaterat att spridd placering varit en misslyckad lösning. Integreringen på arbetsmarknaden borde beaktas då det fattas beslut om placering av humanitära flyttare. Erfarenheter i Sverige har visat att de flyktingar som placerats spritt ännu efter 8 år i medeltal förtjänar 25 procent mindre än de flyktingar som inte placerats utgående från spridningsprincipen. Även sysselsättningsgraden var 6–8 procentenheter lägre och beroendet av sociala understöd 40 procent större (bl.a. OECD 2016).

I Norge finns det mera lyckade erfarenheter av spridd placering. År 2003 införde man ett nytt initie-

Norjassa hajasijoituksesta on onnistuneempia kokemuksia. Vuonna 2003 siellä otettiin käyttöön uusi perehdytysohjelma, ja pakolaisten liikkuvuus kohti keskeisiä kaupunkialueita on hidastunut. Tämä johtuu luultavasti ainakin osittain uusien monikulttuuristen klustereiden syntyemisestä. (Søholt & Wessel (2010). Lisäksi Norjassa myös pienemmällä paikkakunnilla on ollut töitä tarjolla.

Tällä hetkellä ei ole merkkejä siltä, että muuton suunta olisi mainittavasti kääntymässä pois keskuksesta, eikä pakolla hajasijoittaminen vaikuta kestävältä ratkaisulta. Maahanmuuton myötä pienemmät maahanmuuttajakeskittymät vähitellen kasvavat ja houkuttelevat uusia muuttajia, mutta nykytilanteeseen ne eivät ole ratkaisu, vaan keskuksiin tarvitaan lisää kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja. Nähtäväksi jää, mikä tulee olemaan muuttoa jarruttamaan pyrkivien toimien vaikutus. Ihmisten vapaata liikkuvuutta on vaikea estää. 🌐

Heli Sjöblom-Immala on toiminut tutkijana Siirtolaisuusinstituutissa.

Lähteet | Källor

Dhalmann, Hanna (2011). Yhden uhka, toisen toive?

Somalien ja venäläisten asumistoiveet etnisen segregaatiokehityksen valossa. Kaupunkimaantieteen väitöskirja Geotieteiden ja maantieteen laitos. Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto.

Heikkilä, Elli & Järvinen, Taru (2003). Migration and Employment of Immigrants in the Finnish Local Labor Markets. In Yearbook of Population Research in Finland XXXIX 2003, 103–118. The Population Research Institute, The Family Federation of Finland, Helsinki.

Jaakkola, Timo (2000). Maahanmuuttajat ja etniset vähemmistöt työhönotossa ja työelämässä. Työpoliittinen tutkimus nro 218. Työministeriö, Helsinki.

Joronen, Tuula & Hassan Mohamed, Abdirizak (2015). Kauppakansa pakosalla:somaliyrittäjät meillä ja muualla. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia2015:1. http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/15_03_19_Tutkimuksia_1_Joronen.pdf.

Kuusto-Kovanen (2014). Alkuvaiheen pakolaisten asunnottomuus Helsingissä. <https://www.theseus.fi/>

ringsprogram, och flyktingarnas flyttande mot centralorterna har blivit långsammare. Detta beror troligen åtminstone till en del på att nya mångkulturella kluster uppstått. (Søholt & Wessel (2010). Dessutom har det i Norge funnits lediga jobb även på mindre orter.

För närvarande finns inga tecken på att flyttandet i nämnvärd grad skulle hålla på att vända bort från centralorterna, och spridd placering med tvång verkar inte vara en hållbar lösning. I och med invandringen växer de mindre invandraranhopningarna småningom och lockar nya inflyttare, men på läget i dag är de ingen lösning, utan nu behövs det mera hyresbostäder till rimligt pris i centralorterna. Det återstår att se vilken verkan åtgärderna för att bromsa flyttandet får. Det är svårt att hindra folks fria rörlighet. 🌐

Heli Sjöblom-Immala har verkat som forskare vid Migrationsinstitutet

bitstream/handle/10024/74637/Kuusto-Kovanen_Susanna.pdf.pdf?sequence=1.

Kytö, Hannu; Kral-Leszczynska, Monika; Koistinen, Katri ja Peura-Kapanen, Liisa (2016). Muuttovirtojen vaikutus alueelliseen eriytymiseen pääkaupunkiseudulla. Tutkimus alueiden välisistä muuttovirroista. Poliitiikan ja talouden tutkimuksen laitoksen julkaisuja 1/2016.

Maahanmuuttovirasto [Migrationsverket] (2016a). Vuonna 2015 myönnettiin hieman yli 20 000 oleskelulupaa, uusia Suomen kansalaisia reilut 8 000. Lehdistötiedotteet 22.1.2016. http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/o/vuonna_2015_myonnettiin_hieman_yli_20_000_oleskelulupaa_uusia_suomen_kansalaisia_reilut_8_000_64998.

Maahanmuuttovirasto [Migrationsverket] (2016b). Lehdistötiedotteet 6.7.2016.

OECD (2016). Making Integration Work: Refugees and others in need of protection, OECD Publishing, Paris. <http://www.oecdilibrary.org/docserver/download/8116031e.pdf?expires=1457617769&id=id&acname=guest&checksum=58367612B3F32B268A88F84DFA820121>.

- Pehkonen, Aini (2006). Maahanmuuttajan kotikunta. Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut, nro 52.
- Puustinen, Sari; Mäntysalo, Raine & Karppi, Ilari (toim.) (2016). Strateginen eheyttäminen kaupunkiseuduilla. Näkökulmia kestävän maankäytön ja julkisen talouden kysymyksiin. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 4/2016. http://vnk.fi/documents/10616/2009122/4_Julma.pdf/d72804ca-65ef-42f6-a53f635b01ede1ff?version=1.0.
- Rasinkangas, Jarkko (2013): Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla. Tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä. Siirtolaisuusinstituutin tutkimuksia A 43.
- Saari, Matti (2010). Miljoona muuttoa vuodessa. http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-09-27_002.html?s=0. Artikkelit on julkaistu Tilastokeskuksen Hyvinvointikatsauksessa 3/2010.
- Saari, Matti (2013). Maahanmuuttajakeskittymiä kuitenkin on muuallakin kuin pääkaupunkiseudulla. http://www.stat.fi/artikkelit/2013/art_2013-09-23_008.html?s=0. Artikkelit on julkaistu Tilastokeskuksen Hyvinvointikatsauksessa 3/2013.
- Sjöblom-Immala, Heli (2012). Työtä, palveluja ja luonnonläheisyyttä. Maahanmuuttajien Suomen sisäiset muutot, asumistoiveet ja kotoutuminen 2000-luvulla. Siirtolaisuusinstituutin tutkimuksia A 40. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.
- Sjöblom-Immala, Heli (2016). Katsaus somalialaisten, irakilaisien ja afganistanilaisten maan sisäiseen muuttoliikkeeseen Suomessa 2000-luvulla. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 27/2016.
- Søholt, Susanne & Wesse, Terje (2010). Contextualizing ethnic residential segregation in Norway: welfare, housing and integration policies. Country report for Norway. A part of NODES-project. Funded by NORFACE's Research Programme on Migration.
- Tilastokeskus [Statistikcentralen] (2015). Tilastokeskus. fi – Tilastotietokannat – StatFin – PX-Web – Statfin – Väestö – Väestörakenne.
- Tilastokeskus [Statistikcentralen] (2016). Ulkomaan kansalaisten maahanmuutto Suomeen vuosina 1998–2000 kansalaisuuden ja ikäryhmän mukaan, äidinkieli muu kuin suomi tai saame. Tilastokeskus, väestötalastot.
- Työ- ja elinkeinoministeriö [Arbets- och näringsministeriet] (2015). Kotouttaminen.fi. Työ- ja elinkeinoministeriön palvelu.
- Vainio (2016). Asuntotuotantotarve 2015–2040. Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy. VTT Technology 247.
- Vilkama, Katja (2011). Yhteinen Kaupunki, eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2011:2. Helsinki.
- Väestörekisterikeskus (2009). Henkilöpoiminta: muuttovuosi Suomeen 1998–2000, muuttovuonna ulkomaan kansalainen, täyttänyt muuttovuonna vähintään 15 vuotta, kotikunta Suomessa vuonna 2009.
- Valtioneuvosto [Statsrådet] (2016). Ehdotus: välivuokrauksella lisää vuokra-asuntotarjontaa. http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ehdotus-valivuokrauksella-lisaa-vuokra-asuntotarjontaa.
- Yle (2015). Hallitus hajasijoittaa pakolaiset ympäri Suomea – ja toistaa Ruotsin virheet? 10.12.2015. http://yle.fi/uutiset/hallitus_hajasijoittaa_pakolaiset_ympari_suomea_ja_toistaa_ruotsin_virheet/8492672.
- Yle (2016). Helsingistä voi tulla turvapaikanhakijoille täyttymätön unelma – muuttoa pääkaupunkiseudulle vaikeutetaan. http://yle.fi/uutiset/helsingista_voi_tulla_turvapaikanhakijoille_tayttymaton_unelma_muuttoa_paakaupunkiseudulle_vaikeutetaan/8720202.

★ PEKKA VUORI

Virolaisten muuttoliike Helsingin seudulle hiipuu

Helsingin seudun kasvusta enimmillään jopa lähes 30 prosenttia tuli Virosta saadusta muuttovoitosta vielä neljä vuotta sitten. Sittemmin muuttoliike Virosta Helsingin seudulle on hiljentynyt.

Helsingin seudun 14 kunnassa asui vuodenvaihteessa 2015/2016 yhteensä 1,44 miljoonaa asukasta. Tällä vuosikymmenellä väestön määrä on kasvanut 100 000:lla, ja tästä kasvusta lähes kaksi kolmasosaa on ulkomaalaistaustaista väestöä.

Helsingin seutu on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin 14 400 asukkaalla, 1,1 prosenttia vuodessa. Kasvu on nopeutunut, sillä vuosien 2010–2015 keskimääräinen kasvu oli jo 17 000. Samalla ulkomailta saadun muuttovoiton merkitys on lisääntynyt. Kun 2000-luvun alkuvuosina seudun kasvusta kolmasosa oli ulkomaan kansalaisten muuttovoittoa ulkomaisista, tällä vuosikymmenellä tämä osuus on ollut jo kaksi kolmasosaa. Ulkomaalaistaustaisten asukkaiden määrä on kasvanut viime vuosina jopa 12 000 hengen vuosivauhtia.

Ulkomailta saatu muuttovoitto on nyt vähentynyt huippuvuoden 2013 yli 8 500:sta viime vuoden 6 300:aan. Tämä selittyy suurelta osin Virosta tulleen muuttovoiton vähenemisellä.

Inflyttningen av estländare till Helsingforsregionen minskar

Ännu för fyra år sedan kom sig nästan 30 procent av Helsingforsregionens folkökning av flyttöverskott från Estland. Sedan dess har flyttandet från Estland till Helsingforsregionen minskat.

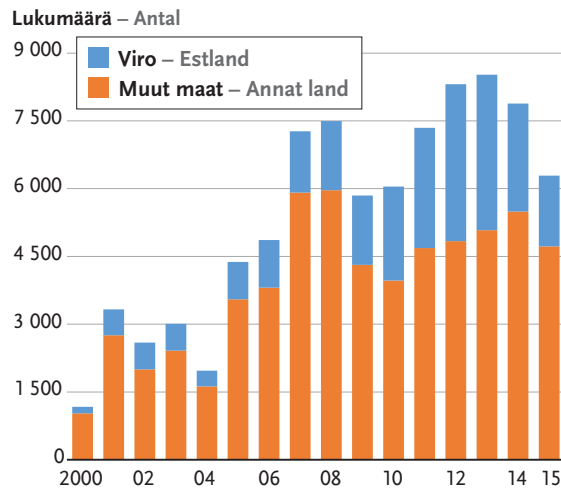
Vid årsskiftet 2015–16 hade de 14 kommunerna i Helsingforsregionen sammanlagt 1,44 miljoner invånare. Innevarande årtionde har folkökningen varit 100 000, och av den ökningen består nästan två tredjedelar av folk med utländsk bakgrund.

Under 2000-talet har Helsingforsregionens folkökning varit i medeltal 14 400 – alias 1,1 procent – per år. Ökningen har accelererat, och åren 2010–15 var den redan i medeltal 17 000 per år. Även flyttningsöverskottet från utlandet har blivit mera betydande: medan en tredjedel av regionens folkökning under de första åren av 2000-talet bestod av flyttningsöverskott av utländska medborgare från utlandet, har denna andel varit två tredjedelar under 2010-talet. De senaste åren har antalet invånare med utländsk bakgrund vuxit med runt 12 000 per år.

Efter toppnoteringen 8 500 år 2013 minskade dock flyttöverskottet från utlandet, till 6 300 år 2015. Detta förklaras till stor del av minskat flyttöverskott från Estland.

KUVIO 1. Helsingin seudun muuttovoitto ulkomaan kansalaisista Virosta ja muista maista 2000-2015

FIGUR 1. Helsingforsregionens flyttningsöverskott av utländska medborgare från Estland eller annat land 2000-2015

Virolaisten muuttojen kehitys 2000-luvulla

Virosta muutti seudulle vuosituhanen alussa vain 350 asukasta ja muuttovoittoa kertyi vajaa 150 henkeä. Muuttajien määrä alkoi kasvaa nopeasti ja tällä vuosikymmenellä kasvu kiihtyi niin, että vuonna 2013 tulijoita oli jo 4 000 ja muuttovoitto kohosi 3 500 henkeen. Tämän jälkeen muuttajien määrä Virosta on vähentynyt, vuonna 2015 seudulle muuttajia oli 2 500 ja muuttovoitto vajosi 1 500 henkeen.

Viron muuttoliikkeen merkitys on ollut huomattava seudun väestönkehitykselle tällä vuosituhanella. Seudun kasvusta tuli enimmillään jopa lähes 30 prosenttia Virosta saadusta muuttovoitosta vuonna 2012. Tämä oli peräti 70 prosenttia kaikista seudun saamasta ulkomaan kansalaisten¹ muuttovoitosta. nyt tämä osuus on laskenut kolmasosaan.

1) Huomattava on kuitenkin, että ulkomaan kansalaisten muuttoa tilastoimalla ei saada tarkkaa tietoa ulkomaalaistaustaisen väestönkehityksestä, sillä monet maassa pitempään asuneista ulkomaan kansalaisena tänne tulleista on jo ehtinyt saada Suomen kansalaisuuden, eivätkä siten ole pois muuttaessaan mukana näissä luvuissa.

Estländsk invandring under 2000-talet

I början av årtusendet flyttade det årligen in bara 350 estländare i Helsingforsregionen, och flyttöverskottet blev knappt 150 personer. Men inflyttningen började öka snabbt, detta årtionde så snabbt att den år 2013 var hela 4 000 personer, vilket gav flyttöverskottet 3 500. Därefter har inflyttningen från Estland minskat, och år 2015 var den 2 500 personer, och flyttöverskottet var 1 500.

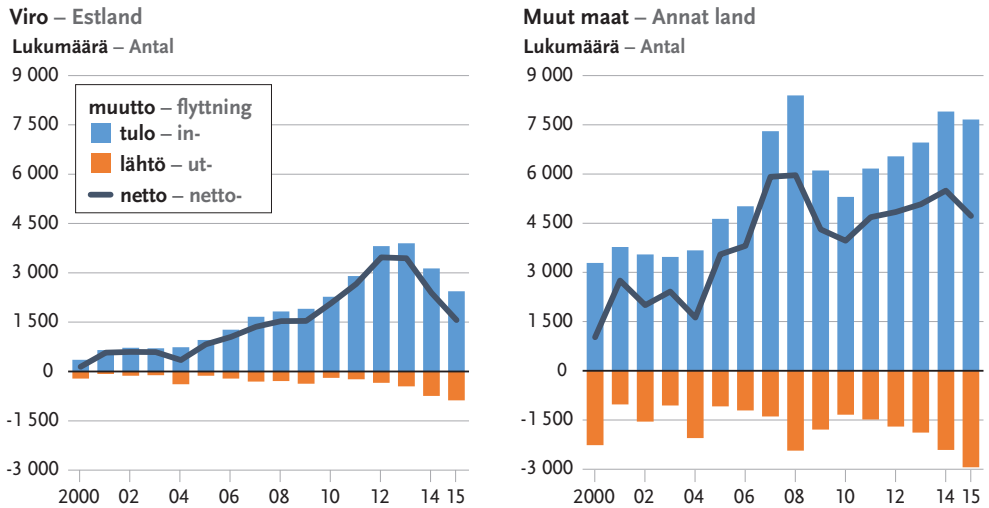
Sedan år 2000 har invandringen från Estland i kännbar grad påverkat Helsingforsregionens befolkning. Som mest, år 2012, härrörde nästan 30 procent av regionens folkökning från estniskt flyttöverskott. Det var rentav 70 procent av regionens hela flyttöverskott av utländska medborgare¹ det året. Nu har andelen minskat till en tredjedel.

1) Noteras bör dock att vi bara genom att statistikföra utländska medborgares in- och utflyttning inte får exakt kunskap om hur befolkningen med utländsk bakgrund utvecklas, i och med att många av dem som kommit till Finland som utländsk medborgare och sedan bött här en längre tid redan har hunnit få finländskt medborgarskap, och alltså inte ingår i dessa siffror om de flyttar bort.

KUVIO 2. Ulkomaan kansalaisten tulo-, lähtö- ja nettomuutto Helsingin seudulle ja seudulta lähtö- ja kohdemaan mukaan 2000–2015

FIGUR 2. Utländska medborgares in-, ut- och nettoflyttning till och från Helsingforsregionen enligt utgångs- resp. destinationsland 2000–2015

Virosta saatu muuttovoitto lähti aikaisempaa nopeampaan kasvuun tämän vuosikymmenen alussa ja oli korkeimmillaan vuosina 2012 ja 2013. Naisten osuus Virosta muuttaneista alkoi kasvaa 2005 jälkeen, jolloin naisia tuli yhtä paljon kuin miehiä. Työikäisten naisten tulomuutto on nyt vähentynyt miehiä nopeammin. Helsingin seudulta takaisin Viroon lähteneistä on miehiä ollut aina suurempi osa, mutta nyt naisten poismuutto on lisääntynyt miehiä suhteellisesti nopeammin (Kuvio 3.).

Lasten määrä Virosta Helsingin seudulle tulevista alkoi kasvaa 2000-luvun puolivälissä, ja enimmäkseen lapsia oli tulijoista lähes neljännes vuonna 2011. Myös lasten tulomuutto väheni nopeasti vuosina 2014 ja 2015 ja lähtömuutto alkoi kasvaa (Kuvio 4). Eläkeikäisten muutto on vähäisempää volyymiltaan, mutta tässäkin ikäryhmässä on nähtävissä jyrkkä muutos. Virolaiset eläkeikäiset ovat alkaneet lähteä takaisin Viroon selvästi aikaisempaa enemmän. Myös suomenkielistä eläkeikäistä väestöä muuttaa Viroon jonkin verran aikaisempaa enemmän.

Flyttningsöverskottet från Estland började växa snabbare än tidigare i början av innevarande årtionde och var som störst åren 2012 och 2013. Andelen kvinnor bland dem som flyttade från Estland började växa efter år 2005, då det kom lika många kvinnor som män. Nu har inflyttningen av folk i arbetsför ålder minskat snabbare för kvinnornas än männens del. Bland dem som flyttat tillbaka till Estland från Helsingforsregionen har en större del brukat vara män, men nu har utflyttningen accelererat snabbare bland kvinnorna än männen. (Figur 3).

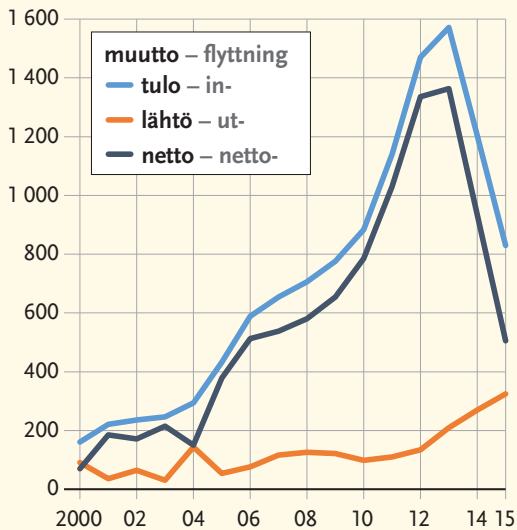
Andelen barn bland dem som flyttade från Estland till Helsingforsregionen började växa kring år 2005, och som allra mest, år 2011, var en fjärdedel av flyttarna barn. Även för barnens del minskade inflyttningen snabbt åren 2014 och 2015, och utflyttningen började öka (Figur 4). För pensionärernas del är mängderna mindre, men även bland dem ser man en tvär förändring: Estländska pensionärer har klart mera än tidigare börjat flytta tillbaka till Estland. Likaså flyttar det lite mera finskspråkiga pensionärer till Estland än förr.

KUVIO 3. Helsingin seudun ja Viron välinen muuttoliike 2000–2015, työikäiset sukupuolen mukaan

FIGUR 3. Flyttning mellan Helsingforsregionen och Estland 2000–2015, i arbetsför ålder enligt kön

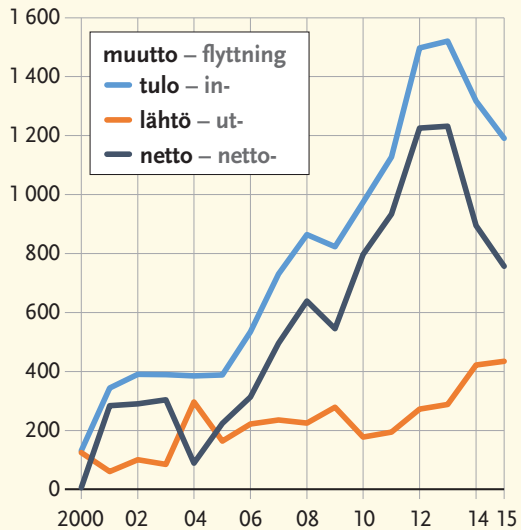
Naiset 18–59-vuotiaat – Kvinnor 18–59-åringar

Lukumäärä – Antal

Miehet 18–59-vuotiaat – Män 18–59-åringar

Lukumäärä – Antal

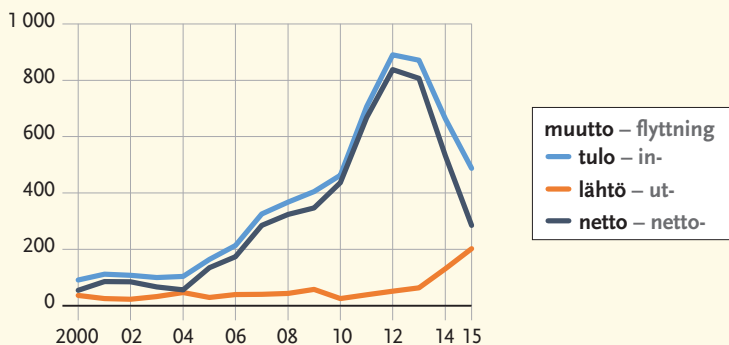

KUVIO 4. Helsingin seudun ja Viron välinen muuttoliike 2000–2015, lapset ja eläkeikäiset

FIGUR 4. Flyttning mellan Helsingforsregionen och Estland 2000–2015, barn och pensionärer

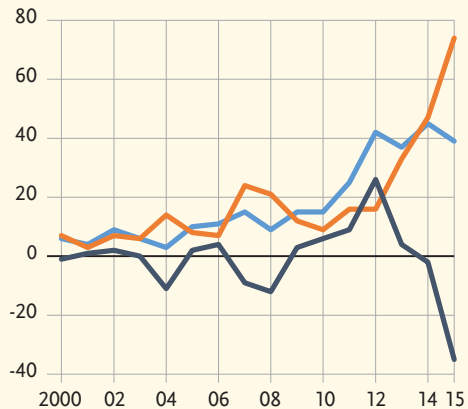
0–17-vuotiaat – 0–17-åringar

Lukumäärä – Antal

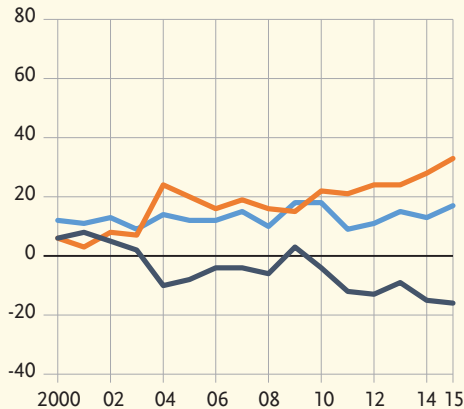
Vironkieliset yli 60-vuotiaat Estniskspråkiga över 60-åringar

Lukumäärä – Antal

Suomenkieliset yli 60-vuotiaat Finskpråkiga över 60-åringar

Lukumäärä – Antal

Miksi Virosta ei enää tulla Suomeen

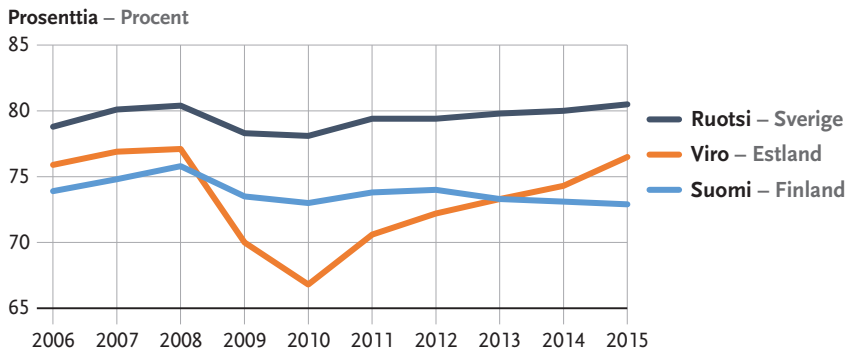
Nopean muutoksen syitä voidaan etsiä monesta suunnasta. Suomen talous on jo pitkään kehittynyt heikosti, mikä on näkynyt myös Helsingin seudun työllisyydessä. Virossa taas talous on elpynyt, vuosien 2008–2009 talouden romahdus otettiin nopeasti kiinni heti 2010-luvulle tultaessa, ja kasvu on sen jälkeen ollut koko ajan Suomea nopeampaa. Työllisyysaste oli Virossa 72,8 vuonna 2006 eli 2,4 prosenttiyksikköä Suomea heikompi, mutta toissa vuonna Viro ohitti Suomen. Nyt työllisyysaste on Virossa 76,7 ja Suomessa 75,8. Myös aikaisemmin ongelmallisiksi koettuihin työoloihin on kiinnitetty huomiota.

KUVIO 5. Työllisen työvoiman osuus 20–64-vuotiaista Virossa, Suomessa ja Ruotsissa 2006–2015. –Lähde: EuroStat

Varför flyttas det mindre nu från Estland till Finland?

Orsakerna till den snabba förändringen får sökas på många håll. Dels har den finländska ekonomin utvecklats svagt i flera år, vilket har påverkat sysselsättningen även i Helsingforsregionen. Dels har ekonomin repat sig i Estland, efter att man genast i början av 2010-talet kommit över kraschen 2008–2009, och tillväxten där har sedan dess stadigt varit snabbare än i Finland. År 2006 var sysselsättningsgraden i Estland 72,8, alltså 2,4 procentenheter lägre än i Finland, men år 2014 gick Estland om Finland. Nu är sysselsättningsgraden 76,7 i Estland och 75,8 i Finland. Man har också fokuserat på arbetsomständigheterna, som tidigare upplevdes som ett problem.

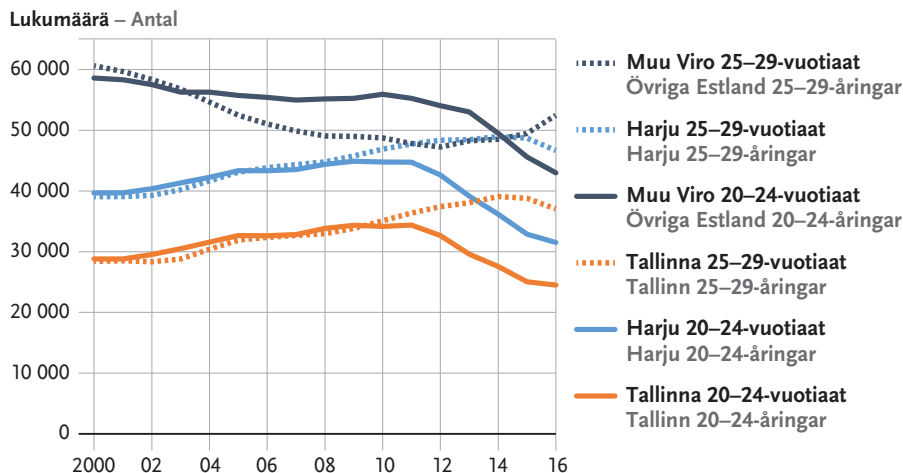
FIGUR 5. Den sysselsatta arbetskraftens andel av 20–64-åringarna i Estland, Finland och Sverige 2006–2015. –Källa: EuroStat

Toinen näkökulma on muuton kannalta merkittävimpänä ikäluokkien eli nuorten aikuisten määrän väheneminen Virossa. 20–24-vuotiaiden määrä väheni 25 000:lla eli neljänneksellä vuosien 2011–2015 aikana. Ikäluokat ovat pienentyneet erityisen selvästi Tallinnassa ja koko Harjun maakunnassa, joissa 20–24-vuotiaita oli tämän vuoden alussa 30 prosenttia vähemmän kuin viisi vuotta sitten. Siten vähenevä työmarkkinoille tuleva väestö työllistyy nyt paremmin Virossa.

En annan aspekt är att de ur migrationssynvinkel viktigaste åldersklasserna, nämligen de unga vuxna, har minskat i Estland. Under tiden 2011–15 minskade antalet 20–24-åringar där med 25 000 alias en fjärdedel. Särskilt tydligt har åldersklasserna minskat i Tallinn och i hela det omgivande landskapet Harju maakond, där det i början av år 2016 fanns 30 procent färre 20–24-åringar än för fem år sedan. Det som nu sker är alltså att en mindre mängd nykomlingar på arbetsmarknaden hittar jobb bättre än förr i Estland.

Nuoret aikuiset Virossa, Tallinnassa ja Harjun maakunnassa 1.1.2000–2016
Unga vuxna i Estland, Tallinn och Harju maakond 1.1.2000–2016

Kolmanneksi mahdolliseksi syyksi Suomeen muuttohalukkuuden vähenemiseen on esitetty näkemys, että virolaiset nuoret ovat aikaisempaa koulutetumpia. Helsingin seudulle on tultu Virosta erityisesti palvelu- ja rakennusalan töihin, mutta korkeampaa koulutusta edellyttävien toimialojen työttömyys on kasvanut Helsingin seudulla viime vuosina huomattavasti.

Väestökehityksen näkymiä

Tämän vuosikymmenen väestönkasvu pääkaupunkiseudulla ylitti 100 000 asukasta vuoden 2016 syyskuussa, ja puolet tästä kasvusta tuli Helsinkiin. Koko maan 2010-luvulla tapahtuneesta kasvusta lähes 80 prosenttia on tullut Helsingin seudulle.

Virolaisten muuttojen väheneminen vaikuttaa Helsingin seudun väestökehitykseen merkittävästi. Toisaalta maan sisäinen muuttoliike on viime vuosina keskittynyt entistäkin enemmän Helsingin seudulle, koska seudun työllisyys on kehittynyt kui-

En tredje anförd tänkbar orsak till att lusten att flytta till Finland har minskat är att ungdomarna i Estland har mera utbildning än tidigare. Men nu har arbetslösheten inom branscher som förutsätter högre utbildning ökat märkbart i Helsingforsregionen de senaste åren. Estländarna har kommit till Helsingforsregionen för att jobba inom i synnerhet service och byggsektorn.

Utsikter för befolkningsutvecklingen

I september 2016 överskred 2010-talets folkökning i huvudstadsregionen 100 000-strecket, och hälften av denna ökning skedde i Helsingfors. Av den folkökning som skett i hela landet under 2010-talet har nästan 80 procent skett i Helsingforsregionen. Att inflyttningen av estländare minskat inverkar märkbart på Helsingforsregionens befolkningsutveckling. Men samtidigt har även flyttandet inom Finland de senaste åren ännu mera än förr riktats på Helsingforsregionen, i och med att sysselsättningen där ut-

tenkin muuta maata paremmin. Ulkomainen muuttoliike on sekin osaltaan työmarkkinapereistä, ja mikäli Suomen talous lähtisi nopeampaan kasvuun, kasvua olisi tulossa lisää siitäkin suunnasta. Vuoden 2015 aikana Suomeen saapuneista 32 000:sta turvapaikanhakijaista suuri osa on jo saanut oleskelulupapäätöksen, mikä näkyy seudulle tulevien ulkomaalaisten tulomuuttojen kasvuna, vaikka Virossa tulijoiden määrä onkin vähenemässä. Vaikka turvapaikanhakijoiden määrä on tänä vuonna vähentynyt selvästi viime vuoden ennätysluvuista, ja tämän kehityksen ennakoitiin erityisen vaikeaa. 🌟

PEKKA VUORI on Helsingin kaupungin tietokeskuksen järjestelmäpäällikkö.

Lähteet | Källor

Helsingin väestötilastoaineisto, Tilastokeskus

EuroStat: Employment and activity by sex and age – annual data

Eesti Statistika. www.stat.ee

vecklats bättre än i övriga Finland som helhet. Också den utländska migrationen är till en del arbetsorienterad, och om Finlands ekonomi skulle börja växa snabbare, skulle även det bidra till ökad invandring.

Av de 32 000 asylsökande som kom till Finland år 2015 har en stor del redan fått beslut om uppehållstillstånd, vilket kommer att märkas som en ökning i utländsk inflyttning i regionen, trots att flyttandet från Estland minskat och att de asylsökande blivit färre jämfört med rekordnoteringarna i fjol. Denna utveckling är särskilt svår att förutse. 🌟

PEKKA VUORI verkar som systemchef vid Helsingfors stads faktacentral.

Somalinkielisten hedelmällisyys ja perhekoko pienentyneet Helsingissä

- yksinhuoltajaperheiden osuus kasvanut edelleen

Taustaa

ULKOMAALAISTAUSTAISEN väestön määrä on kasvanut Suomessa pääsääntöisesti vasta parin viime vuosikymmenen aikana. Kun 1990-luvun alussa Helsingissä asui noin 6 600 muuta kuin suomea, saamea tai ruotsia äidinkielenään puhuvaa, vuonna 2016 lukumäärä oli jo yli 88 000. Vastaavasti vuoden 2016 alussa vieraskielisten osuus väestöstä oli Helsingissä 14 prosenttia. Suurimmat vieraskielisten kieliryhmät Helsingissä olivat äidinkielenään venäjää (noin 17 000 henkeä), viroa (11 900 henkeä) ja somalia (8 700 henkeä) puhuvat, ja näihin kolmeen kieliryhmään kuului 43 prosenttia kaupungin vieraskielisistä. Seuraavaksi suurimmat kieliryhmät ovat englantia, arabia ja kiina. Yhä suurempi osa Helsingin väkiluvun kasvusta johtuu muun kuin suomen-, saamen- ja ruotsinkielisten väestömäärän kasvusta, ja kuluvan vuosikymmenen aikana vieraskielisten osuus Helsingin väestönkasvusta onkin ollut keskimäärin 64 prosenttia. (Mäki & Vuori 2016.) Pääsääntöisesti tämä johtuu muuttoliikkeestä, mutta pieneltä osin myös vieraskielisten kantaväestöä korkeammasta hedelmällisyydestä.

Vieraskielisten hedelmällisyys on suurempaa kuin kotimaisia kieliä puhuvien. Vuosien 2000–2014 aikana kokonaishedelmällisyysluku oli Helsingissä keskimäärin 1,33 lasta koko väestön osalta. Suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvilla luku oli

Minskande fruktsamhet och familjestorlek bland somaliskspråkiga i Helsingfors

– andelen ensamförsörjarfamiljer allt större

Bakgrund

FÖRST UNDER DE TVÅ SENASTE årtiondena har den befolkningsdel i Finland som har utländsk bakgrund i huvudsak vuxit. Medan det i Helsingfors år 1990 bodde ca. 6 600 personer som hade ett annat modersmål än finska, samiska eller svenska, var antalet redan över 88 000 år 2016. Därmed hade 14 procent av Helsingfors befolkning ett främmande modersmål. De största grupperna med främmande modersmål var de ryskspråkiga (ca. 17 000), estniskspråkiga (11 900) och somaliskspråkiga (8 700), och dessa tre språkgrupperna stod för 43 procent av alla personer med främmande modersmål i staden. Följande i storleksordningen var modersmålsgrupperna engelska, arabiska och kinesiska. En allt större del av Helsingfors folkökning beror på ökning bland folk med annat modersmål än finska, samiska eller svenska, och under 2010-talet har de som har främmande modersmål stått för i medeltal 64 procent av den (Mäki & Vuori 2016). Detta beror i huvudsak på migrationen, men även till en liten del på att de som har främmande modersmål som helhet har högre fruktsamhetstal än de med inhemskt.

Fruktsamhetstalet är alltså högre bland dem med utländskt än dem med inhemskt modersmål. Åren 2000–2014 var det totala fruktsamhetstalet i Helsingfors hela befolkning 1,33 barn per kvinna. Bland dem med finska, svenska eller samiska som moders-

1,27 ja vieraskielisillä 1,79 lasta. Vieraskielisten ryhmän sisällä on kuitenkin suuria eroja hedelmällisyydessä kieliryhmän mukaan. Esimerkiksi venäjää, Baltian ja Länsi-Euroopan kieliä puhuvien hedelmällisyys on lähes yhtä pientä tai jopa pienempää kuin suomea, saamea ja ruotsia äidinkielenään puhuvien helsinkiläisten, mutta Lähi-Idän ja Pohjois-Afrikan sekä muun Afrikan kieliä puhuvilla hedelmällisyys on suurempaa. (Mäki 2015.)

Vieraskielisten hedelmällisyys on pienentynyt tasaisesti vuosien 2000 ja 2014 välillä vajaasta kahdesta lapsesta 1,7 lapseen eli noin 14 prosenttia (emt., 6). Siitä ei kuitenkaan ole tietoa, miten tämä hedelmällisyyden pienentynyt taso näkyy perheiden keskikoossa tai erilaisten perhetyyppien osuuksien muutoksessa. Tässä artikkelissa tarkastellaan näitä asioita Helsingin somalinkielisten osalta. Edellä mainittu tutkimus on osoittanut, että Saharan eteläpuoleisen Afrikan kieliä puhuvien hedelmällisyys on pienentynyt paljon 2000-luvun aikana, ja somalinkieliset kattavat 75 prosenttia tästä ryhmästä. Kuten edellä todettiin, somalinkieliset ovat myös venäjän- ja vironkielisten jälkeen suurin vieraskielisten ryhmä Helsingissä.

Aineisto ja menetelmät

Aineiston analyysissä käytettiin Tilastokeskuksen väestörakenne-, väestönmuutos- ja perheaineistoja sekä Facta-kuntarekisterin tietoja. Hedelmällisyyttä pystytään tarkastelemaan äidinkielen mukaan vuodesta 2000 eteenpäin, perheiden äidinkieli on mahdollista määritellä vuodesta 2004 lähtien ja yksinavuvista on äidinkielen mukaista tietoa viimeisiltä viideltä vuodelta.

Hedelmällisyyden indikaattorina käytetään kokonaishedelmällisyyslukua, joka on laskettu 13–55-vuotiaiden naisten yksivuotisikäryhmittäisistä hedelmällisyyslukuista. Kokonaishedelmällisyysluku kuvaa, montako lasta naiset keskimäärin saivat elinaikanaan, jos tietyn vuoden ikäryhmittäiset hedelmällisyysluvut eivät muuttuisi. Koska se lasketaan ikäryhmittäisistä luvuista, ei mahdollinen ikäjakautuminen ero hedelmällisen iän sisällä kieliryhmien välillä vaikuta siihen.

määrä on taustalla 1,27 ja demossa 1,79. Demon sisällä on kuitenkin suuria eroja hedelmällisyydessä kieliryhmän mukaan. Esimerkiksi venäjää, Baltian ja Länsi-Euroopan kieliä puhuvien hedelmällisyys on lähes yhtä pientä tai jopa pienempää kuin suomea, saamea ja ruotsia äidinkielenään puhuvien helsinkiläisten, mutta Lähi-Idän ja Pohjois-Afrikan sekä muun Afrikan kieliä puhuvilla hedelmällisyys on suurempaa. (Mäki 2015.)

mål var talet 1,27 och dem med utländskt modersmål 1,79. Men bland dem som har främmande modersmål förekommer stora skillnader språkgrupper emellan. Som exempel har de med ryskt eller baltiskt/västeuropeiskt modersmål nästan lika låg eller rentav lägre fruktsamhet än de helsingforsbor som har finska, samiska eller svenska som modersmål, medan fruktsamheten är högre bland dem med modersmål från Mellanöstern, Nordafrika eller övriga Afrika (Mäki 2015).

Fruktsamhetstalet bland dem som har främmande modersmål sjönk stadigt under perioden 2000–2014 från nästan två till 1,7 barn, alltså med ca. 14 procent (idem, 6). Men några uppgifter finns inte om hur denna minskade fruktsamhet syns i familjernas medelstorlek eller i förändrade andelar familjer av olika typ. Föreliggande artikel granskar dessa saker för dem i Helsingfors som har somaliska som modersmål. Ovan nämnda undersökning har påvisat att fruktsamhetstalet bland dem som har modersmål från Afrika söder om Sahara har minskat mycket under 2000-talet, och de somaliskspråkiga utgör 75 procent av denna grupp. Såsom ovan hunnit nämnas är de med somaliska som modersmål tredje största modersmålsgruppen i Helsingfors efter de rysk- resp. estniskspråkiga.

Material och metoder

I analyserna användes Statistikcentralens material om befolkningsstruktur, befolkningsförändringar och familjer, samt data ur kommunregistret Facta. Fruktsamhetstalet kan fås enligt modersmål från och med år 2000, familjernas modersmål kan fastställas från och med 2004, och om ensamboende finns det data enligt modersmål sedan fem år tillbaka.

Som indikator för fruktsamhet används totala fruktsamhetstalet, som beräknats ur 13–55-åriga kvinnors fruktsamhetssiffror enligt ettårsåldersgrupp. Totala fruktsamhetstalet beskriver hur många barn kvinnorna i medeltal skulle få under sin livstid om fruktsamhetstalen åldersgruppsvis ett visst år inte skulle förändras. Eftersom det beräknas ur siffrorna för alla ettårsåldersgrupper påverkas det inte av eventuella skillnader språkgrupper emellan i hur

Saharan eteläpuolisen Afrikan kieliä puhuvien hedelmällisyys on pienentynyt paljon 2000-luvun aikana, ja somalinkieliset kattavat 75 prosenttia tästä ryhmästä.

Fruktsamhetstalet bland dem som har modersmål från Afrika söder om Sahara har minskat mycket under 2000-talet, och de somaliskspråkiga utgör 75 procent av denna grupp.

Tässä artikkelissa katsotaan perhejakaamaa ja perheen keskkokoa lapsiperheiden osalta. Lapsiperheellä tarkoitetaan perhettä, jossa on ainakin yksi alle 18-vuotias lapsen asemassa oleva henkilö. Siinä voi lisäksi olla yli 18-vuotiaita lapsen asemassa olevia. Perheen äidinkieli määriteltiin niin, että jos ainakin toinen vanhemmista (ja yksihuoltajaperheissä ainoa vanhempi) puhuu äidinkielenään suomea, saamea tai ruotsia, kuuluu perhe kantaväestön kieliä puhuviin. Somalinkielisiksi perheiksi määriteltiin ne perheet, joissa vanhemmista ainakin toinen puhuu äidinkielenään somalia, mutta kumpikaan ei puhu äidinkielenään suomea, saamea tai ruotsia.

Koko väestön osalta perhetyyppien vertailu kieliryhmien välillä on hankalaa sen takia, että kieliryhmien ikärakenteet eroavat paljon. Elinajanodotteen kasvun myötä väestö ehtii elää pitkään lapsettomana avio- tai avoparina senkin jälkeen kun lapset ovat muuttaneet pois, ja yksinasuvissa on huomattavan paljon iäkkäitä – etenkin naisia. Osin siitä syystä, että somalinkielisten ikäjakauma painottuu nuorempiin ikäryhmiin, näiden perhetyyppien osuus väestöstä jää vähäiseksi. Esimerkiksi lapsettomia avio- ja avopareja oli vuonna 2015 noin 30 prosenttia kantaväestön kieliä puhuvista, mutta vain 3 prosenttia somalinkielisistä. Yksinasuvia puolestaan on kantaväestön kieliä puhuvista niin ikään lähes 30 prosenttia. Somalinkielisillä yksinasuminen on huomattavasti harvinaisempaa (9 prosenttia vuonna 2015), mutta osuus on kasvanut viidessä vuodessa noin kymmenen prosenttia. Koska ikärakenteen erot ovat niin suuret kieliryhmien välillä, tässä artikkelissa tarkastellaankin lapsiperheitä ja lapsiperheväestöä.

fruktsamheten fördelas på olika delar av den fruktsamma åldern.

Artikeln ser också på familjefördelningen och familjens medelstorlek för barnfamiljernas del. Med barnfamiljer avses dem med åtminstone en person yngre än 18 år som åtnjuter barns ställning. Därutöver kan de innehålla över 18-åriga personer i barns ställning. Familjens modersmål definieras sålunda, att om åtminstone någondera föräldern (i ensamförörjarfamiljer den enda föräldern) har finska, samiska eller svenska som modersmål räknas familjen till dem som har inhemskt modersmål. Som somaliskspråkiga räknas de familjer där åtminstone en av föräldrarna har somaliska men ingendera har finska, samiska eller svenska som modersmål.

Det är besvärligt att i hela befolkningen jämföra familjetyperna språkgruppvis därför, att språkgruppernas åldersstrukturer varierar så mycket. Med stigande livslängdsförväntning hinner många i befolkningen leva länge som barnlösa äkta eller sambopar även efter att barnen flyttat ut, och bland de ensamboende finns det många till åren komna – i synnerhet kvinnor. Delvis för att åldersfördelningen bland somaliskspråkiga betonar yngre åldersgrupper blir dessa familjetyperns andel av somalibefolkningen ringa. Som exempel utgjorde de barnlösa äkta eller samboparen år 2015 ca. 30 procent av dem som hade inhemskt modersmål, man bara 3 procent av de somaliskspråkiga. Likaså finns det bland dem med inhemskt modersmål nästan 30 procent ensamboende. Bland somaliskspråkiga är ensamboende mycket ovanligare (9 % år 2015), men andelen har vuxit med ca. tio procent på fem år. Eftersom skillnaderna i ål-

Tulokset

SOMALINKIELISTEN HEDELMÄLLISYYS PIENENTYNYT SELVÄSTI. Somalinkielisten hedelmällisyys on pienentynyt koko 2000-luvun (Kuvio 1). Kun kolmen vuoden ajanjaksolla 2000–2002 kokonaishedelmällisyysluku oli 4,9 lasta, oli luku pienentynyt 3,6 lapseen ajanjaksolle 2013–2015 tultaessa. Hedelmällisyys on siis pienentynyt noin 27 prosenttia viidentoista vuoden aikana, mutta aivan viimeisimpinä vuosina pieneneminen näyttäisi taittuneen. Saman ajanjakson aikana suomen- ja saamenkielisten sekä ruotsinkielisten hedelmällisyys ei ole muuttunut juuri lainkaan, vaan kokonaishedelmällisyysluku on pysynyt 1,2–1,4 lapsen tietämillä.

KUVIO 1. Kokonaishedelmällisyysluku äidinkielen mukaan Helsingissä vuosien 2000–2015 aikana, kolmen vuoden liukuvat keskiarvot

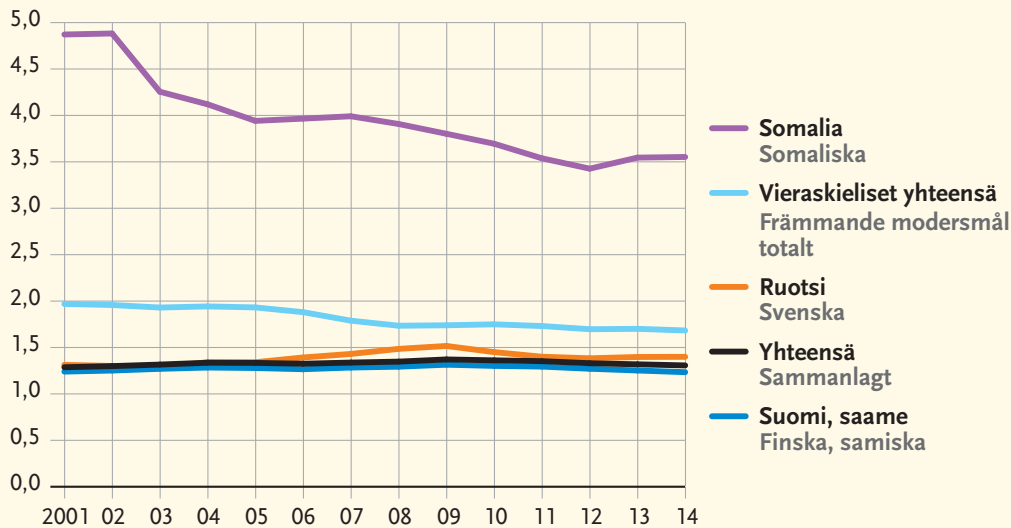
dersstruktur är så stora mellan språkgrupperna granskar vi i denna artikel bara barnfamiljerna och barnfamiljsbefolkningen.

Rönen

KLART SJUNKANDE FRUKTSAMHETSTAL BLAND SOMALISKSPRÅKIGA. Under hela 2000-talet har fruktsamhetstalet för somaliskspråkiga sjunkit (Figur 1). Medan deras totala fruktsamhetstal under treårsperioden 2000-2002 var 4,9 barn, hade det sjunkit till 3,6 barn åren 2013-2015. Fruktsamhetstalet sjönk alltså med ca. 27 procent på femton år, men under de allra senaste åren tycks nedgången ha blivit mindre. Under samma tid förändrades fruktsamhetstalet för finsk- eller samiskspråkiga samt svenskspråkiga inte just alls, utan deras totala fruktsamhetstal har hållits kring 1,2-1,4 barn.

FIGUR 1. Totala fruktsamhetstalet enligt modersmål i Helsingfors 2000–2015, treårs glidande medelvärden

Kokonaishedelmällisyysluku – Totala fruktsamhetstalet

Somalinkielisiä yksinhuoltajaperheitä entistä enemmän

Kuviossa 2 näytetään lapsiperheiden osuudet perhetyyppin mukaan. Kantaväestön kieliä puhuvien lapsiperheistä suurin osa (55 prosenttia) on avioparin ja lasten perheitä. Lapsiperheistä neljännes on yksinhuoltajaperheitä ja vajaa viidennes avoparin ja lasten perheitä. Somalinkielisillä avioparin ja lasten perheitä ja yksinhuoltajaperheitä on yhtä paljon: 47 prosenttia molempia. Loput – eli vain pieni osuus – ovat avoparin ja lasten perheitä. Yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä on somalinkielisillä kasvanut reilun kymmenen vuoden aikana noin 40 prosentista 47 prosenttiin.

KUVIO 2. Lapsiperheiden perhetyytit äidinkielen mukaan vuosien 2004–2015 aikana

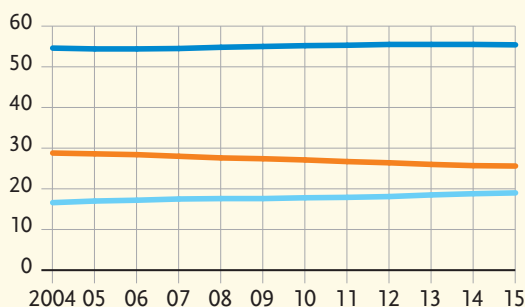
Flera somaliskspråkiga ensamförsörjarfamiljer än tidigare

Figur 2 visar barnfamiljernas fördelning på olika typer av familjer. Bland de barnfamiljer där modersmålet är inhemskt är största delen (55 %) ett äkta par med barn. En fjärdedel är ensamförsörjarfamiljer och en knapp femtedel ett samboende par med barn. Bland de somaliskspråkiga barnfamiljerna är en lika stor del äkta par med barn som ensamförsörjarfamiljer: 47 procent vardera. Resten – alltså en liten andel – är ett sambopar med barn. Ensamförsörjarfamiljernas andel av barnfamiljerna har bland de somaliskspråkiga på drygt tio år vuxit från ca. 40 procent till 47 procent.

FIGUR 2. Barnfamiljernas familjetyp enligt modersmål 2004–2015

Suomi, saame ja ruotsi Finska, samiska eller svenska

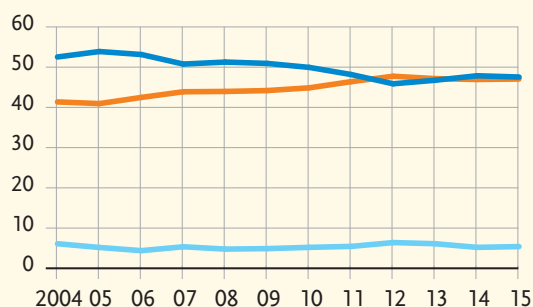
Prosenttia – Procent

— Aviopari / rekisteröity parisuhde ja lapsia
Äkta par / registrerat parförhållande med barn

Somali Somaliska

Prosenttia – Procent

— Yksinhuoltaja ja lapsia
Ensamförsörjare med barn

— Avopari ja lapsia
Sambopar med barn

Hieman eri kuva saadaan, jos katsotaan lapsiperheväestöä ja sen jakautumista perhetyyppeihin (Kuvio 3). Sekä kantaväestön kieliä että somalinkielitä puhuvista suurin osa (noin 60 prosenttia) asui avio- parin ja lasten muodostamissa perheissä. Lopuista suomea, saamea ja ruotsia puhuvista asui yhtäläinen osuus yksinhuoltaja ja lapsia – sekä avopari ja lapsia -perheissä, viidennes lapsiperheväestöstä siis kum- massakin. Somalinkielisillä sen sijaan yksinhuoltaja- perheissä asui reilu kolmannes lapsiperheväestöstä, mutta avopari ja lapsia -perheissä vain viisi prosent- tia.

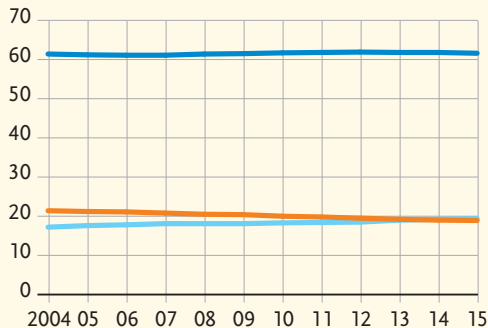
En lite annan bild får man om man ser på barn- familjsbefolkningen och dess fördelning enligt typ av familj (Figur 3). Både bland dem som hade in- hemskt modersmål och de somaliskspråkiga bodde största delen (ca. 60 %) i en familj bestående av ett äkta par med barn. Bland resten av den barnfamiljs- befolkning som hade inhemskt modersmål bodde en lika stor andel – en femtedel var – i antingen en ensamförsörjarfamilj eller i ett samboende par med barn. Bland de somaliskspråkiga däremot bodde en dryg tredjedel av barnfamiljsbefolkningen i ensam- försörjarfamilj, men bara fem procent i ett samboen- de par med barn.

KUVIO 3. Lapsiperheissä asuva väestö perhetyyppin ja äidin- kielen mukaan vuosien 2004–2015 aikana

FIGUR 3. Barnfamiljsbefolkning enligt familjetyp och mo- dersmål 2004–2015

Suomi, saame ja ruotsi
Finska, samiska eller svenska

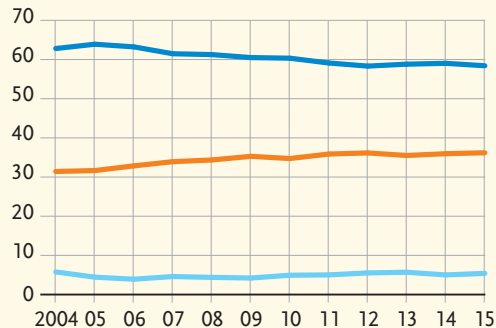
Prosenttia – Procent

— Avio- / rekisteröity parisuhde ja lapsia
Äkta par / registrerat parförhållande med barn

Somali
Somaliska

Prosenttia – Procent

— Yksinhuoltaja ja lapsia
Ensamförsörjare med barn

— Avopari ja lapsia
Sambopar med barn

Somalinkielisillä isojen lapsiperheiden osuus pienentynyt huomattavasti

Kantaväestön kieliä puhuvien perheiden keskokoko on muuttunut hyvin vähän reilun kymmenen vuoden aikana, ja kaikkien lapsiperheiden keskokoko on 3,5 henkilöä (Kuvio 4). Somalinkielisten lapsiperheiden keskokoko sen sijaan on pienentynyt reilun kymmenen vuoden aikana 5,6 henkilöstä 5 henkilöön eli lähes 10 prosenttia.

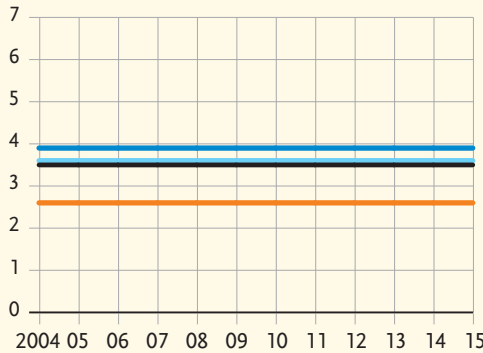
Bland de somaliskspråkiga har andelen stora barnfamiljer minskat betydligt

Medelstorleken bland familjer med inhemskt modersmål förändrades inte mycket under de drygt tio åren, och medelstorleken bland alla barnfamiljer är 3,5 personer (Figur 4). Bland somaliskspråkiga barnfamiljer däremot minskade medelstorleken på de drygt tio åren från 5,6 till 5 personer, alltså med nästan 10 procent.

KUVIO 4. Lapsiperheiden keskokoko äidinkielen ja perhetyypin mukaan vuosien 2004–2015 aikana

Suomi, saame ja ruotsi
Finska, samiska eller svenska

Lukumäärä – Antal

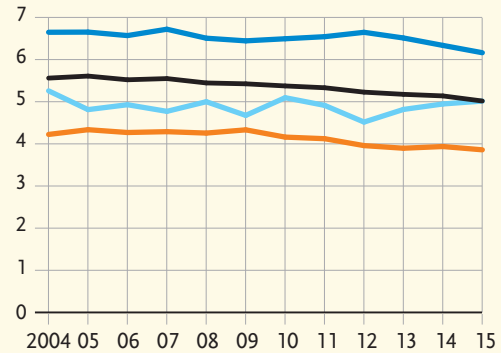

- Aviopari / rekisteröity parisuhde ja lapsia
Äkta par / registrerat parförhållande med barn
- Avopari ja lapsia
Sambopar med barn

FIGUR 4. Barnfamiljernas medelstorlek enligt modersmål och familjetyp 2004–2015

Somali
Somaliska

Lukumäärä – Antal

- Kaikki lapsiperheet
Alla barnfamiljer
- Yksinhuoltaja ja lapsia
Ensamförsörjare med barn

Perheitä voidaan tarkastella myös lasten määrän mukaan. Vuonna 2015 lapsiperheen keskimääräinen lapsiluku oli 1,7 lasta kantaväestön kieliä puhuvilla ja 3,5 lasta somalinkielisillä. Taulukossa 1 on tarkemmin lapsiperheiden osuudet lasten määrän ja äidinkielen mukaan vuonna 2004 ja 2015. Vuonna 2015 puolessa niistä lapsiperheistä, joissa puhutaan kantaväestön kieliä, oli korkeintaan yksi lapsi ja vain reilussa 11 prosentissa oli kolme lasta tai enemmän. Saman vuonna somalinkielisistä lapsiperheistä noin 46 prosentissa oli yksi tai kaksi lasta, mutta toisaalta vähintään viisi lasta oli joka viidennessä perheessä. Erittäin suurten lapsiperheiden osuus on pienentynyt huomattavasti reilun kymmenen vuoden aikana.

Familjerna kan analyseras även utgående från antalet barn. År 2015 hade barnfamiljerna i medeltal 1,7 barn bland dem som hade inhemskt modersmål och 3,5 bland dem med somaliska. Tabell 1 ger mera detaljer om barnfamiljernas andelar enligt antal barn och modersmål åren 2004 och 2015. I hälften av barnfamiljerna med inhemskt modersmål fanns det år 2015 högst ett barn, och i bara drygt 11 procent tre barn eller flera. Samma år fanns det ett eller två barn i 46 procent av de somaliskspråkiga barnfamiljerna, men samtidigt hade var femte familj minst fem barn. I synnerhet de stora barnfamiljernas andel minskade betydligt under de drygt tio åren.

	Suomi, saame ja ruotsi <i>Finska, samiska eller svenska</i>		Somali <i>Somaliska</i>	
	2004	2015	2004	2015
Lasten määrä perheessä <i>Antal barn i familjen</i>				
1	50	51	15	22
2	37	38	16	23
3	11	9	17	19
4	2	2	16	16
5+	0	0	37	20
Yhteensä % <i>Sammanlagt %</i>	100	100	100	100
Yhteensä n <i>Sammanlagt n</i>	51 016	50 258	573	1 203

Lopuksi

Kantaväestön kieliä puhuvien helsinkiläisten hedelmällisyys ja perhekoko ovat pysyneet lähes muuttumattomina 2000-luvulla. Somalinkielisillä sen sijaan sekä hedelmällisyys että perhekoko ovat pienentyneet – hedelmällisyys jopa reilun neljänneksen. Maahanmuuttajien hedelmällisyys yleensä lähenee kantaväestön hedelmällisyyttä ajan mittaan. Onkin oletettavaa, että myös somalinkielisten hedelmällisyys tulee edelleen pienenemään aivan viime vuosien pienestä laskun hidastumisesta huolimatta. Hedelmällisyyden nopeaa pienenemistä selittääkin todennäköisesti se, että toisen polven maahanmuuttajien lapsiluku on selvästi pienempi kuin ensimmäisen polven, mutta tällä hetkellä tätä ei voida käytössä olevista väestömuutosaineistoista tarkistaa.

Kokonaishedelmällisyysluku-mittarista on hyvää muistia se, että esitetyt luvut lasketaan pääsääntöisesti aina periodikohtaisina lukuina, eli ne kuvaavat tietyn vuoden tai ajanjakson hedelmällisyyttä vaikka ne esitetäänkin naisen saamien lasten keskimääräisenä lukuna. Vaihtoehto periodikohtaisille luvuille on kohorttikohtainen kokonaishedelmällisyysluku, jolla tarkoitetaan tietynä vuonna syntyneille naisille todellisuudessa syntyneiden lasten keskimääräis-

Slutkläm

Under 2000-talet har fruktsamhetstalet och familjestorleken hållits så gott som oförändrade bland helsingforsbor med inhemskt modersmål. Bland somaliskspråkiga däremot har både fruktsamhetstalet och familjestorleken minskat – fruktsamheten med en dryg fjärdedel. Med tiden brukar invandrades fruktsamhetstal närma sig ursprungsbefolkningens. Vi kan alltså anta att fruktsamheten bland somaliskspråkiga fortsätter sjunka trots att den de allra senaste åren sjunkit lite långsammare. Den raska nedgången förklaras sannolikt av att andra generationens invandrare har klart färre barn än första generationens, men det kan vi inte i dagsläget verifiera i de material om befolkningsförändringar som nu finns tillgängliga.

Beträffande det totala fruktsamhetstalet är det skäl att minnas att det i regel beräknas för vissa perioder, det vill säga fruktsamheten under ett visst år eller tidsspänn, trots att det uttrycks som antalet barn kvinnorna i medeltal föder under hela sitt liv. Ett alternativ till periodrelaterade siffror är ett kohortrelaterat totalt fruktsamhetstal, som avser hur många barn som kvinnor födda ett visst år i medeltal föder i verkligheten. Detta tal kan förstås beräknas endast för de

tä lukumäärää. Tämä luku voidaan tietenkin laskea ainoastaan niille naisille, jotka ovat jo eläneet hedelmällisen ikänsä loppuun saakka, mistä syystä periodiluku on huomattavasti yleisemmin käytössä. Eri-tyisesti Suomessa on maahanmuuttajia ollut vasta niin vähän aikaa, että kohorttilukuja ei vielä voida laskea.

Lukujen eroon liittyy kuitenkin tärkeä havainto monesta maasta. Esimerkiksi Ruotsissa on huomattu, että ulkomailla syntyneiden ja Ruotsissa syntyneiden kohorttikohtainen kokonaishedelmällisyysluku eroaa yllättävän vähän: esimerkiksi vuonna 1970 syntyneillä naisilla luku oli ulkomailla syntyneiden ryhmässä 2,02 lasta ja Ruotsissa syntyneillä 1,92. Mielikuva suuremmasta erosta ryhmien välillä nouseekin periodihedelmällisyysluvun tarkastelusta: vastaavasti vuonna 2013 periodikohtainen kokonaishedelmällisyysluku oli ulkomailla syntyneillä naisilla 2,18 ja Ruotsissa syntyneillä 1,85. Asiaa on käsitelty tarkemmin tietokeskuksen Työpapereita-sarjan artikkelissa (Mäki 2015). Ruotsin väestöennusteissa Afrikan alueelta tulleiden maahanmuuttajien hedelmällisyys onkin arvioitu alhaisemmaksi kuin Helsingin ja Helsingin seudun vastaavassa.

Somalinkielisten lapsiperheiden keskokoko vuonna 2015 oli 1,5 henkilöä suurempi kuin kotimaan kielisten lapsiperheiden, ja keskimääräinen lapsiluku oli somalinkielisillä 1,8 lasta suurempi kuin kantaväestön kieliä puhuvilla. Lähes puolessa somalinkielisistä lapsiperheistä oli vain yksi tai kaksi lasta, mutta toisaalta joka viidennessä lapsiperheessä oli vähintään 5 lasta. Kotimaan kielisillä suuret lapsiperheet olivat huomattavasti harvinaisempia, ja vain joka kymmenennessä lapsiperheessä oli kolme lasta tai enemmän. Kuten hedelmällisyys, myös somalinkielisten lapsiperheiden keskokoko on pienentynyt 2000-luvulla, ja erityisesti suurten lapsiperheiden osuus on pienentynyt huomattavasti.

Somalinkielisillä yksinhuoltajaperheiden iso osuus sekä määrän ja osuuden kasvu sen sijaan herättävät huomiota. Reilu kolmannes lapsiperheväestöstä asuu yksinhuoltajaperheessä ja lapsiperheistä yksinhuoltajaperheitä on 47 prosenttia. Osin kyse voi olla erilaisesta perhekäsityksestä ja määrittelyyn liittyvistä asioista. Yksinhuoltajaperheissä voi todel-

kvinnor som redan levtt hela sitt fruktsamma liv, och därför används det periodrelaterade talet betydligt oftare. I synnerhet i Finland har det funnits invandrare en så kort tid att kohortrelaterade tal ännu inte kan beräknas.

Men en viktig iakttagelse om skillnaden mellan beräkningssätten har gjorts i många länder. Till exempel i Sverige har man märkt att skillnaden i kohortrelaterat fruktsamhetstal är förvånansvärt liten mellan kvinnor med invandrar- respektive svensk bakgrund: till exempel bland kvinnor födda år 1970 var talet 2,02 bland de utrikes födda och 1,92 bland de sverigefödda. Uppfattningen att skillnaden är större kommer sig av de periodrelaterade siffrorna: år 2013 var det periodrelaterade totala fruktsamhetstalet 2,18 bland utrikes födda kvinnor och 1,85 bland sverigefödda. Detta har utretts närmare i en artikel i Faktacentralens serie Arbetspapper (Mäki 2015). I de svenska befolkningsprognoserna har fruktsamheten bland invandrare från Afrika antagits vara lägre än i de finländska för Helsingfors och Helsingforsregionen.

År 2015 var barnfamiljernas medelstorlek 1,5 person större bland somaliskspråkiga barnfamiljer än bland finskspråkiga, och medelantalet barn var bland somaliskspråkiga 1,8 barn större än bland dem med inhemskt modersmål. I nästan varannan av de somaliskspråkiga barnfamiljerna fanns det bara ett eller två barn, men å andra sidan fanns det minst fem barn i var femte. Bland dem med inhemskt modersmål var stora barnfamiljer betydligt ovanligare, och i bara var tionde barnfamilj fanns det tre barn eller flera. Precis som fruktsamhetstalet har även medelstorleken minskat bland somaliskspråkiga barnfamiljer under 2000-talet, och i synnerhet andelen stora barnfamiljer har minskat betydligt.

Det som man däremot fäster sig vid är den stora andelen ensamförsörjare bland somaliskspråkiga och att deras antal och andel vuxit. En dryg tredjedel av den somaliskspråkiga barnfamiljsbefolkningen bor i ensamförsörjarfamilj, och 47 procent av barnfamiljerna är ensamförsörjarfamiljer. Delvis kan det handla om olika uppfattningar om begreppet familj och om definitioner. I ensamförsörjarfamiljer kan det också bo far- eller morföräldrar eller andra

somalinkielisten hedelmällisyys ja perhekoko ovat alkaneet lähentyä kantaväestön tilannetta. Siitä huolimatta somalinkielisten perheiden monimuotoisuutta – erityisesti yksinhuoltajaperheiden suuren osuuden taustaa ja syitä – tulisi tutkia tarkemmin.

lisuudessa olla isovanhempia tai muita sukulaisia huolehtimassa perheestä. Perherekisterissä perheen kuitenkin muodostavat kaksi nuorinta sukupolvea ja tällainen laajentumaperhe tuleekin luokitelluksi yksinhuoltajaperheeksi.

Lähes kaikki somalinkieliset yksinhuoltajaperheet ovat äidin ja lasten muodostamia perheitä. Osassa tapauksia perheen isä asuu ulkomailla tai on kuollut. Osa yksinhuoltajaperheistä voi todellisuudessa olla moniavioisia perheitä, ja mahdollinen toinen tai kolmas vaimo lapsineen muodostaa yksinhuoltajaperheen. Somalinkielisten moniavioisuudesta ei kuitenkaan ilmeisesti ole tutkimustietoa (Mubarak ym. 2015, 155), mutta vaikka ilmiö ei suinkaan ole tuntematon Suomen muslimien keskuudessa, se ei vaikuta nauttivan suurta kannatusta (Kouros 2008, 195).

Ilmeisesti myös avioerot ovat somalinkielisillä melko yleisiä, mutta aiheesta on vähän tietoa. Norjalaisen tutkijan Engebretsenin (2007) mukaan Somaliasta Eurooppaan muuttaneiden korkean avioeronneisuuden takana voi yhtenä tekijänä olla vaikeudet sovittaa perinteisiä perherooleja uuteen elämäntilanteeseen. Somalimiesten korkea työttömyys ja toisaalta somalinaisten työssäkäynti voi uhata miesten perinteistä asemaa perheen elättäjänä. Lisäksi sosiaaliturva voi osaltaan edesauttaa naisten mahdollisuutta taloudelliseen itsenäisyyteen ja sitä kautta auttaa pääsemään pois epätyytyttäväksi

släktingar som tar hand om familjen. I familjeregistret består familjerna dock av de två yngsta generationerna, och då klassas dylika familjer som ensamförsörjarfamiljer.

Nästän alla somaliskspråkiga ensamförsörjarfamiljer består av en mor med barn. I en del fall bor fadern utomlands eller har dött. En del ensamförsörjarfamiljer kan också i verkligheten vara månggiftesfamiljer, varvid en möjlig andra eller tredje hustru med sina barn bildar en ensamförsörjarfamilj. Uppenbarligen finns det dock inga forskningsrön om månggifte bland somaliskspråkiga (Mubarak et al. 2015, 155), men trots att fenomenet inte är obekant bland muslimerna i Finland tycks det inte få särskilt stort stöd (Kouros 2008, 195).

Tydligen är även skilsmässor rätt vanliga bland somaliskspråkiga, men det finns inte mycket rön i ämnet. Enligt norske forskaren Engebretsen (2007) kan en faktor bakom den höga skilsmässofrekvensen bland folk som flyttat från Somalia till Europa vara svårigheten att anpassa traditionella familjeroller till den nya livssituationen. Den höga arbetslösheten bland somalimän och förvärvsarbetandet bland somalikvinnor kan hota mannens traditionella ställning som familjens försörjare. Samtidigt kan socialhjälpn ge kvinnorna större möjlighet till ekonomisk självständighet och att därmed komma loss från ett äktenskap som upplevs otillfredsställande. Men för största delen av somalierna är skilsmässan knappast

koetusta liitosta. Suurimmalle osalle somaleja avioero kuitenkin tuskin on voimaannuttava kokemus, ja kaiken kaikkiaan somalien kotoutumista tulisikin edesauttaa. Koulutus ja työllistyminen ovat tämän prosessin kannalta keskeisiä.

Somalinkieliset ovat Helsingin vieraskielisistä kolmanneksi suurin ryhmä. Hedelmällisyys ja perhekoko ovat alkaneet lähentyä kantaväestön tilannetta. Siitä huolimatta somalinkielisten perheiden monimuotoisuutta – erityisesti yksinhuoltajaperheiden suuren osuuden taustaa ja syitä – tulisi tutkia tarkemmin. Myös kansainvälistä tutkimusta somalinkielisten perherakenteesta on vähän, vaikka samat kieliryhmää kuvaavat ilmiöt on nähtävissä myös muissa maissa (vrt. Engebriigtsen 2007). 🌟

VTT **NETTA MÄKI** toimii tutkijana Helsingin kaupungin tietokeskuksessa.

Kirjallisuus | Litteratur

Engebriigtsen AI: Kinship, Gender and Adaptation Processes in Exile: The Case of Tamil and Somali Families in Norway. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 2007;33(5):727–746.

Kouros K: Islamilaisen perhelainsäädännön ja Suomen lain suhteesta. Teoksessa Martikainen T, Sakaranaho T & Juntunen M (toim): Islam Suomessa. Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa. Helsinki: SKS, 182–199.

Mubarak YM, Nilsson E & Saxén N: Suomen somalit. Helsinki: Into.

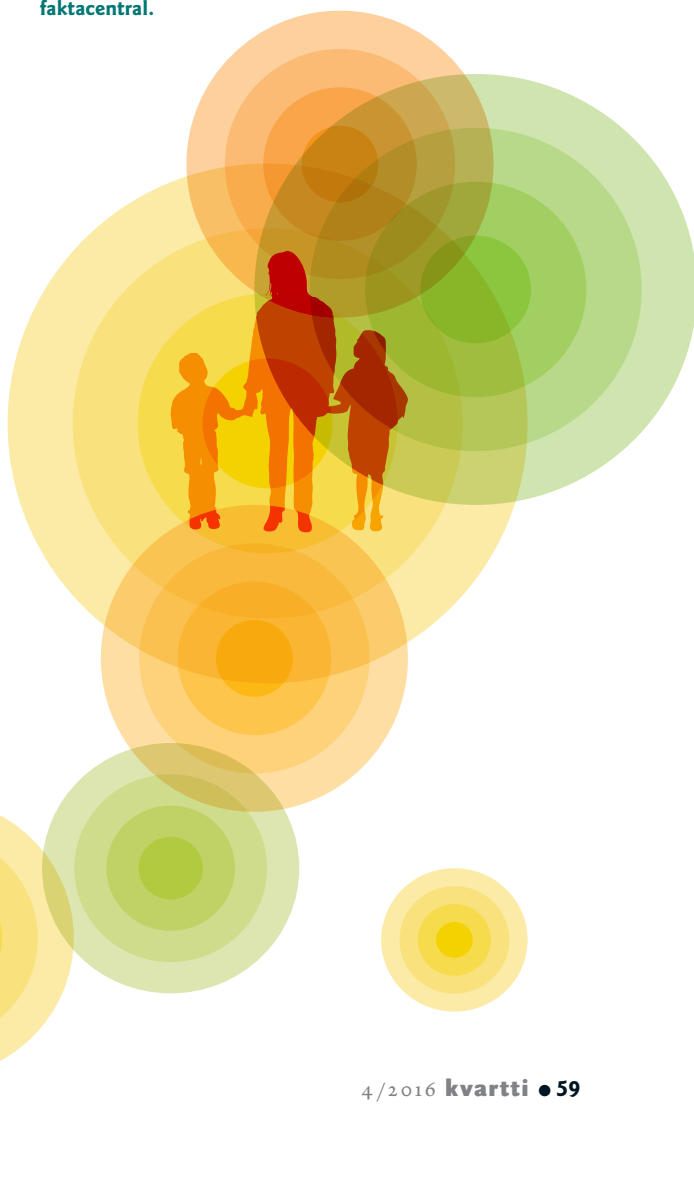
Mäki N: Vieraskielisten hedelmällisyys Helsingissä ja Helsingin seudulla. Helsingin kaupungin Tietokeskus: Työpapereita 2015:5.

Mäki N & Vuori P (2016): Helsingin väestö vuodenvaihteessa 2015/2016 ja väestönmuutokset vuonna 2015. Helsingin kaupungin Tietokeskus: Tilastoja 2016:23.

en stärkande upplevelse, och överlag borde somaliernas integrering främjas. För den processen är utbildning och förvärsarbete vitala.

De somaliskspråkiga är den tredje största gruppen med utländskt modersmål i Helsingfors. Deras fruktsamhet och familjestorlek har börjat närma sig läget bland ursprungsbefolkningen. Det oaktat borde mångfalden bland de somaliskspråkiga familjerna – i synnerhet bakgrunden och orsakerna till den stora andelen ensamförsörjarfamiljer – studeras närmare. Även internationellt finns det knappt med forskning om familjestruktur bland somaliskspråkiga, trots att vissa fenomen i språkgruppen kan skönjas även i andra länder (jfr. Engebriigtsen 2007). 🌟

PD **NETTA MÄKI** verkar som forskare vid Helsingfors stads faktacentral.

★ PASI SAUKKONEN

Mitä on kotoutuminen?

Vuoden 2015 eurooppalainen pakolaiskriisi lisäsi Suomessa julkista keskustelua kansainvälisestä muuttoliikkeestä ja Suomeen muuttavien kotoutumisesta. Entistä enemmän on alettu puhuta myös paikallistason kotoutumisesta ja kotouttamisesta. Maahanmuuttajien kotoutuminen on kaikkien mielestä tärkeää, mutta asian tarkemmasta sisällöstä ei kuitenkaan ole yksimielisyyttä eikä aina edes kovin selkeää näkemystä. Esittelen tässä kirjoituksessa kotoutumisen merkityssisältöjä ja selvennän termin käyttöä eri yhteyksissä (ks. tarkemmin Saukkonen 2013).

HELSINGIN KAUPUNGIN AINEISTOPANKKI / JUSSI HELLSTEN

Vad är integration?

Den europeiska flyktingkrisen 2015 ledde i Finland till ökad offentlig debatt om den internationella migrationen och integration av dem som flyttar till Finland. Man har i större utsträckning än förr även börjat tala om integration och integrationsfrämjande på det lokala planet. Alla tycker att det är viktigt att integrera invandrare, men det råder ingen enighet om det närmare innehållet i integrationen och man har inte alltid ens någon särskilt klar syn på saken. I den här artikeln lägger jag fram integrationens betydelseinnehåll och kastar ljus över användningen av termen i olika kontexter (se närmare Saukkonen 2013).

Kotoutuminen maahanmuuttajien integraationa

Kansainvälisessä keskustelussa siitä, mistä Suomessa käytetään termiä kotoutuminen, puhutaan yleensä integraationa. Käytössä on kuitenkin myös monia muita käsitteitä kuten englanninkieliset ilmaisut *inclusion* (sisään sulkeminen, inklusio), *adaptation* (sopeutuminen), *adjustment* (mukautuminen) ja *absorption* tai *assimilation* (sulautuminen) sekä muita termejä eri kielissä (ruotsin *etablering*, hollannin *inburgering*).

Kyse on yleisesti ottaen siitä prosessista, jonka aikana maasta toiseen muuttanut ihminen löytää yhteiskunnassa oman paikkansa olla ja toimia (*immigrant incorporation*). Tämän prosessin lisäksi integraatio ymmärretään usein myös sen lopputuloksena ja varsinaisen prosessin lisäksi integraatiolla viitataan tätä prosessia edistäviin toimenpiteisiin, suomeksi kotouttamiseen. (Ks. esim. Martiniello & Rath 2014, 11–17; Euroopan komissio 2016, 52–55; Garcés-Masareñas & Penninx 2016).

Etenkin Euroopassa integraation käsitettä on hyödynnetty myös silloin, kun on haluttu tehdä ero kahteen muuhun oman paikkansa löytämisen prosessiin: assimilaatioon ja segregatioon.

Esimerkiksi Ranskassa maahanmuuttajien on odotettu sulautuvan (assimiloituvan) uuteen kotimaahansa ja sen toimintatapoihin sekä luopuvan alkuperäisestä tai taustaidentiteetistään. Integraatiolla on tällöin muissa maissa tarkoitettu sellaista politiikkaa ja lähestymistapaa, jossa maahanmuuttajalla on oikeus oman kielensä, kulttuurinsa ja etnisen tai kansallisen identiteettinsä säilyttämiseen.

Toisaalta kansainvälisen muuttoliikkeen yhteydessä on usein pelätty väestöryhmien eristymistä (segregaatio). Integraatiolla on tällöin haluttu korostaa sitä, että omaan etniseen, kulttuuriseen tai kansalliseen viiteryhmään kuulumisen lisäksi maahanmuuttaja samastuu monin eri tavoin myös uuteen kotimaahansa ja kytkeytyy yhteiskunnan ja kansakunnan jäseneksi.

Integraatio on siis kaksiraiteinen kehityskulku, johon sisältyvät niin aktiivinen osallistuminen kuin identiteetin säilyttäminen. Integraatio katsoo myös sekä menneisyyteen (lähtömaa, etninen tai kulttuu-

Integration av invandrare

I den internationella debatten om det fenomen för vilket man på finska använder termen kotoutuminen talar man i allmänhet om integration. Man använder dock även många andra begrepp, till exempel de engelska uttrycken *inclusion* (inneslutning, inklusion), *adaptation* (anpassning), *adjustment* (ackommodation) och *absorption* eller *assimilation* (införlivning) samt andra termer på olika språk (på svenska *etablering*, på holländska *inburgering*).

Det är generellt sett fråga om den process under vilken en person som har flyttat från ett land till ett annat hittar sin plats och sitt sätt att verka i samhället (*immigrant incorporation*). Integration förstås förutom som denna process även ofta som slutresultatet av den, och integration syftar förutom på den egentliga processen även på åtgärder som främjar den, dvs. integrationsfrämjande åtgärder. (Se t.ex. Martiniello & Rath 2014, 11–17; Europeiska kommissionen 2016, 52–55; Garcés-Masareñas & Penninx 2016).

Begreppet integration har i synnerhet i Europa även använts när man har velat skilja mellan två andra processer som syftar till att hitta sin egen plats: *assimilation* och *segregation*.

I till exempel Frankrike förväntas invandrare införlivas (*assimileras*) i sitt nya hemland och dess praxis och avstå från sin ursprungliga identitet eller bakgrundsidentitet. Integration har då i andra länder syftat på en politik och ett förhållningssätt där invandraren har rätt att bevara sitt språk, sin kultur och sin etniska eller nationella identitet.

Å andra sidan har man i samband med migration ofta fruktat att befolkningsgrupperna isoleras (*segregation*). Då har man med integration velat betona att invandraren förutom att tillhöra sin etniska, kulturella eller nationella referensgrupp även på många olika sätt ska identifiera sig också med sitt nya hemland och bli en medlem av samhället och nationen.

Integration är alltså en dubbelspårig utvecklingsprocess, som inkluderar både aktivt deltagande och bevarande av identiteten. Integration ser även till både det förgångna (ursprungslandet, den etniska eller kulturella bakgrunden, identiteten som ärvt från barndomen) och framtiden (mållandet och

rinen tausta, lapsuudesta peritty identiteetti) että tulevaisuuteen (kohdema ja siihen samastuminen, monitahoinen osallistuminen). Vanhat ja uudet sosiaaliset sidokset eivät sulje toisiaan pois vaan täydentävät toisiaan.

Integraatio on lisäksi kaksisuuntaista. Koska maahanmuuttajilla on oikeus omaan kieleensä ja kulttuuriinsa, myös vastaanottava yhteiskunta muuttuu maahanmuuton myötä. Ruotsissa integraatiolla tarkoitetaan koko yhteiskunnan ja kaikkien Ruotsissa asuvien yhteistä haastetta. Kaikilla tulee olla taustastaan ja kulttuuristaan riippumatta mahdollisuus kokea olevansa osa ruotsalaista yhteiskuntaa, jota määrittää lisääntyvä etninen, kielellinen ja kulttuurinen monimuotoisuus eli diversiteetti (ruotsiksi *mångfald*).

Usein puhutaan vain maahanmuuttajien integroitumisen onnistumisesta tai epäonnistumisesta. Kuitenkin myös kantaväestön edustajat voivat löytää oman paikkansa monietnisessä ja monikulttuurisessa yhteiskunnassa paremmin tai huonommin. Yhteiskunnan instituutiot voivat niin ikään epäonnistua yhdenvertaisuuden toteutumisen edellytysten luomisessa.

Integraatiotoimet ovat edelleen jaettavissa suppeampaan ja laajempaan kokonaisuuteen. Varsinaisen, usein lakisäätöinen integraatiopolitiikka on yleensä suunnattu vain osalle maahanmuuttajista, ja politiikkatoimissa keskitytään esimerkiksi kielen oppimiseen ja työllistymisen edistämiseen. Oikeus integraatiopalveluihin kestää yleensä vain jonkin aikaa. Laajassa mielessä integraation edistämisenä voidaan kuitenkin pitää kaikkia niitä suoria ja epäsuoria toimia, jotka auttavat maahanmuuttajia asettumaan, toimimaan ja menestymään Suomessa, oli esimerkiksi muuttoperuste tai elämäntilanne mikä tahansa.

Kotoutuminen ja kotouttaminen Suomessa

Vuonna 1999 astui voimaan laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (493/1999). Lainsäädäntöä edelsi valtioneuvoston vuoden 1997 periaatepäätös hallituksen pakolais- ja maahanmuuttopolitiittiseksi ohjelmaksi. Yleiseksi tavoitteeksi asetettiin maahanmuuttajien

sammansmältningen med detta, mångsidigt deltagande). De gamla och de nya sociala banden utesluter inte varandra, utan kompletterar varandra.

Integrationen är dessutom dubbelriktad. Efter som invandrarna har rätt till sitt språk och sin kultur förändras även det mottagande samhället till följd av integrationen. I Sverige avses med integration en gemensam utmaning för hela samhället och alla som bor i Sverige. Alla ska oberoende av bakgrund och kultur ha möjlighet att uppleva att de är en del av det svenska samhället, som definieras av en ökande etnisk, språklig och kulturell mångfald eller diversitet.

Man talar ofta enbart om att integrationen av invandrare är lyckad eller misslyckad. Även representanter för inhemska befolkningen kan dock ha större eller mindre framgång när det gäller att hitta sin plats i det multietniska och mångkulturella samhället. Likaså kan de samhällseliga institutionerna misslyckas med att skapa förutsättningar för jämlikhet.

Integrationsåtgärderna kan fortfarande delas in i en mer avgränsad och en mer omfattande helhet. Den egentliga, ofta lagstadgade integrationspolitiken är i allmänhet enbart riktad till en del av invandrarna, och de politiska åtgärderna fokuserar till exempel på språkinlärning och främjande av sysselsättningen. Rätten till integrationstjänster varar i allmänhet endast en viss tid. I bred bemärkelse kan integrationsfrämjande åtgärder dock anses innefatta alla direkta och indirekta åtgärder som hjälper invandrare att etablera sig, verka och nå framgång i Finland, oberoende av migrationsorsak och livssituation.

Integration och integrationsfrämjande i Finland

Lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (493/1999) trädde i kraft 1999. Lagstiftningen föregicks av statsrådets principbeslut om regeringens flykting- och invandrarpolitiska program 1997. Som ett allmänt mål angavs flexibel och effektiv integration av invandrare i det finländska samhället och arbetslivet.

Att man snabbt lärde sig finska eller svenska och tillägnade sig spelreglerna för det finländska samhället ansågs vara en förutsättning för att lyckas i Finland. Invandrarernas möjlighet att bevara sitt

joustava ja tehokas kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään.

Suomessa menestymisen edellytyksenä pidettiin suomen tai ruotsin kielen ja suomalaisen yhteiskunnan pelisääntöjen nopeaa omaksumista. Maahanmuuttajien mahdollisuutta ylläpitää äidinkieltään ja vaalia alkuperäistä kulttuuriaan pidettiin kuitenkin hyvänä sekä koko yhteiskunnan että maahanmuuttajien oman edun kannalta. (Maahanmuutto- ja pakolaispoliittinen toimikunta 1997.) Näin suomalainen kotouttamispolitiikka asettui assimilaatiopolitiikan ja segregatiopolitiikan väliin eli integraatiopolitiikan kohdalle.

Vuoden 1999 laissa kotoutuminen määriteltiin siten, että sillä tarkoitettiin "maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen". Kotouttamista olivat puolestaan viranomaisten järjestämät kotoutumista edistävät ja tukevat toimet, voimavarat ja palvelut sekä muu maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottaminen yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä.

Laki uudistettiin vuonna 2010, ja uusi laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) astui voimaan seuraavan vuoden syyskuussa.¹ Pienistä muutoksista huolimatta kansallinen kotouttamispoliittinen linjaus säilyi entisellään. Kotoutumisella tarkoitetaan nykyään "maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen".

Kaikkineen suomalaisen kotouttamispolitiikan linjaukset vastaavat Euroopan unionin vuonna 2004 hyväksytyjä integraatiota koskevia perusperiaatteita. Ne ovat seuraavat:²

1) Uudistuksen keskeinen tavoite oli saattaa kotouttamistoimenpiteet ja kotouttamispalvelut kaikkien niitä tarvitsevien maahanmuuttajien saataville. Aikaisemman lainsäädännön vallitessa ne olivat kohdentuneet etenkin turvapaikanhakijoille ja työttömille työnhakijoille. Kokemus muuttoliikkeen monimuotoistumisesta näkyy myös siinä, että turvapaikanhakijoiden vastaanotosta säädetään nykyään erillisessä laissa (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta, 746/2011).

2) Epävirallinen käännös, alkuperäiset muotoilut <https://ec.europa.eu/migrant-integration/the-eu-and-integration/eu-actions-to-make-integration-work>.

modersmål och slå vakt om sin ursprungliga kultur ansågs dock ligga i både hela samhällets och invandrarnas intresse. (Invandrar- och flyktingpolitiska kommittén 1997.) Därmed lade sig den finländska integrationsfrämjande politiken mellan assimilationspolitiken och segregationspolitiken, dvs. inom integrationspolitikens område.

I 1999 års lag definierades integration som "invandrarens individuella utveckling med målet att delta i arbetslivet och samhällslivet och samtidigt bevara sitt språk och sin kultur". Med integrationsfrämjande avsågs i sin tur av myndigheterna ordnade åtgärder, resurser och tjänster för främjande och stödjande av integration samt beaktande av invandrarens behov vid planering och anordnande av andra tjänster och åtgärder i samhället.

Lagen förnyades år 2010, och den nya lagen om främjande av integration (1386/2010) trädde i kraft i september året därpå.¹ Trots små ändringar förblev riktlinjerna för den nationella integrationspolitiken desamma som förut. Med integration avses numera "invandrarens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds".

På det hela taget motsvarar riktlinjerna inom den finländska integrationsfrämjande politiken de grundprinciper för integration som Europeiska unionen godkände 2004. De är som följer:²

- Integration är en dynamisk och dubbelriktad process av ömsesidig anpassning, i vilken både invandrare och invånare i medlemsstaterna deltar.
- Integration innebär respekt för Europeiska

1) Det centrala målet med förnyelsen var att se till att integrationsfrämjande åtgärder och tjänster finns tillgängliga för alla invandrare som behöver dem. Under den tidigare lagstiftningen var de i synnerhet riktade till asylsökande och arbetslösa arbetssökande. Erfarenheten av att migrationen har blivit mångsidigare syns även i att lagstiftningen om mottagandet av asylsökande numera finns i en separat lag (lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel, 746/2011).

2) Inofficiell översättning, ursprunglig ordalydelse <https://ec.europa.eu/migrant-integration/the-eu-and-integration/eu-actions-to-make-integration-work>.

- Integraatio on dynaaminen ja kaksisuuntainen keskinäisen sopeutumisen prosessi, johon osallistuvat sekä maahanmuuttajat että jäsenvaltioiden asukkaat.
- Integraatio sisältää kunnioituksen Euroopan unionin perusarvoja kohtaan.
- Työllistyminen on integraatioprosessin avainalue ja keskeinen osa maahanmuuttajien osallistumista, heidän panostaan vastaanottavalle yhteiskunnalle sekä näiden panosten näkyväksi tekemistä.
- Vastaanottavan yhteiskunnan kielen, historian ja instituutioiden tuntemus on integroitumisen edellytys; integroitumisen edistämiseksi on olennaista tarjota mahdollisuuksia näiden tietojen hankkimiseen.
- Koulutusmahdollisuudet ovat tärkeitä maahanmuuttajien ja etenkin heidän jälkeläistensä menestyksellisen ja aktiivisemmän yhteiskuntaan osallistumisen edistämiseksi.
- Paremman integraation saavuttamiseksi on tärkeää, että yhteiskunnan instituutiot ja sekä julkisesti että yksityisesti tuotetut tavarat ja palvelut ovat yhdenvertaisesti ja vailla syrjintää niin maahanmuuttajien kuin kanta-väestöön kuuluvien saavutettavissa.
- Säännöllinen vuorovaikutus maahanmuuttajien ja jäsenvaltion kansalaisten välillä kuuluu integraation perusmekanismeihin. Ihmisten jakamat foorumit, kulttuurienvälinen vuoropuhelu, tiedon jakaminen maahanmuuttajista ja heidän kulttuureistaan sekä kaupunkiympäristöjen stimuloivat elinot edistävät vuorovaikutusta.
- Oikeus kulttuurien ja uskontojen harjoittamiseen on taattu Euroopan unionin perusoikeuskirjassa. Tämä oikeus tulee turvata, elleivät käytännöt ole ristiriidassa muiden loukkaamattomien eurooppalaisten oikeuksien tai kansallisten lakien kanssa.
- Maahanmuuttajien osallistuminen demokraattiseen prosessiin sekä integraatiopoliitiikan ja -toimien muotoiluun tukee heidän integroitumistaan, etenkin paikallistasolla.
- Julkisen politiikan muotoilussa ja toimeen-

unionens grundläggande värderingar.

- Sysselsättningen är ett nyckelområde inom integrationsprocessen och en viktig del av invandrarnas delaktighet, deras bidrag till värdsamhället och synliggörandet av dessa bidrag.
- Kunskap om värdsamhällets språk, historia och institutioner är en förutsättning för integration. För att främja integration är det viktigt att ge invandrarna möjlighet att förvärva denna kunskap.
- Utbildningsmöjligheter är viktiga för att främja ett framgångsrikt och mer aktivt deltagande i samhället bland invandrarna och i synnerhet deras efterkommande.
- För en bättre integration är det viktigt att invandrare får jämlikt tillträde till de samhällseliga institutionerna och till offentliga och privata varor och tjänster på samma grund som medlemmar av den inhemska befolkningen och utan diskriminering.
- Regelbundet samspel mellan invandrare och medlemsstatens medborgare är en grundläggande mekanism för integration. Samspelet främjas av gemensamma forum, en interkulturell dialog, information om invandrare och deras kulturer och stimulerande levnadsförhållanden i stadsmiljön.
- Rätten att utöva olika kulturer och religioner har garanterats i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Denna rätt måste tryggas, om utövandet inte strider mot andra okränkbara europeiska rättigheter eller den nationella lagstiftningen.
- Invandrarnas medverkan i den demokratiska processen och i utformningen av integrationspolitiken och integrationsåtgärderna stöder deras integration, i synnerhet på den lokala nivån.
- Integrationspolitiken och integrationsåtgärderna bör vid utformningen och verkställandet av den offentliga politikens integreras i alla väsentliga politiska områden och nivåer av förvaltningen och tjänsterna.

panossa on syytä ottaa huomioon integraatiopolitiikan ja -toimien valtavirtaistaminen kaikille olennaisille politiikka-alueille ja hallinnon ja palvelujen tasoille.

- Selkeiden tavoitteiden laatiminen sekä indikaattoreiden ja arviointivälineiden kehittäminen on välttämätöntä integraatiopolitiikan säätämiseksi, integraatioprosessien arvioimiseksi sekä tietojenvaihdon tehostamiseksi.

Työllistymistä ja paljon muuta

Kotoutumisen ja kotouttamisen yhteydessä puhutaan usein etenkin työllistymisestä. Työpaikan saaminen onkin tärkeää. Työllistynyt maahanmuuttaja ansaitsee rahaa ja pystyy näin ollen paitsi huolehtimaan itsestään myös osallistuu julkisten palvelujen rahoittamiseen maksamiensa verojen kautta. Työpaikka tarjoaa usein myös sosiaalisia suhteita ja muita verkostoja sekä työkokemusta ja tietoja siitä, miten yhteiskunta toimii. Töiden yhteydessä voi kehittää kielitaitoa ja lisätä kulttuurista osaamista.

Ihmisen elämä ei kuitenkaan ole pelkkää työnteoa, eivätkä kaikki maahanmuuttajat pääse helposti varsinkaan pitkäaikaisiin työsuhteisiin. Siksi oman paikkansa löytäminen yhteiskunnassa ja yhdenvertaisuuden käytännön toteutuminen kannattaa ymmärtää laajasti. Integraation ulottuvuuksina voidaan pitää esimerkiksi rakenteellista kotoutumista, kulttuurista kotoutumista, vuorovaikutuksellista kotoutumista sekä identifioivaa kotoutumista (Heckmann 2005).

Rakenteellisen kotoutumisen tärkeä osa-alue on sijoittuminen työmarkkinoille ja laajemmin yhteiskunnan taloudellisiin rakenteisiin. Rakenteellista integroitumista ovat kuitenkin myös esimerkiksi pääsy erilaisiin koulutusjärjestelmiin ja menestyminen niissä sekä turvalliset ja riittävän väljät asumisolosuhteet. Maahanmuuttajien fyysinen ja psyykinen hyvinvointi on paitsi itsessään tärkeää myös edellytys aktiiviselle elämälle ja itsestä huolehtimiselle. Rakenteelliseen kotoutumiseen liittyvät myös poliittinen osallisuus ja osallistuminen äänestämällä ja muuten vaikuttamalla.

Kulttuurisessa kotoutumisessa on kyse ensinnäkin asuinmaan kielen tai kielten oppimisesta. Tämä kieli-

- Att utarbeta tydliga mål, indikatorer och utvärderingsmekanismer är nödvändigt för att reglera politiken, utvärdera integrationsprocesserna och effektivisera informationsutbytet.

Sysselsättning och mycket mer

I samband med integration och integrationsfrämjande talar man ofta om framför allt sysselsättning. Det är viktigt att få en arbetsplats. En sysselsatt invandrare förtjänar pengar och kan alltså inte bara försörja sig själv, utan deltar även i finansieringen av de offentliga tjänsterna genom att betala skatt. En arbetsplats ger även ofta sociala relationer och andra nätverk samt arbetserfarenhet och kunskap om hur samhället fungerar. I samband med arbetet kan man utveckla språkkunskaperna och öka den kulturella kompetensen.

Människans liv består dock inte enbart av arbete, och det är inte heller så lätt för alla invandrare att få i synnerhet långa anställningar. Därför bör man anlägga en bred syn på vad det innebär att hitta sin plats i samhället och genomföra jämlikhet i praktiken. Integrationens dimensioner kan till exempel anses innefatta strukturell integration, kulturell integration, samspelsintegration och identifierande integration (Heckmann 2005).

Ett viktigt delområde av den strukturella integrationen är etablering på arbetsmarknaden och i bredare bemärkelse inom de ekonomiska strukturerna i samhället. Strukturell integration innebär dock även till exempel tillgång till olika utbildningssystem och framgång i dessa samt trygga och tillräckligt rymliga boendeförhållanden. Invandrarnas fysiska och psykiska välbefinnande är inte bara viktigt i sig självt, utan även en förutsättning för att leva ett aktivt liv och ta hand om sig själv. Till strukturell integration hör även politisk delaktighet och deltagande genom att rösta och påverka på annat sätt.

Kulturell integration handlar i första hand om att lära sig språket eller språken i bosättningslandet. Denna språkkunskap är i det moderna samhället en viktig förutsättning för att nå framgång i livet samt för att det ska finnas flera alternativ i olika si-

taito on nykyaikaisessa yhteiskunnassa tärkeä edellytys menestymiselle elämässä sekä sille, että eri tilanteissa on olemassa useita vaihtoehtoja. Kulttuurista integroitumista on myös ylipäättään paikallisten arvojen ja normien sekä yhteiskunnan pelisääntöjen omaksuminen tai ainakin ymmärtäminen. Tämä akkulturaatio koskee myös kantaväestöä, jonka kannattaa monikulttuurisessa yhteiskunnassa oppia ymmärtämään erilaisten kulttuurien olemassaolo ja niiden keskeiset piirteet.

Vuorovaikutuksellisessa kotoutumisessa keskeistä on sosiaalisten suhteiden rakentuminen. Maahanmuuttajien integraation kannalta pidetään suotuisana, jos ihmisellä on monipuolisia suhteita eri väestöryhmiin kuuluviin ihmisiin ja useita erilaisia sosiaalisia verkostoja. Kielitaito on yksi verkostoitumisen edellytyksistä, mutta sosiaalinen kanssakäyminen kantaväestön kanssa myös parantaa kielitaitoa ja lisää itseluottamusta vuorovaikutustilanteissa.

Identifioiva kotoutuminen rakentuu yleensä rinnan edellä mainituilla muilla kotoutumisen osa-alueilla tapahtuvan kehityksen kanssa. Integraatio samastumisen ja identiteetin mielessä edistyy silloin, kun maahanmuuttaja alkaa kokea itsensä uuden kotimaansa täysivaltaiseksi ja yhdenvertaiseksi jäseneksi. Kotoutunut maahanmuuttaja tuntee yhteenkuuluvuuden tunnetta muiden samaan yhteiskuntaan kuuluvien ihmisten kanssa ja näkee asuinmaansa lähtökohtaisesti myönteisessä valossa.

Kotoutuminen kaupunkiin

Kotoutumista on seurattu ja tutkittu eri maissa etenkin kansallisesti eli tarkastellen sitä, miten maahanmuuttajat integroituvat koko yhteiskuntaan. Analysointi- ja arviointitavat ovat poikenneet toisistaan melko paljon, mikä johtuu paitsi erilaisista kotouttamispoliittisista tavoitteista myös erilaisista tilastokäytännöistä sekä siitä, millä tavoin maahanmuuttaja on eri maissa määritelty.

Viime aikoina on etenkin Euroopan unionin ja OECD:n toimesta alettu kehittää edellytyksiä maiden väliselle vertailulle käsitteitä ja tilastointimenetelmiä yhdenmukaistamalla. OECD:n ja EU:n Settling In -raportti kokoaa tietoja maahanmuuttajien kotoutumisesta useilla eri osa-alueilla. Vaikka mai-

tuationer. Kulturell integration innebär även att man överlag tillägnar sig eller åtminstone förstår de lokala värderingarna och normerna samt spelreglerna i samhället. Denna ackulturation gäller även den inhemska befolkningen, för vilken det i ett mångkulturellt samhälle lönar sig att lära sig förstå olika kulturers existens och deras centrala drag.

Det centrala vid samspelsintegration är att bygga upp sociala relationer. Det anses gynnsamt för integrationen av invandrare om en person har mångsidiga relationer till människor i olika befolkningsgrupper och flera olika sociala nätverk. Språkkunskap är en av förutsättningarna för att skapa nätverk, men socialt umgänge med den inhemska befolkningen förbättrar även språkkunskaperna och ökar självförtroendet i situationer av växelverkan.

Den identifierande integrationen byggs i allmänhet upp i takt med utvecklingen inom de övriga ovannämnda delområdena av integration. Integrationen i betydelsen identifiering och identitet framskrider när invandraren börjar se sig själv som en fullvärdig och jämlik medlem av sitt nya hemland. En integrerad invandrare känner samhörighet med andra människor som hör till samma samhälle och ser i princip sitt bosättningsland i ett positivt ljus.

Integration i staden

Integration har i olika länder följts upp och undersökts i synnerhet nationellt, dvs. genom att granska hur invandrare integreras i hela samhället. Analys- och bedömningsmetoderna har skilt sig ganska mycket från varandra, vilket beror på att målsättningarna för den integrationsfrämjande politiken, den statistiska praxisen och sättet att definiera invandrare skiljer sig åt mellan olika länder.

På senare tid har framför allt Europeiska unionen och OECD börjat utveckla förutsättningarna för jämförelser mellan länderna genom att förenhetliga begreppen och de statistiska metoderna. OECD:s och EU:s rapport Settling In sammanställer information om integrationen av invandrare inom olika delområden. Även om det fortfarande ofta är svårt att jämföra länderna kan man utifrån jämförelsen ställa nya frågor, med hjälp av vilka bilden av integratio-

den vertailu on yhä monin paikoin ongelmallista, vertailun avulla päästään esittämään uusia kysymyksiä, joiden avulla kuva integroitumisesta yhteiskunnissa tarkentuu. (OECD ja Euroopan unioni 2015)

Viime aikoina on alettu kiinnittää enemmän huomiota myös siihen, että maahanmuuttajat eivät kotoudu yksinomaan uuteen asuinmaahan ja yhteiskuntaan, vaan myös paikallisesti. Suuri osa arkielämään vaikuttavasta kotoutumisesta onkin enemmän paikallista kuin kansallista: koulut, työpaikat ja vapaa-ajan viettomahdollisuudet sijaitsevat tietyllä paikkakunnalla. Suuri osa sosiaalisista suhteista solmitaan lähiympäristössä ja turvallisuuden tai turvattomuuden tunteet liittyvät etenkin omalla asuinalueella koettuihin asioihin ja tilanteisiin.

Oman paikkansa löytämisen kannalta tämä paikkakuntatasoinen kotoutuminen on usein jopa tärkeämpää kuin monella tapaa abstrakti yhteiskuntaan tai kansakuntaan integroituminen. Lyhin tie suomalaisuuteen voi kulkea koetun helsinkiläisyyden tai turkulaisuuden sekä aktiivisen kaupunkilaiselämän kautta. Paikallinen identiteetti saattaa kytkeä yhteen ihmisiä, joiden kansalliset identiteetit ja kulttuuriset käytännöt poikkeavat toisistaan.

Huomion kiinnittäminen paikallistason kotoutumiseen on tärkeää myös siksi, että suuri osa maahanmuuttajista asuu yleensä suurimmissa kaupungeissa. Kotoutuminen omaan kotikaupunkiin on näin ollen ratkaisevaa myös laajemman yhteiskuntaan integroitumisen kannalta. Näin on myös Suomessa: noin puolet ulkomailla syntyneistä asuu pääkaupunkiseudulla, ja heistä puolestaan noin puolet Helsingissä. Maahanmuuttajien integroituminen Helsinkiin, Espooseen ja Vantaalle on ratkaisevaa koko suomalaisen yhteiskunnan kehityksen kannalta.

Paikallisia kotouttamispolitiikkoja ja niiden suhdetta valtakunnallisiin linjauksiin on eri maissa alettu jonkin verran tutkia (Esim. Caponio & Borkert 2010; Dekker, Emilsson, Krieger & Scholten 2015). Kotoutumisen paikallista kehitystä integraation osa-alueilla on kuitenkin toistaiseksi selvitetty vielä liian vähän.

Mikä vaikuttaa kotoutumiseen?

Julkisessa keskustelussa puhutaan paljon kotoutumisen onnistumisesta tai epäonnistumisesta. Kotou-

nen i samhällena blir skarpere. (OECD/Europeiska unionen 2015.)

På senare tid har man även börjat uppmärksamma det faktum att invandrarna inte enbart integreras i det nya bosättningslandet och samhället, utan även på det lokala planet. En stor del av den integration som påverkar vardagslivet är snarare lokal än nationell: skolorna, arbetsplatserna och möjligheterna att utöva fritidsintressen finns på en viss ort. En stor del av de sociala relationerna knyts i närmiljön, och känslorna av trygghet eller otrygghet anknyter framför allt till de omständigheter och situationer man upplever i sitt eget bostadsområde.

När det gäller att hitta sin egen plats är denna integration på ortsnivå ofta till och med viktigare än den på många sätt abstrakta integrationen i samhället eller nationen. Den kortaste vägen till finländskhet kan gå via en upplevelse av att vara helsingforsare eller Åbobo samt via ett aktivt liv som stadsbo. Den lokala identiteten kan förena människor vars nationella identiteter och kulturella praxis skiljer sig åt.

Att uppmärksamma integrationen på det lokala planet är även viktigt för att en stor del av invandrarna vanligtvis bor i de största städerna. Integration i den egna hemstaden är därför avgörande även med tanke på integrationen i samhället i bredare bemärkelse. Så är även fallet i Finland: ungefär hälften av de utlandsfödda bor i huvudstadsregionen, och cirka hälften av dessa bor i sin tur i Helsingfors. Att integrera invandrarna i Helsingfors, Esbo och Vanda är av avgörande betydelse för hela det finländska samhällets utveckling.

Man har i olika länder i viss mån börjat undersöka den lokala integrationspolitiken och dess relation till de nationella riktlinjerna (t.ex. Caponio & Borkert 2010; Dekker, Emilsson, Krieger & Scholten 2015). Den lokala utvecklingen av integrationen inom de olika delområdena har dock än så länge inte utretts tillräckligt.

Vad inverkar på integrationen?

I den offentliga debatten talar man mycket om lyckad och misslyckad integration. Eftersom integration är ett vidsträckt begrepp vore det alltid skäl att precisera vad som avses med integration när man utvärderar hur framgångsrik den är.

tumisen laaja-alaisuuden vuoksi olisi syytä aina tarkentaa, mitä integraatiolla tarkoitetaan, kun siinä menestymistä arvioidaan.

Kotoutuminen voi olla hyvin epätasaista ja edetä eri tahtiin. Työllistynyt ihminen voi olla monella muulla elämän osa-alueella huonosti integroitunut ja suhtautua yhteiskuntaan kielteisesti tai jopa vihamielisesti. Toisaalta esimerkiksi kielen oppimisessa, tapojen ja arvojen omaksumisessa sekä sosiaalisissa suhteissa on voitu edistyä erittäin hyvin, vaikka työpaikkaa ei jostain syystä olekaan löytynyt.

Kotoutumisen edistyminen katsotaan usein myös seuraukseksi toteutetusta kotouttamispolitiikasta. Yksinkertaisimmillaan epäonnistumista kotouttamistoimissa pidetään syypäänä siihen, että maahanmuuttajien keskuudessa työllisiä on vähemmän ja työttömiä enemmän kuin kantaväestössä.

Asia on kuitenkin monimutkainen ja usein vaikeasti selvitettävissä. Kotouttamispoliittisilla toimilla on toki vaikutusta, mutta kotoutumisen prosessiin liittyy myös muita sitä edistäviä, haittaavia tai hidastavia tekijöitä. Näitä ovat esimerkiksi maahanmuuttajien erilaiset taustat ja ominaisuudet, yhteiskunnan etniset ja kulttuuriset rakenteet, yhteiskunnallinen kehitys kohdemaan tai -paikkakunnan eri sektoreilla sekä yleinen kansainvälinen tilanne ja siinä tapahtuvat muutokset.

Maahanmuuttajat ovat monimuotoinen ihmisryhmä. Suomeen ja Helsinkiin on muutettu monista maista ja maanosista sekä toisistaan hyvin erilaisista olosuhteista. Tulijoiden joukkoon mahtuu erilaisia syitä muuttaa Suomeen sekä eri-ikäisiä ja eri sukupuolta edustavia ihmisiä. Koulutusta, osaamista ja työkokemusta on joillakin enemmän, toisilla vähemmän, ja joidenkin kyvyt ovat muita helpommin hyödynnettävissä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Jotkin etniset, kielelliset tai kulttuuriset yhteisöt ovat suuria, kun taas toisiin kuuluu vain muutamia ihmisiä. Suuret yhteisöt tarjoavat mahdollisuuden solmia nopeasti sosiaalisia suhteita ja parhaimmillaan myös kantaväestöön ja sen instituutioihin ulottuvia verkostoja. Taustayhteisön tuesta on monesti hyötyä, mutta sisäänpäin kääntynyt yhteisö voi myös haitata Suomeen muuttavien laajempaa kotoutumista. Lähemään sisäiset jännitteet ja konfliktit voivat kertau-

Integrationen kan vara mycket ojämn och framskrida i olika takt. En sysselsatt person kan vara dåligt integrerad på många andra delområden av livet och negativt eller till och med fientligt inställd till samhället. Å andra sidan kan man ha gjort mycket stora framsteg i fråga om språkinläringen, tilläggnandet av seder och värderingar och de sociala relationerna, trots att man av någon orsak inte har hittat en arbetsplats.

Hur integrationen framskrider anses ofta utgöra en följd av den integrationsfrämjande politiken. Misslyckade integrationsfrämjande åtgärder ges för enklad skulden för att invandrare har en lägre andel sysselsatta och en högre andel arbetslösa än den inhemska befolkningen.

Frågan är dock komplex och ofta svår att förklara. De integrationspolitiska åtgärderna inverkar visserligen, men till integrationsprocesserna hör även andra faktorer som främjar dem, påverkar dem negativt eller gör dem långsammare. Exempel på sådana är till exempel invandrarnas olika bakgrunder och egenskaper, samhällets etniska och kulturella strukturer, samhällsutvecklingen inom mällandets eller målortens olika sektorer och det allmänna internationella läget och förändringar i detta.

Invandrarna är en heterogen grupp av människor. Personer från många länder och världsdelar och från förhållanden som skiljer sig mycket från varandra har flyttat till Finland och Helsingfors. I gruppen av nyanlända finns personer av olika åldrar och olika kön som har flyttat till Finland av olika orsaker. En del har mer utbildning, kompetens och arbetserfarenhet, medan andra har mindre, och en del har kunskaper och förmågor som är lättare att utnyttja i det finländska samhället än andra.

En del etniska, språkliga och kulturella samfund är stora, medan andra enbart består av några få personer. De stora samfunden ger möjlighet att snabbt knyta sociala relationer och i bästa fall bilda nätverk som även inbegriper den inhemska befolkningen och dess institutioner. Stödet från bakgrundssamfundet är många gånger till nytta, men ett inävt samfund kan även vara till nackdel för den mer omfattande integrationen av dem som flyttar till Finland. Interna spänningar och konflikter i ursprungslandet kan återkomma i mällandet och försvara umgänget, vilket skapar osäkerhet och begränsar möjligheterna.

tua kohdemaassa hankaloittaen kanssakäymistä, tuot-
taen epävarmuutta ja rajoittaen mahdollisuuksia.

Kotoutumiseen vaikuttaa myös yleinen yhteis-
kunnallinen kehitys. Työllistyminen on helpom-
paa taloudellisessa noususuhdanteessa, varsinkin jos
työmarkkinat kehittyvät samalla tavalla, joka tarjoaa
mahdollisuuksia muualta tulleille. Vastaavasti työ-
paikan saaminen on hankalaa laman tai taantumun
aikana tai jos matalan kynnyksen työpaikat vähene-
vät työelämän rakennemuutoksessa.

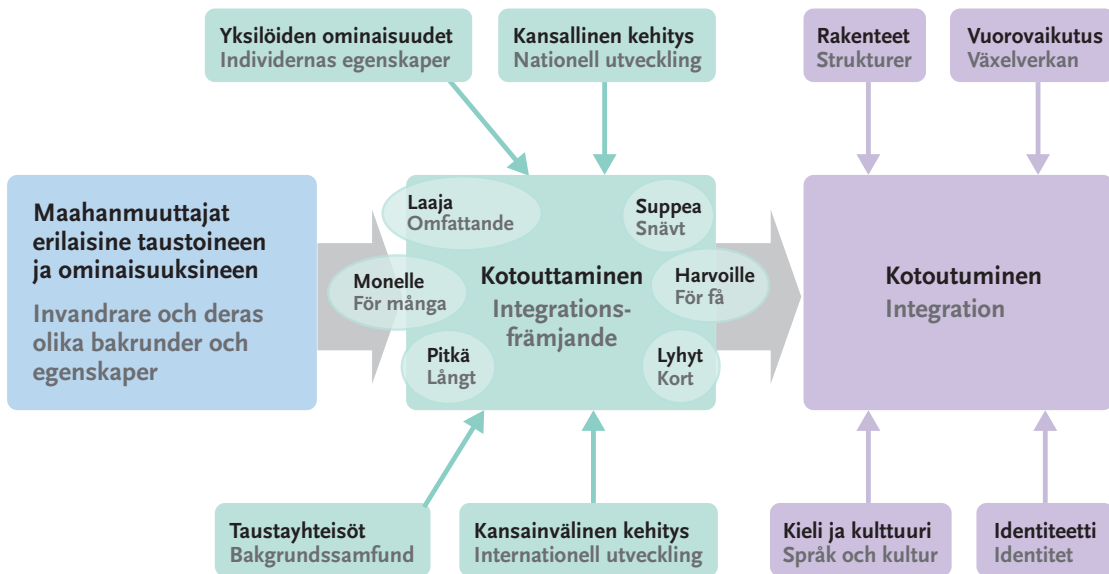
Arvo- ja asenneilmapiiri vaikuttaa myös oman
paikkansa löytämiseen. On vaikea alkaa kokea it-
seään suomalaiseksi ja suhtautua Suomeen tai Hel-
sinkiin myönteisesti, jos ympäristössä suhtaudutaan
jatkuvasti kielteisesti tai syrjiin. Syrjinnällä ja muul-
la eriarvoistavalla kohtelulla on tietenkin myös suo-
ria kielteisiä vaikutuksia paitsi työmarkkinoilla myös
elämän muilla osa-alueilla.

Kansainvälinen ja globaali kehitys vaikuttaa niin
ikään paikalliseen ja kansalliseen kotoutumiseen.
Maailman tapahtumat sekä esimerkiksi globaali ta-
louden kehitys ja ympäristönmuutos vaikuttavat kan-
sainväliseen muuttoliikkeeseen. Internetin ansiosta

Integrationen försvåras även av den allmänna
sammällsutvecklingen. Det är lättare att hitta syssel-
sättning under konjunkturuppgångar, i synnerhet
om arbetsmarknaden utvecklas på samma sätt, vilket
ger möjligheter för personer som kommit från andra
länder. På motsvarande sätt är det svårt att få en ar-
betsplats under en lågkonjunktur eller recession el-
ler om arbetsplatserna med låg tröskel minskar till
följd av en strukturell förändring av arbetslivet.

Atmosfären i fråga om värderingar och attityder
inverkar även på möjligheten att hitta sin plats. Det
är svårt att börja uppleva sig själv som finländare och
vara positivt inställd till Finland eller Helsingfors om
omgivningen ständigt har en negativ eller diskrimi-
nerande inställning. Diskriminering och annat ojä-
mställt bemötande har naturligtvis även direkt negativ
inverkan inte bara på arbetsmarknaden, utan även på
de övriga delområdena av livet.

Den internationella och globala utvecklingen på-
verkar likaså den lokala och nationella integrationen.
Världshändelser och till exempel den globala ekono-
miska utvecklingen och miljöförändringen påverkar
den internationella migrationen. Tack vare internet

KUVIO 1. Kokonaiskuva kotouttamisesta ja kotoutumisesta
FIGUR 1. En helhetsbild av integrationsfrämjande och integration

uutiset ja kehityskulut ovat myös nykyään välittömästi kaikkien tiedossa vaikuttaen siihen, mitä ihmiset ajattelevat ja tekevät. Jotkut maat pyrkivät myös tietoisesti vaikuttamaan eri puolella maailmaa asuvien kansalaisensa tai niihin identifioituvien elämään ja ajatuksiin.

Integraatio on siis monitahoinen ilmiö. Kotoutumisen ja kotouttamisen kokonaiskuva voidaan esittää alla olevan kuvion avulla. Siihen on koottu tässä kirjoituksessa mainitut tärkeimmät maahanmuuttajien integroitumiseen liittyvät asiat.

Lopuksi

Maahanmuuttajien mahdollisimman onnistunut kotoutuminen Suomeen on tämän yhteiskunnan suurimpia lähiajan haasteita. Helsingillä on tämän haasteen vastaanottamisessa ja siihen vastaamisessa erityinen asema. Ulkomaalaistaustaisten osuus kaupungin väestöstä on niin suuri, että Helsingissä, samoin kuin Espoossa ja Vantaalla, monet suuret asiat ja kysymykset ratkeavat parempaan tai huonompaan suuntaan sen mukaan, miten integroituminen etenee. Lisäksi niin suuri osa Suomen maahanmuuttajista asuu Helsingissä ja muulla pääkaupunkiseudulla, että koko Suomen kotoutumisen onnistuminen ratkaistaan käytännössä täällä. 🌟

Pasi Saukkonen toimii erikoistutkijana Helsingin kaupungin tietokeskuksessa. Hän on dosentti Helsingin ja Jyväskylän yliopistoissa.

får alla numera även omedelbar information om nyheter och utvecklingsförlopp, vilket påverkar människors tankar och agerande. En del länder försöker medvetet påverka tanke- och levnadssättet hos sina medborgare i olika delar av världen eller personer som identifierar sig med dem.

Integration är alltså ett fenomen med många aktörer. Nedanstående figur kan användas för att ge en helhetsbild av integration och integrationsfrämjande. Den innehåller en sammanställning av de viktigaste omständigheterna som påverkar integrationen av invandrare och som har nämnts i den här artikeln.

Till sist

Att integrera invandrarna i Finland så framgångsrikt som möjligt är en av samhällets största utmaningar under den närmaste tiden. Helsingfors har en särskild ställning när det gäller att ta emot och svara på denna utmaning. Stadens befolkning har en så stor andel personer med utlandsbakgrund att många stora frågor i Helsingfors, liksom i Esbo och Vanda, avgörs bättre eller sämre beroende på hur integrationen framskrider. Dessutom bor en så stor del av Finlands invandrare i Helsingfors och den övriga huvudstadsregionen att integrationsframgången i hela Finland i praktiken avgörs här. 🌟

Pasi Saukkonen verkar som specialforskare vid Helsingfors stads faktacentral. Han är docent vid Helsingfors och Jyväskylä universitet.

Lähteet | Källor

Caponio, Tiziana & M. Borkert (2010). *The Local Dimension of Migration Policymaking*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Dekker Rianne, H. Emilsson, B. Krieger & P. Scholten (2015). *A Local Dimension of Integration Policies? A Comparative Study of Berlin, Malmö, and Rotterdam*. *International Migration Review* 49: 3, 633–658.

Euroopan komissio [Europeiska kommissionen] (2016). *Research on Migration: Facing Realities and Maximising Opportunities. A Policy Review*. Bryssel: Euroopan komissio.

Garcés-Mascareñas, Blanca & R. Penninx (2016). *Integration Processes and Policies in Europe. Contexts, Levels and Actors*. IMISCOE Research Series. Heidelberg: SpringerOpen.

Heckmann, Friedrich (2005). *Integration and Integration Policies*. Bamberg: European Forum for Migration Studies.

Maahanmuutto- ja pakolaispoliittinen toimikunta (1997). *Hallittu maahanmuutto ja tehokas kotoutuminen*. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Martiniello, Marco & J. Rath (2014). *An Introduction to Immigrant Incorporation Studies*. European Perspectives. Amsterdam: Amsterdam University Press.

OECD ja Euroopan unioni [OECD & Europeiska unionen] (2015). *Indicators of Immigrant Integration 2015: Settling In*. Paris: OECD Publishing.

Saukkonen Pasi (2013). *Erilaisuuksien Suomi: vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot*. Helsinki: Gaudeamus.

HELSINGIN KAUPUNGIN AINEISTOPANKKI / JUSSI HELLISTEN

Maahanmuuttajien työllistyminen Helsingissä

Invandrades sysselsättning i Helsingfors

Työllistymistä pidetään usein maahanmuuttajien kotoutumisen tärkeänä indikaattorina. Työllistymisellä onkin suuri merkitys sekä Suomeen muuttaville että koko suomalaiselle yhteiskunnalle ja paikallisella tasolla kunnalle.

Työpaikan ja työnteon kautta maahanmuuttaja saa toimeentuloa ja oman taloutensa kuntoon. Lisäksi hän pääsee kiinni asuinympäristöönsä ja uuteen kotimaahansa: oppii kieltä ja kulttuurisia käytäntöjä, kunnan ja yhteiskunnan pelisääntöjä sekä rakentaa sosiaalisia suhteita ja verkostoja.

Menestys työmarkkinoilla vaikuttaa myös suoraan siihen, kuinka paljon Suomeen ja Helsinkiin muuttaneet henkilöt maksavat veroja ja tarvitsevat sosiaalisia tulonsiirtoja. Työllistyminen muodostaa siten olennaisen osan kansainvälisen muuttoliikkeen vaikutuksesta julkiselle taloudelle, niin kansallises-

Sysselsättningen anses ofta utgöra en viktig indikator på integrationen av invandrare. Sysselsättningen har även stor betydelse för både dem som flyttar till Finland och hela det finländska samhället samt på det lokala planet också för kommunen.

Genom arbetsplatsen och arbetet får invandran en utkomst och ordning på sin egen ekonomi. Dessutom kommer han eller hon in i sin boendemiljö och sitt nya hemland: lär sig språket och den kulturella praxisen samt spelreglerna i kommunen och samhället och skapar sociala relationer och nätverk.

Framgång på arbetsmarknaden har även en direkt inverkan på hur mycket skatt personerna som har flyttat till Finland och Helsingfors betalar och i hur stor utsträckning de behöver sociala inkomstöverföringar. Sysselsättningen utgör därmed en väsentlig del av den internationella migrationens inverkan på den of-

ti kuin paikallisestikin. (Ks. esim. VATT-työryhmä 2014; Busk ym. 2016).

Tässä artikkelissa tarkastellaan Suomeen muutaneiden ulkomaalaistaustaisten eli maahanmuuttajien työllistymistä Helsingissä rekisteripohjaisen työssäkäyntitilaston tietojen avulla. Helsingin tilanetta verrataan soveltuvin osin maahanmuuttajien työllistymiseen Espoossa ja Vantaalla.¹

Maahanmuuttajien työllistymisestä

Vuonna 2015 julkaistiin OECD:n ja Euroopan unionin maahanmuuttajien kotoutumista käsittelevä laaja eri tilastoihin perustuva raportti. Siinä tarkasteltiin myös ulkomailla syntyneiden paikkaa työmarkkinoilla monista näkökulmista käsin. (OECD/Euroopan unioni 2015, 79–128.)

Raportin mukaan maahanmuuttajien työllisyys ei yleisesti ottaen poikennut merkittävästi kantaväestön työllisyydestä. Miesten työllisyys oli kuitenkin naisten työllisyyttä selvästi korkeammalla tasolla, ja työllistyminen oli Euroopan unionin jäsenmaissa heikompa kuin muissa OECD-maissa. Ulkomailla syntyneet työskentelevät usein määräaikaisissa työsuhteissa ja muuten kantaväestöä huonommissa olosuhteissa.

Maahanmuuttajien koulutustasolla oli myös merkitystä. Monissa maissa vähän koulutetut maahanmuuttajat työllistyivät paremmin kuin vastaavan koulutustason kantaväestöön kuuluvat henkilöt. Koulutus lähtömaassa näyttäisi kuitenkin yleisesti ottaen helpottavan työllistymistä, joskin koulutetut maahanmuuttajat joutuvat usein tyytymään alemman koulutustason työpaikkoihin.

Maahanmuuttoperusteet vaikuttavat työllistymiseen niin ikään. Monet muuttavat työn perässä, usein valmiiseen työpaikkaan. On selvää, että heidän tilanteensa työmarkkinoilla on toisenlainen kuin kotimaastaan paenneilla. Suuri osa muuttajista saapuu perhesyistä, ja heidän valmiuksiinsa ja mahdollisuuksiinsa päästä töihin vaikuttavat monet taustatekijät.

Koska eri maihin muutetaan jossain määrin eriyistä, myös nämä erot heijastuvat maahanmuuttaji-

1) Tilastollisen aineiston käsittelyssä tekijä sai apua Niklas Mäeltä, jolle tästä syystä suuret kiitokset.

fentliga ekonomin, både nationellt och lokalt. (Se t.ex. VATT-arbetsgruppen 2014; Busk et al. 2016).

I den här artikeln granskas sysselsättningen i Helsingfors bland personer med utländsk bakgrund som har flyttat till Finland, dvs. invandrare. Granskningen görs med hjälp av sysselsättningsstatistik som är baserad på registerdata. Situationen i Helsingfors jämförs i tillämpliga delar med sysselsättningen bland invandrare i Esbo och Vanda.¹

Sysselsättningen bland invandrare

År 2015 publicerade OECD och Europeiska unionen en omfattande, statistikbaserad rapport om integrationen av invandrare. I rapporten granskades även utlandsfödda personers plats på arbetsmarknaden ur flera perspektiv. (OECD/Europeiska unionen 2015, 79–128.)

Enligt rapporten avvek sysselsättningen bland invandrare generellt sett inte i betydande utsträckning från sysselsättningen bland den inhemska befolkningen. Sysselsättningen bland män låg dock på en klart högre nivå än sysselsättningen bland kvinnor, och sysselsättningen var lägre i Europeiska unionens medlemsländer än i de övriga OECD-länderna. Personer som är födda utomlands har ofta visstidsanställningar och arbetar också i övrigt under sämre förhållanden än den inhemska befolkningen.

Invandrarnas utbildningsnivå har också betydelse. I många länder är sysselsättningen bland invandrare med låg utbildningsnivå bättre än bland personer med motsvarande utbildningsnivå i den inhemska befolkningen. Utbildning i ursprungslandet ser dock generellt sett ut att göra det lättare att hitta sysselsättning, även om utbildade invandrare ofta tvingas nöja sig med arbetsplatser som förutsätter en lägre utbildningsnivå.

Migrationsorsakerna påverkar också sysselsättningen. Många flyttar till arbete, ofta till en färdig arbetsplats. Det är klart att de befinner sig i en annan situation på arbetsmarknaden än personer som har flytt från sitt hemland. En stor del av invandrarna anländer av familjeskäl, och deras förmåga och möjligheter att få ett arbete påverkas av många bakgrundsfaktorer.

Eftersom man till viss del flyttar till olika länder av olika orsaker återspeglas även dessa skillnader

1) Skribenten fick under behandlingen av det statistiska materialet hjälp av Niklas Mäki och vill därför rikta ett stort tack till honom.

en työllistymisessä näissä maissa. Yhdysvallat ja Kanada valikoivat tarkasti tulijoitaan, Ruotsiin on tullut suhteellisesti ottaen paljon pakolaistaustaisia. Eri maiden taloudellinen tilanne ja kehitys sekä työmarkkinoiden rakenne näkyvät niin ikään selvästi maahanmuuttajien työllisyydessä ja työttömyydessä. (Ks. yleisesti maahanmuuttajien asemasta työmarkkinoilla esim. Samers 2015; Forsander 2013.)

Eri maissa on tehty oman maan tilannetta ja kehitystä koskevia tutkimuksia ja selvityksiä. Esimerkiksi Ruotsissa on todettu, että ulkomailla syntyneet ovat palkkatyössä selvästi Ruotsissa syntyneitä vähemmän. Tilanne on heikoin niillä, jotka ovat olleet Ruotsissa lyhyen aikaa, mutta myös pitkään Ruotsissa asuneilla on alempi työllisyys kuin syntyperäisillä ruotsalaisilla. Afrikassa ja Aasiassa syntyneillä työllisyystilanne on heikompi kuin muilla alueilla syntyneillä. (Statistiska centralbyrån 2013, 47–62.)

Viime aikoina on selvitetty myös maahanmuuttajien osallistumista Suomen työmarkkinoille eri lähteitä ja menetelmiä hyödyntäen. Työllistymisen on usein todettu olevan heikompa ja työttömyyden yleisempää, minkä lisäksi Suomeen muuttaneet työllistyvät muuta väestöä useammin koulutustaan vastaamattomiin töihin (ks. esim. Myrskylä & Pyykkönen 2014, 19–26). Vuosina 2000–2011 vieraskielisten eli muihin kieliryhmiin kuin suomen, ruotsin tai saamen puhujiksi rekisteröityjen keskimääräinen työllisyysaste oli 15–17 prosenttiyksikköä alempi kuin kotimaisten kielten puhujilla (mt., 20).

Erot maahanmuuttajaväestön sisällä ovat kuitenkin suuria. Pellervon taloustutkimuksen ja Rambollin työ- ja elinkeinoministeriölle toteuttaman tutkimuksen mukaan työllisyystilanne on ollut paras Suomen virolaisilla kun taas etenkin Aasiasta ja Afrikasta sekä erityisesti humanitaarisista syistä muuttaneilla lähtötilanne on vaikeampi (Eronen ym. 2014, 35–36). Lisäksi lamavuosina eli 1990-luvun alussa Suomeen tulleet ovat pärjänneet työmarkkinoilla huonommin kuin myöhemmin tulleet (ks. esim. VATT-työryhmä 2014, 20).

Työllisyystilanne on kuitenkin parantunut maasaoluvuosien karttuessa, ja tällä on ollut vaikutusta etenkin naisten työllistymiseen. Ensimmäisenä maasaolovuonna miesten työllisyysosuus on ol-

i sysselsättningen bland invandrare i dessa länder. USA och Kanada väljer noggrant ut sina invandrade, medan det till Sverige relativt sett har kommit många med flyktingbakgrund. Olika länders ekonomiska situation och utveckling och arbetsmarknadens struktur syns likaså tydligt i sysselsättningen och arbetslösheten bland invandrare. (För en allmän översikt över invandrades ställning på arbetsmarknaden, se t.ex. Samers 2015; Forsander 2013.)

Olika länder har genomfört undersökningar och utredningar som gäller situationen och utvecklingen i det egna landet. Man har till exempel i Sverige konstaterat att utlandsfödda personer utför avlönat arbete i klart mindre utsträckning än personer som är födda i Sverige. Situationen är sämst bland dem som har bott i Sverige en kort tid, men sysselsättningen bland personer som har bott länge i Sverige är också lägre än bland infödda svenskar. Sysselsättningsituationen är sämre bland personer som är födda i Afrika och Asien än bland personer som är födda i andra områden. (Statistiska centralbyrån 2013, 47–62.)

På senare tid har man även utrett invandrades deltagande i den finländska arbetsmarknaden med hjälp av olika källor och metoder. Sysselsättningen har ofta konstaterats vara sämre och arbetslöshet vanligare, och dessutom får personer som har flyttat till Finland oftare än den övriga befolkningen arbeten som inte motsvarar deras utbildning (se t.ex. Myrskylä & Pyykkönen 2014, 19–26). Åren 2000–2011 var den genomsnittliga sysselsättningsgraden bland personer som enligt registeruppgifterna talar ett främmande språk, dvs. som registrerats i andra språkgrupper än finska, svenska eller samiska, 15–17 procentenheter lägre än hos personer som talar de inhemska språken (Myrskylä & Pyykkönen 2014, 20).

Skillnaderna inom invandrabefolkningen är dock stora. Enligt en undersökning som Pellervo ekonomiska forskningsinstitut och Ramboll har utfört för Arbets- och näringsministeriets räkning har sysselsättningsläget varit bäst bland esterna i Finland, medan utgångsläget har varit svårare för personer från Asien och Afrika och i synnerhet bland personer som har flyttat av humanitära skäl (Eronen et al. 2014, 35–36). Dessutom har de som kom till Finland under åren med lågkonjunktur, dvs. i början av 1990-talet, klarat sig sämre på arbetsmarknaden än de som har kommit

lut huomattavasti korkeampi kuin naisten vastaa-
vuus, mutta Suomessa asumisen myötä naisten
työllisyys paranee enemmän. Myös iällä on merki-
tystä, sillä työllisyyden on havaittu paranevan noin
37 ikävuoteen asti, mutta kääntyvän sen jälkeen ta-
saiseen laskuun. (Eronen ym. 2014, 37–40; miesten
ja naisten asemasta ks. myös STM 2016.)

Maahanmuuttajien kotoutumista on tutkittu
myös Tilastokeskuksen, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin
laitoksen sekä Työterveyslaitoksen yhdessä toteutta-
massa Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvin-
vointi -tutkimuksessa, jossa selvitettiin käyntihaas-
tatteluiden avulla muun muassa Suomeen muuton
syitä, koulutusta, kielitaitoa, työmarkkina-asemaa,
hyvinvointia, terveyttä ja koettua turvallisuutta
(Nieminen, Sutela & Hannula 2015).

Tämän UTH-hankkeen työllisyyttä käsittelevän
osatutkimuksen mukaan vuonna 2014 ulkomaalais-
taustaisen väestön työllisyysaste oli noin kymmenen
prosenttiyksikköä heikompi kuin suomalaistaustai-
silla (63,7 ja 73,7 prosenttia 20–64-vuotiailla) (Larja
& Sutela 2014, 72). Ero maahanmuuttajien ja kanta-
väestön välillä johtuu suurelta osin ulkomaalaistaus-
taisten naisten sijoittumisesta työmarkkinoiden ul-
kopuolelle perheenäideiksi ja muuten huonosta
työllistymisestä. (Mt., 73–74.)²

UTH-tutkimuksessa saatiin myös tarkempaa
tietoa maahanmuuttajien koulutuksesta. Rekiste-
ri pohjainen koulutustieto on Suomessa olemassa
vain siltä osin, kun peruskoulun jälkeinen tutkinto
on suoritettu Suomessa tai ulkomaiselle tutkinnolle
on haettu rinnastuspäätös. Vaikka maahanmuuttajat
osoittautuvat rekisteritietojen tarjoamaa tietoa kou-
lutummiksi, ulkomaalaistaustaisissa on kantaväes-
töä selvästi enemmän korkeintaan perusasteen kou-
lutuksen varassa olevia henkilöitä. Suomessa vähän
koulutusta omaavilla on yleisesti heikompi työllis-
yystilanne, ja ulkomaalaistaustaisten alhainen kou-
lutustaso vaikuttaa siten heidän työllisyystilantee-
seensa kielteisellä tavalla. (Mt., 81.)

2) Ero rekisteripohjaisten tutkimusten ja haastattelututkimuksen tu-
lostien välillä johtuu puolestaan kirjoittajien mukaan siitä, että työssä-
käyntitilastossa työllisyyden kriteeri on tiukempi tavalla, joka jättää
monet maahanmuuttajat työllisten ulkopuolelle.

senare (se t.ex. VATT-arbetsgruppen 2014, 20).

Sysselsättningsläget har dock förbättrats ju fler år
man har vistats i landet, och detta har inverkat på i
synnerhet sysselsättningen bland kvinnorna. Under
det första året i landet har männens sysselsättnings-
andel varit avsevärt högre än motsvarande andel för
kvinnorna, men kvinnornas sysselsättning förbättra-
s mer i och med bosättningen i Finland. Åldern
har också betydelse, eftersom man har observerat att
sysselsättningen förbättras fram till ungefär 37 års ål-
der, varefter den uppvisar en jämn nedgång. (Eronen
et al. 2014, 37–40; för mer information om mäns och
kvinnors ställning, se även SHM 2016.)

Forskning i integrationen av invandrare har även
utförts i undersökningen Arbete och välfärd hos per-
soner med utländsk härkomst (UTH), som Sta-
tistikcentralen, Institutet för hälsa och välfärd och
Arbetshälsoinstitutet har genomfört gemensamt.
Undersökningen genomfördes med hjälp av besöks-
intervjuer och utredde bland annat orsaker till flyt-
ten till Finland, utbildning, språkkunskaper, arbets-
marknadsställning, välbefinnande, hälsa och upplevd
trygghet (Nieminen, Sutela & Hannula 2015).

Enligt den delundersökning i UTH-projektet som
gällde sysselsättning var sysselsättningsgraden bland
personer med utländsk bakgrund år 2014 cirka tio pro-
centenheter lägre än bland personer med finländsk
bakgrund (63,7 och 73,7 procent bland 20–64-åringar)
(Larja & Sutela 2014, 72). Skillnaden mellan invandrar-
na och den inhemska befolkningen beror till stor del på
att kvinnor med utländsk bakgrund placerar sig utan-
för arbetsmarknaden som familjemödrar och även i öv-
rigt är dåligt sysselsatta. (Larja & Sutela 2014, 73–74.)²

UTH-undersökningen gav även närmare infor-
mation om invandrarernas utbildning. Registerbase-
rad utbildningsinformation finns i Finland endast
till de delar som en examen efter grundskolan har av-
lagts i Finland eller om ett beslut om likställande har
skaffats för en utländsk examen. Även om invandrar-
na visade sig ha mer utbildning än vad registerinfor-
mationen angav finns det klart fler personer som har
utbildning på högst grundnivå bland personer med

2) Skillnaden mellan resultaten av de registerbaserade undersökningarna och intervjuundersökningen beror i sin tur enligt författarna på att sysselsättningskriteriet i arbetsstatistiken är snävare på ett sätt som gör att många invandrare hamnar utanför de sysselsatta.

Maahanmuuttajat Helsingissä

Tätä taustaa vasten voidaan tarkastella, mikä on Suomeen muuttaneiden työllisyystilanne Helsingissä. Maahanmuuttajilla tarkoitetaan tässä yhteydessä ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia henkilöitä. Ulkomaalaistaustaisiksi on Tilastokeskuksen taustamaaluokittelun mukaisesti määritelty ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla sekä ne ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden vanhemmista ei ole tietoa. Suomalaistaustaisia ovat kaikki ne henkilöt, joilla vähintään toinen vanhemmista on syntynyt Suomessa.

Vuonna 2014 näin määriteltyjä maahanmuuttajia oli 71 198. Heidän määränsä ja suhteellinen osuutensa väestöstä on kasvanut 2000-luvulla paljon. Vuonna 2000 ulkomaalaistaustaisia ulkomailla syntyneitä oli vielä alle kolmekymmentätuhatta, ja osuus väestöstä noin viisi prosenttia. Vuonna 2014 maahanmuuttajien osuus väestöstä oli noin 12 prosenttia. (Tilastokeskus)

Suurimmat taustamaat³ olivat Venäjä tai entinen Neuvostoliitto⁴ (15 364), Viro (11 152) sekä Somalia⁵ (4 564). Ylivoimainen enemmistö heistä oli työikäisiä henkilöitä: 84,2 % kuului ikäluokkaan 20–64-vuotiaat. 39 prosenttia maahanmuuttajista oli asunut Suomessa korkeintaan viisi vuotta ja vajaa kolmannes (29 %) puolestaan yli 15 vuotta. Miehiä ja naisia oli suuri piirtein yhtä paljon, mutta sukupuolirakenne vaihtelee melko paljon taustamaittain ja -alueittain. Myös keskimääräinen maassaoloaika vaihtelee maahanmuuttajaryhmän sisällä. (Taulukko 1.)

3) Taustamaa tarkoittaa ensisijaisesti biologisen äidin syntymävaltiota. Jos kummankaan vanhemman syntymävaltiosta ei ole tietoa, on taustamaa ulkomailla syntyneiden henkilöiden osalta henkilön oma syntymävaltio.

4) Neuvostoliitto ei sisällä tässä Baltian maita.

5) Somalia sijoittuu alla olevassa taulukossa luokkaan ”Muu Afrikka”.

utländsk bakgrund än bland den inhemska befolkningen. I Finland är sysselsättningsläget i allmänhet sämre för personer med låg utbildning, och den låga utbildningsnivån bland personer med utländsk bakgrund påverkar därmed deras sysselsättningsituation i negativ riktning. (Larja & Sutela 2014, 81.)

Invandrare i Helsingfors

Mot denna bakgrund kan man undersöka hur sysselsättningsläget i Helsingfors ser ut bland personer som har flyttat till Finland. Med invandrare avses i det här sammanhanget utlandsfödda personer med utländsk bakgrund. Som personer med utländsk bakgrund har man i enlighet med Statistikcentralens klassificering av bakgrundsland definierat personer vars enda kända förälder eller båda föräldrar är födda utomlands och personer som har fötts utomlands och vars föräldrar det inte finns några uppgifter om. Som personer med finländsk bakgrund räknas alla som har minst en förälder som är född i Finland.

År 2014 uppgick antalet invandrare i Helsingfors enligt denna definition till 71 198. Deras antal och relativa andel av befolkningen har ökat mycket på 2000-talet. År 2000 var antalet utlandsfödda personer med utländsk bakgrund fortfarande under trettiotusen, och deras andel av befolkningen var cirka fem procent. År 2014 var invandrarernas andel av befolkningen cirka 12 procent. (Statistikcentralen)

De största bakgrundsländerna³ var Ryssland eller före detta Sovjetunionen⁴ (15 364), Estland (11 152) och Somalia⁵ (4 564). En överlägsen majoritet av invandrarerna var personer i arbetsför ålder: 85,2 procent hörde till ålderskategorin 20–64-åringar. Av invandrarerna hade 39 procent bott i Finland i högst fem år, medan en knapp tredjedel (29 procent) i sin tur hade bott i Finland i mer än 15 år. Det fanns i stort sett lika många män och kvinnor, men könsstrukturen varierar ganska mycket beroende på bakgrundsland och bakgrundsområde. Den genomsnittliga vistelsetiden i landet varierar också inom gruppen av invandrare. (Tabell 1.)

3) Med bakgrundsland avses i första hand den biologiska moderns födelsestat. Om ingendera föräldrarnas födelsestat är känd är bakgrundslandet för utlandsfödda personer personens egen födelsestat.

4) Sovjetunionen inkluderar i det här fallet inte de baltiska länderna.

5) Somalia är i nedanstående tabell placerat i kategorin ”Övriga Afrika”.

TAULUKKO 1. Tietoja Helsingin maahanmuuttajaväestöstä vuodelta 2014. –Lähde: Tilastokeskus⁶

6) Luokka ”Muut EU₂₀₀₄ maat” tarkoittaa niitä valtioita, jotka liittyivät Euroopan unioniin vuonna 2004, pois lukien erikseen tarkasteltu Viro. Luokka ”Pohjois- ja Etelä-Amerikka, muu” sisältää myös Australian ja Uuden Seelannin.

TABELL 1. Data om invandrarbefolkningen i Helsingfors 2014. –Källa: Statistikcentralen⁶

6) Kategorin ”Övriga EU₂₀₀₄-länder” avser de stater som anslöt sig till Europeiska unionen år 2004, med undantag av Estland, som har granskats separat. Kategorin ”Nord- och Sydamerika, övriga” inkluderar även Australien och Nya Zeeland.

Taustamaa tai -alue Bakgrundsland eller -område	Maahanmuuttajia Helsingissä 2014 Invandrare i Helsingfors 2014	Miesten osuus Andel män	20–64-vuotiaiden osuus Andel 20–64-åringar	Korkeintaan 5 vuotta Suomessa asuneiden osuus Andel personer som bott högst 5 år i Finland
LÄNSI-EUROOPPA Västeuropa	7 173	67 %	88 %	42 %
VENÄJÄ TAI ENTINEN NL Ryssland eller f.d. Sovjetunionen	15 364	38 %	80 %	24 %
VIRO Estland	11 152	46 %	84 %	52 %
MUUT EU ₂₀₀₄ MAAT Övriga EU ₂₀₀₄ -länder	2 720	47 %	88 %	43 %
MUUT ITÄ-EUROOPAN MAAT Övriga östeuropeiska länder	1 440	56 %	90 %	24 %
POHJOIS-AFRIKKA Nordafrika	1 679	76 %	93 %	31 %
MUU AFRIKKA Övriga Afrika	8 806	58 %	84 %	33 %
ETU-AASIA Främre Asien	6 041	65 %	87 %	40 %
ETELÄ-AASIA Sydasien	5 313	63 %	85 %	47 %
KAUKO-ITÄ Fjärran östern	6 926	38 %	90 %	43 %
POHJOIS- JA ETELÄ-AMERIKKA, MUU Nord- och Sydamerika, övriga	4 584	60 %	87 %	51 %
Yhteensä Sammanlagt	71 198	52 %	85 %	39 %

Maahanmuuttajien työllisyys Helsingissä

Tiedot henkilöiden pääasiallisesta toiminnasta perustuvat eri rekistereistä saatuihin tietoihin. Pääasiallinen toiminta jakautuu työvoimaan (työlliset palkansaajat ja työlliset yrittäjät sekä työttömät) ja työvoiman ulkopuolella oleviin (0–14-vuotiaat, opiskelijat ja koululaiset, eläkeläiset sekä muut työvoiman ulkopuolella olevat kuten maanpuolustusvelvollisuutta suorittavat ja kotiäidit). Viiteajankohdana on vuoden viimeinen viikko.

Vuonna 2014 Helsingissä oli 15–64-vuotiaita maahanmuuttajia väestörekisteritietojen perusteella 62 901. Heistä vajaa puolet (48,6 %) oli työllisiä ja noin 17 prosenttia työttömiä. Helsingin suomalaistaustaisten keskuudessa vastaavat prosenttiosuudet olivat 70,8 ja 7,6. Näin tarkasteltuna maahanmuuttajien työllisyystilanne oli merkittävästi kantaväestöä heikompi, ja ero oli erityisen suuri työllistyneiden henkilöiden osalta.

Maahanmuuttajat ja kantaväestö poikkeavat kuitenkin selvästi toisistaan siinä, missä määrin kuulutaan työvoimaan tai sen ulkopuolelle. Kantaväestöön kuuluvien joukossa oli vuonna 2014 Helsingissä enemmän eläkeläisiä (5,9 %) kuin maahanmuuttajien keskuudessa (2,1 %), mutta ulkomailla syntyneistä 15–64-vuotiaista ulkomaalaistaustaisista yli viidennes (22,7 %) kuului luokkaan ”muusta syytä työvoiman ulkopuolella”. Suomalaistaustaisilla vastaavaan pääasiallisen toiminnan luokkaan sijoitui alle viisi prosenttia.

Osa työvoiman ulkopuolella olevista maahanmuuttajista on kotiäitejä sekä pieni määrä varusmiehiä tai siviilipalvelusta suorittavia. Lisäksi ryhmään sisältynee myös sellaisia henkilöitä, jotka eivät enää asu Suomessa. Helsingin asuntoväestössä, johon kuuluvat varsinaisissa asunnoissa vakinaisesti asuvat henkilöt, onkin selvästi vähemmän ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia kuin väestörekisterissä. Kuten edellä mainittiin, tilastoinnin määrittelyt saattavat myös tunnistaa huonosti etenkin monien maahanmuuttajien pääasiallisen toiminnan laatua.

Ero työllisyystilanteessa suomalaistaustaisten ja ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten välillä on kuitenkin selvä myös silloin, kun tarkastellaan pelkästään työvoimaa (Kuvio 1). Helsingin työvoi-

Invandrarne sysselsättning i Helsingfors

Uppgifterna om personernas huvudsyssla bygger på data ur olika register. Huvudsysslan är indelad i personer som tillhör arbetskraften (sysselsatta löntagare och sysselsatta företagare samt arbetslösa) och personer som inte tillhör arbetskraften (0–14-åringar, studerande och skolelever, pensionärer och övriga som inte tillhör arbetskraften, till exempel personer som fullgör värnplikten och hemmamammor). Referenstidpunkten är årets sista vecka.

År 2014 fanns det enligt uppgifterna i befolkningsregistret 62 901 invandrare i åldern 15–64 år i Helsingfors. Av dem var knappt hälften (48,6 procent) sysselsatta, medan cirka 17 procent var arbetslösa. Motsvarande procentuella andelar för personer med finländsk bakgrund i Helsingfors var 70,8 och 7,6. Vid en granskning på detta sätt var invandrarne sysselsättningsläge avsevärt sämre än den inhemska befolkningens, och skillnaden var särskilt stor i fråga om sysselsatta personer.

Invandrarne och den inhemska befolkningen skiljer sig dock klart från varandra i fråga om i vilken utsträckning man tillhör arbetskraften eller befinner sig utanför den. År 2014 fanns det i Helsingfors fler pensionärer bland den inhemska befolkningen (5,9 procent) än bland invandrare (2,1 procent), men bland utlandsfödda personer med utländsk bakgrund i åldern 15–64 år hörde mer än var femte (22,7 procent) till kategorin ”hör inte till arbetskraften av annan orsak”. Bland personer med finländsk bakgrund hörde mindre än fem procent till denna kategori av huvudsyssla.

En del av invandrarne som inte hör till arbetskraften är hemmamammor och ett litet antal är värnpliktiga eller gör civiltjänst. Dessutom torde gruppen även innehålla personer som inte längre bor i Finland. Bland bostadsbefolkningen i Helsingfors, som omfattar personer som är permanent bosatta i riktiga bostäder, finns avsevärt färre utlandsfödda personer med utländsk bakgrund än i befolkningsregistret. Som ovan nämndes kan definitionerna i statistikföringen även vara dåligt lämpade för att identifiera arten av i synnerhet många invandrarne huvudsyssla.

Skillnaden i sysselsättningsläge mellan personer med finländsk bakgrund och utlandsfödda per-

maan kuuluvista suomalaistaustaisista 83,9 prosenttia oli vuonna 2014 työllisiä palkansaajia ja 6,3 prosenttia työllisiä yrittäjiä. Työttömiä oli 9,7 prosenttia. Maahanmuuttajista 67,1 prosenttia oli työllisiä palkansaajia, 7,4 prosenttia työllisiä yrittäjiä ja 25,5 prosenttia työttömiä.

Työttömyysprosentti vaihtelee paljon eri taustamaa- ja tausta-alueyhmien välillä. Ruotsalaistaustaisten työllisyystilanne on kutakuinkin sama kuin kantaväestöllä, ja melko hyvin työllistyvät myös kiinalais-, virolais- ja intialaistaustaiset. Työttömien osuus työvoimasta on kolmella viimeksi mainitulla ryhmällä suurempi kuin suomalaistaustaisilla, mutta ero ei ole suuri.

Sen sijaan noin puolet tai jopa enemmän Helsingin 15–64-vuotiaista afganistanilais-, somalialais- ja irakilaistaustaisista oli vuonna 2014 työttömänä vuoden viimeisellä viikolla. Heikoin tilanne oli suuremmista taustamaaryhmistä irakilaistaustaisilla, joista vain hieman yli kolmannes (39,4 %) toimi tuolloin palkansaajana tai yrittäjänä. Samalla on toki muistettava, että vuonna 2014 Helsingissä oli vain 1178 työvoimaan kuuluvaa irakilaistaustaista henkilöä.

soner med utländsk bakgrund är dock tydlig även när man endast granskar arbetskraften (figur 1). Av de personer med finländsk bakgrund som ingår i arbetskraften i Helsingfors var 83,9 procent sysselsatta löntagare år 2014, medan 6,3 procent var sysselsatta företagare. Andelen arbetslösa var 9,7 procent. Av invandrarna var 67,1 procent sysselsatta löntagare, 7,4 procent sysselsatta företagare och 25,5 procent arbetslösa.

Arbetslöshetsprocenten varierar mycket mellan olika grupper av bakgrundsländer och bakgrundsområden. Sysselsättningsläget bland personer med svensk bakgrund är något så när detsamma som bland den inhemska befolkningen, och personer med kinesisk, estnisk och indisk bakgrund är också ganska väl sysselsatta. De arbetslösas andel av arbetskraften är större i de tre sistnämnda grupperna än bland personer med finländsk bakgrund, men skillnaden är inte stor.

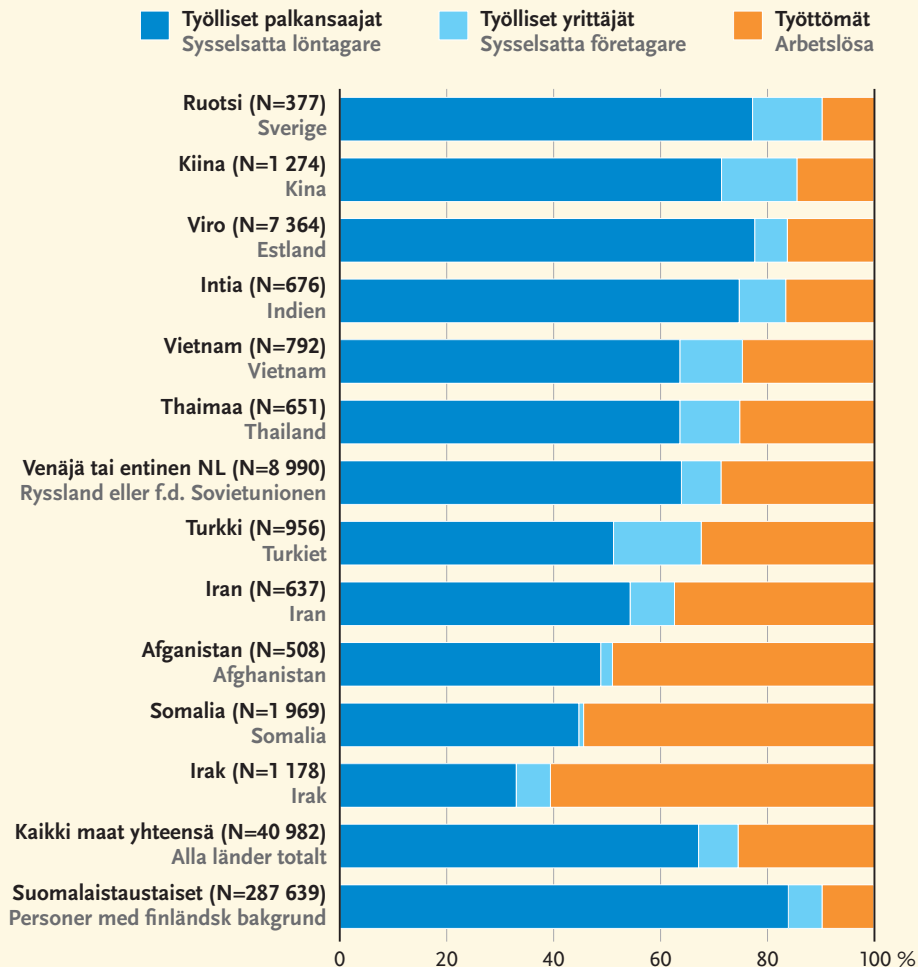
Däremot var cirka hälften eller till och med en ännu större andel av personer i åldern 15–64 år som har afghansk, somalisk och irakisk bakgrund och bor i Helsingfors arbetslösa under årets sista vecka 2014. Bland de större grupperna av bakgrundsländer var situationen sämst för personer med irakisk bakgrund, där endast en dryg tredjedel (39,4 procent) då var löntagare eller företagare. Samtidigt måste man dock komma ihåg att det år 2014 endast fanns 1 178 personer med irakisk bakgrund som ingick i arbetskraften i Helsingfors.

Tyttömyysprosentti vaihtelee paljon eri taustamaa- ja tausta-alueyhmien välillä. Ruotsalaistaustaisten työllisyystilanne on kutakuinkin sama kuin kantaväestöllä, ja melko hyvin työllistyvät myös kiinalais-, virolais- ja intialaistaustaiset.

KUVIO 1. 15–64-vuotiaiden työvoimaan kuuluvien maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta taustamaan mukaan Helsingissä vuonna 2014. Lähde: Tilastokeskus

FIGUR 1. Huvudsyssla för de invandrare i åldern 15–64 år som hör till arbetskraften i Helsingfors enligt bakgrundsland år 2014. Källa: Statistikcentralen

Maassaoloajalla on suotuisa vaikutus työllisyystilanteeseen (Kuvio 2). Yli viisitoista vuotta Suomessa asuneista 15–64-vuotiaista maahanmuuttajista 54,8 prosenttia oli Helsingissä vuonna 2014 työllistyneenä, kun taas korkeintaan viisi vuotta maassa olleilla vastaava prosenttiosuus oli 46,1 %. Naisten työllisyystilanne on parantunut enemmän kuin miesten. Yli viisitoista vuotta Suomessa olleiden naisten työttömyysaste onkin jo alempi kuin yhtä kauan Suomessa olleiden miesten.

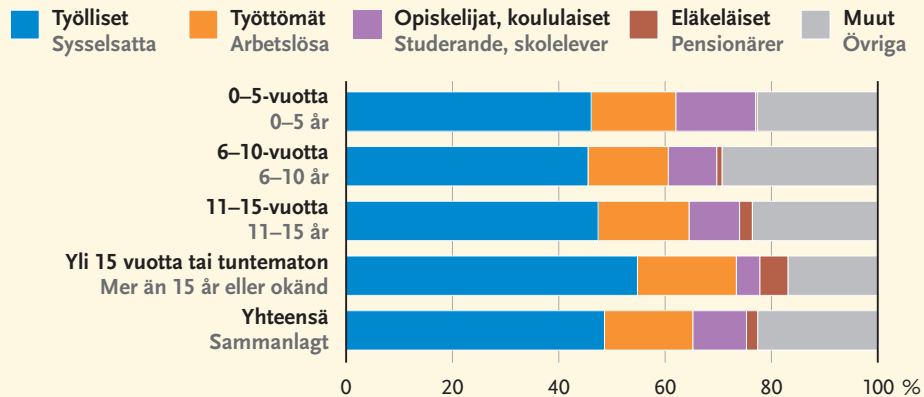
Vistelsetiden i landet har positiv inverkan på sysselsättningsläget (Figur 2). Av de invandrare i åldern 15–64 år som bott i Finland i mer än femton år var 54,8 procent sysselsatta i Helsingfors år 2014, medan motsvarande procentuella andel för personer som har vistats i landet i högst fem år var 46,1 procent. Sysselsättningsläget har förbättrats mer bland kvinnorna än bland männen. Arbetslöshetsgraden bland kvinnor som har bott i Finland i mer än femton år är redan lägre än bland män som har bott i Finland lika länge.

KUVIO 2. 15–64-vuotiaiden maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta maassaoloajan mukaan Helsingissä vuonna 2014, %.

–Lähde: Tilastokeskus.

FIGUR 2. Huvudsyssla för invandrare i åldern 15–64 år i Helsingfors enligt vistelsetid i landet år 2014, %.

–Källa: Statistikcentralen.

Suurimmista taustamaa- tai -alueryhmistä myönteistä kehitystä on etenkin somalialaistaustaisilla. Yli 15 vuotta Suomessa olleista 15–64-vuotiaista somalialaistaustaisista työllisiä oli noin 31 prosenttia vuonna 2014, kun taas korkeintaan viisi vuotta Suomessa olleista heitä oli vain noin 11 prosenttia. Pitkään Suomessa olleiden joukossa opiskelijoita ja koululaisia on vähemmän sekä niitä, jotka ovat muusta syystä työvoiman ulkopuolella. Korkeintaan viisi vuotta Suomessa asuneista somalialaistaustaisista yli kolmannes (38,3 %) oli muusta syystä työvoiman ulkopuolella. Kotiäidit siirtyvät siten ajan mittaan perheen piiristä työelämään.

Maahanmuuttajien työllisyyden kehitys pääkaupunkiseudulla

Työllisyystilanne on kehittynyt Suomen taloudellista suhdannevaihtelua seuraten (Kuvio 3). Vuosien 2003 ja 2008 välisenä aikana Helsingin 15–64-vuotiaiden ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten työttömyysaste laski, mutta tämän jälkeen kehitys on

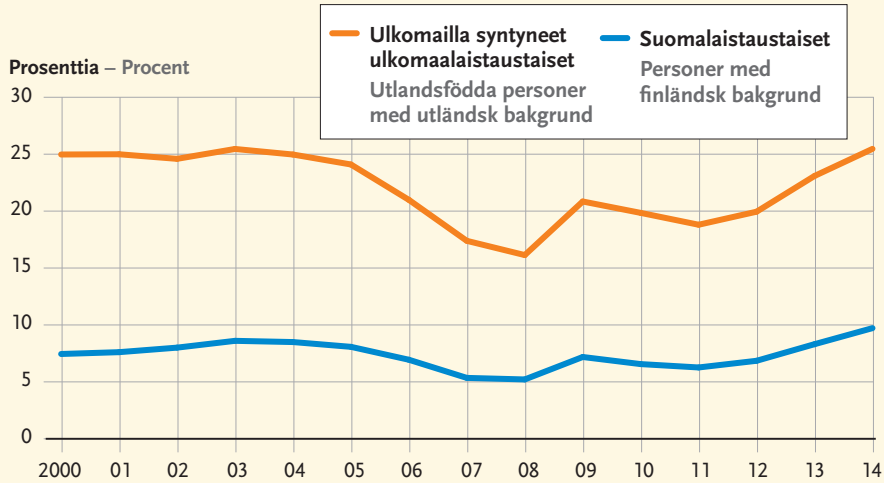
Bland de största grupperna av bakgrundsländer eller bakgrundsområden är utvecklingen positiv i synnerhet för personer med somalisk bakgrund. Av de personer i åldern 15–64 år som har somalisk bakgrund och har bott i Finland i mer än 15 år var cirka 31 procent sysselsatta år 2014, medan endast cirka 11 procent av dem som hade bott i Finland i högst fem år var sysselsatta. Bland dem som har bott i Finland länge finns det färre studeraende och skolelever och färre personer som står utanför arbetskraften av andra orsaker. Bland de personer med somalisk bakgrund som har bott i Finland i högst fem år stod mer än var tredje (38,3 procent) utanför arbetskraften av någon annan orsak. Hemmamammor lämnar således med tiden familjekretsen för arbetslivet.

Invandrarnas sysselsättningsutveckling i huvudstadsregionen

Utvecklingen av sysselsättningsläget har följt konjunkturväxlingarna i Finland (Figur 3). Mellan 2003 och 2008 sjönk arbetslöshetsgraden bland Helsing-

KUVIO 3. 15–64-vuotiaiden maahanmuuttajien ja kantaväestöön kuuluvien työttömyysaste Helsingissä vuosina 2000–2014, %.
–Lähde: Tilastokeskus

FIGUR 3. Arbetslöshetsgrad bland invandrare och inhemsk befolkning i Helsingfors åren 2000–2014, %.
–Källa: Statistikcentralen

jälleen ollut huonompi, etenkin aivan viime vuosina. Suhdannevaihtelut heijastuvat maahanmuuttajien asemaan työmarkkinoilla voimakkaammin kuin kantaväestöön. Nousukaudella ulkomaalaistaustaisten työllisyystilanne parani enemmän kuin suomalaistaustaisten asema työmarkkinoilla, ja vastaavasti viime vuosina maahanmuuttajien työttömyysaste on kasvanut enemmän kuin kantaväestöön kuuluvien henkilöiden.

Samalla on syytä muistaa, että kyseessä ovat vuosittain poikkileikkauksina tehdyt tilastolliset tarkastelut. Kansainvälinen muuttoliike vaikuttaa sekä maahanmuuttajaryhmän kokoon että sen sisäiseen koostumukseen ja siten myös kehitykseen työmarkkinoilla (vrt. esim. VATT-työryhmä 2014, 19). Viime aikoina erityisen voimakkaasti on kasvanut virolaistaustaisten muutto (vrt. Pekka Vuoren artikkeli tässä lehdessä). Koska monet heistä tulivat suoraan erilaisiin työtehtäviin, tämä näkyy myös kohonneissa työllisyyslukuissa. Ylipäätään on hyvä muistaa, että vaikka maahanmuuttajien työttömyys on pysynyt korkealla, Helsingin työmarkkinoilla oli vuonna

fors befolkning av utlandsfödda personer med utländsk bakgrund i åldern 15–64 år, men därefter har utvecklingen varit sämre igen, i synnerhet under de allra senaste åren. Konjunkturvåxlingarna återspeglas starkare i invandrarernas ställning på arbetsmarknaden än i den inhemska befolkningens. Under perioden av ekonomisk uppgång förbättrades sysselsättningsläget bland personer med utländsk bakgrund mer än ställningen på arbetsmarknaden för personer med finländsk bakgrund, och på motsvarande sätt har arbetslöshetsgraden under de senaste åren ökat mer bland invandrare än bland personer som hör till den inhemska befolkningen.

Samtidigt bör man komma ihåg att det är fråga om årliga statistiska granskningar utifrån ett tvärsnitt. Den internationella migrationen påverkar både invandrargruppens storlek och dess interna sammansättning och därmed även utvecklingen på arbetsmarknaden (jfr t.ex. VATT-arbetsgruppen 2014, 19). På senare tid har inflyttningen av personer med estnisk bakgrund ökat särskilt kraftigt (jfr Pekka Vuoris artikel i den här tidningen). Eftersom många av dem

2014 miltei kolminkertainen määrä ulkomaalaistaustaisia työllisiä vuoteen 2000 verrattuna.

Virolaistaustaisten muutto selittää ainakin osaksi myös sen, että Espoon ja Vantaan ulkomaalaistaustaisten työllisyystilanne on parempi kuin Helsingillä. Viimeksi mainittuihin kaupunkeihin on suhteellisesti ottaen muuttanut viime vuosina enemmän väkeä ulkomailta kuin Helsinkiin, ja erityisesti virolaistaustaisten muutto on ollut voimakasta.⁷ Sekä työllisyyden että työttömyyden näkökulmasta tilanne Helsingissä oli vuonna 2014 heikompi kuin naapurikaupungeissa (työllisyysaste kuviossa 4). Vantaan maahanmuuttajien työllisyyskehitys oli erityisen suotuisaa vuosien 2004 ja 2008 välisenä aikana.

Maahanmuuttajat eri toimialoilla

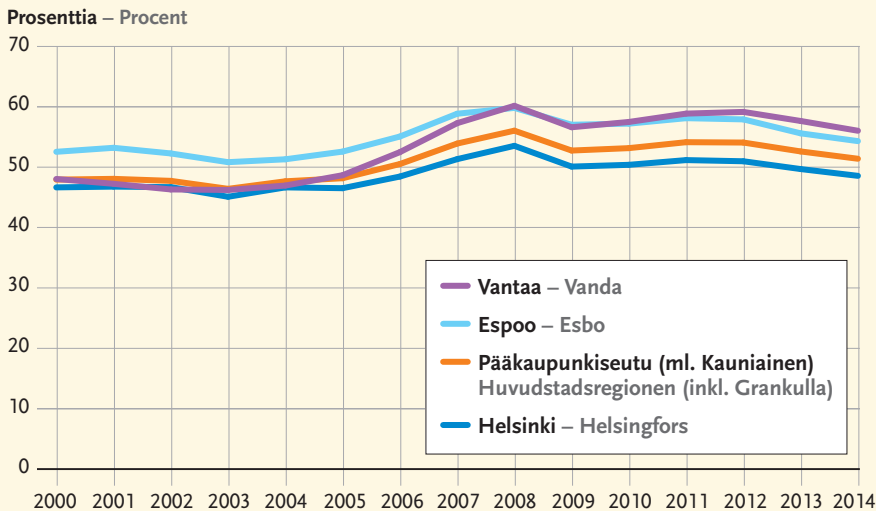
Maahanmuuttajat sijoittuvat Helsingissä monille eri toimialoille. Kaikista ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista vajaa viidennes (17,1 %) työs-

7) Ulkomailta Suomeen tapahtuneen muuton lisäksi tilastot sisältävät myös muuttoa Suomen ja pääkaupunkiseudun sisällä.

kom direkt till olika arbetsuppgifter syns detta även i form av högre sysselsättningsstal. Det är överlag skäl att komma ihåg att även om arbetslösheten bland invandrare har förblivit hög fanns det år 2014 nästan tre gånger fler sysselsatta med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden i Helsingfors än år 2000.

Inflyttningen av personer med estnisk bakgrund torde åtminstone delvis förklara även det att sysselsättningsläget bland personer med utländsk bakgrund är bättre i Esbo och Vanda än i Helsingfors. Under de senaste åren har det relativt sett flyttat fler personer från utlandet till de sistnämnda städerna än till Helsingfors, och framför allt har inflyttningen av personer med estnisk bakgrund varit stark.⁷ Situationen i Helsingfors var 2014 sämre än i grannstäderna sett till både sysselsättning och arbetslöshet (sysselsättningsgrad i figur 4). Sysselsättningsutvecklingen bland invandrarna i Vanda var särskilt positiv mellan 2004 och 2008.

7) Statistiken inkluderar förutom migrationen från andra länder till Finland även flyttrörelsen inom Finland och huvudstadsregionen.

KUVIO 4. 15–64-vuotiaiden maahanmuuttajien työllisyysaste pääkaupunkiseudulla vuosina 2000–2014, %.
–Lähde: Tilastokeskus

FIGUR 4. Sysselsättningsgrad bland invandrare i åldern 15–64 år i huvudstadsregionen åren 2000–2014, %.
–Källa: Statistikcentralen

kenteli vuonna 2013 Helsingissä hallinto- ja tukipalvelutoiminnoissa, joihin kuuluu liike-elämän yleisiä rutiiniluonteisia ja useimmiten lyhytkestoisia tukipalveluita. Seuraavaksi yleisintä oli työskentely terveyst- ja sosiaalipalveluissa (12,9 %) sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnassa (11,0 %). Helsingin työmarkkinoiden toimialarakenne on ylipäätään hyvin palvelualavaltainen, joten on ymmärrettävää, että myös maahanmuuttajat työllistyvät näille aloille.

Taustamaaryhmien sisällä on kuitenkin suuria eroja (Kuvio 5), ja työnteko eri sektoreilla on vahvasti sukupuolittunutta. Virossa syntyneistä⁸ lähes neljännes työskenteli hallinnon- ja tukipalvelujen toimialalla (reilu kolmannes naisista) ja miltei viidennes rakennusallalla (lähes 40 prosenttia miehistä). Somaliassa syntyneistä työllisistä miltei kolmannes oli terveyst- ja sosiaalipalveluissa töissä (naisista lähes kaksi kolmasosaa) ja neljännes puolestaan kuljetuksen ja varastoinnin alalla (vajaa 40 prosenttia miehistä). Miltei puolet Turkissa syntyneistä oli majoitus- ja ravitsemissektorilla ja reilu neljännes Intiassa syntyneistä informaation ja viestinnän toimialalla.

Suuria eroja Suomen maahanmuuttajaväestön sijoittumisessa työmarkkinoille kuvastaa myös sijoittuminen eri ammattiluokkiin. Suurin yksittäinen ulkomaalaistaustaisten ammattiluokka oli vuonna 2013 palvelu- ja myyntityöntekijät. Sen perässä tulivat luokkaan ”muut työntekijät” kuuluvat työntekijät, jotka työskentelevät erilaisissa avustavissa, rutiiniluonteisissa tai vähän koulutusta vaativissa tehtävissä. Kolmantena olivat erityisasiantuntijat, joilla on yleensä korkea koulutus ja pitkä työkokemus. Turkissa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista työllisistä lähes joka neljäs toimi vuonna 2014 yrittäjänä.

Päätelmät

Tiedot ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten pääasiallisesta toiminnasta Helsingissä kertovat, että erot eri maista tulevien välillä on hyvin suuria. Joidenkin tilanne työmarkkinoilla on kutakuinkin sama kuin kantaväestöllä, kun taas toisilla maahan-

8) Näissä tiedoissa on käytössä henkilön taustamaan sijaan hänen syntyperänsä. Erot taustamaaluokituksen määriin eivät ole suuria.

Invandrare i olika branscher

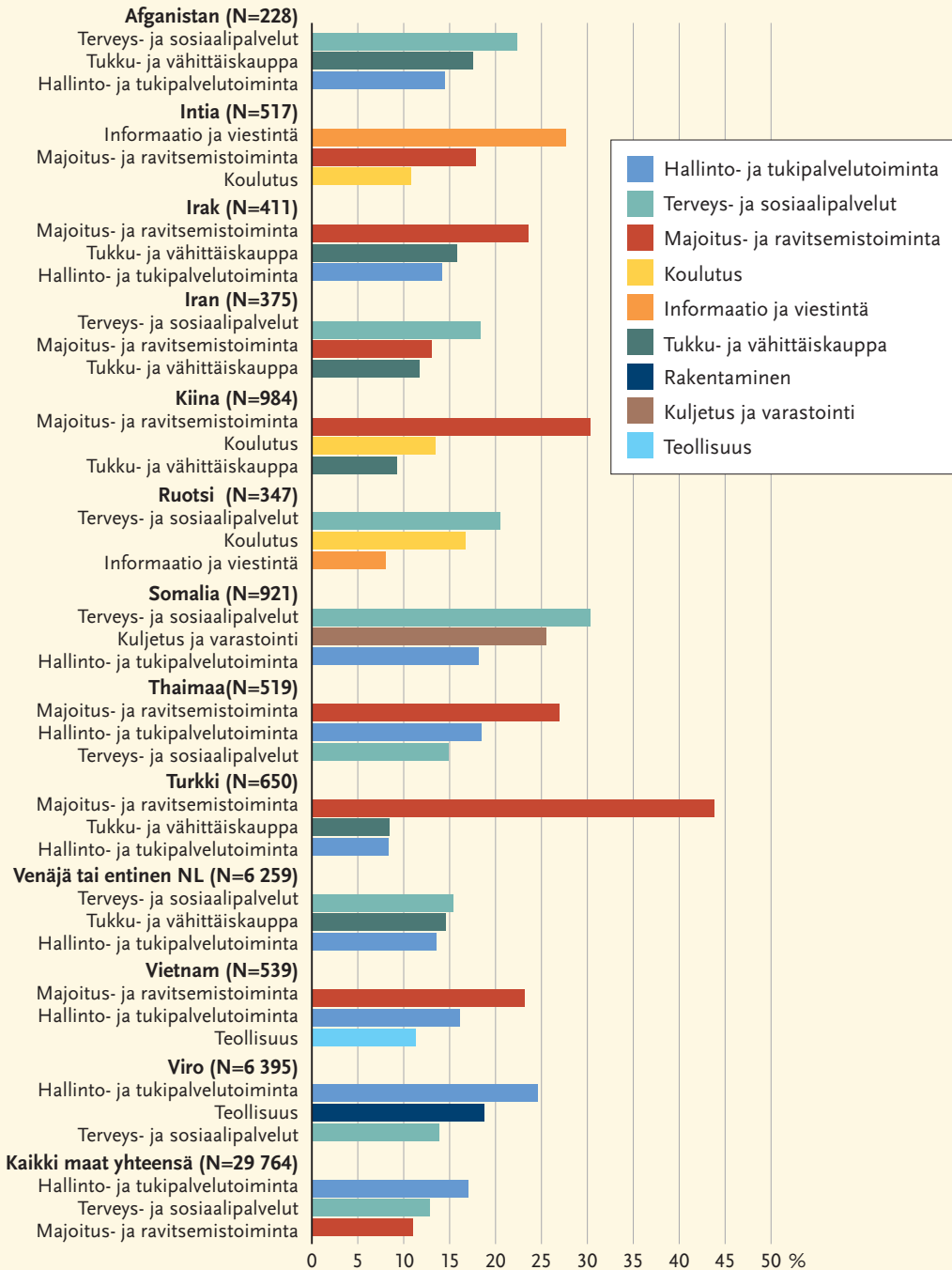
Invandrarna finns i Helsingfors inom många olika branscher. Av alla utlandsfödda personer med utländsk bakgrund arbetade en knapp femtedel (17,1 procent) i Helsingfors år 2013 inom förvaltning och stödtjänster, som inkluderar allmänna rutinarbete och oftast kortvariga stödtjänster inom affärlivet. Näst vanligast var arbete inom hälsovårdstjänster och sociala tjänster (12,9 procent) samt inom hotell- och restaurangverksamhet (11,0 procent). Branschstrukturen på arbetsmarknaden i Helsingfors är överlag mycket servicebranschbetonad, varför det är förstärkt att även invandrarna får sysselsättning inom dessa branscher.

Det förekommer dock stora skillnader inom grupperna av bakgrundsländer (Figur 5), och arbetet inom olika sektorer är starkt könsrelaterat. Av dem som är födda i Estland⁸ arbetade nästan en fjärdedel inom förvaltning och stödtjänster (en dryg tredjedel av kvinnorna) och nästan en femtedel inom byggnadsbranschen (nästan 40 procent av männen). Av de sysselsatta som är födda i Somalia arbetade nästan en tredjedel inom hälsovårdstjänster och sociala tjänster (nästan två tredjedelar av kvinnorna), medan en fjärdedel i sin tur arbetade inom transport- och lagerbranschen (knapp 40 procent av männen). Nästan hälften av dem som är födda i Turkiet arbetade inom hotell- och restaurangsektorn, och en dryg fjärdedel av dem som är födda i Indien var verksamma inom informations- och kommunikationsbranschen.

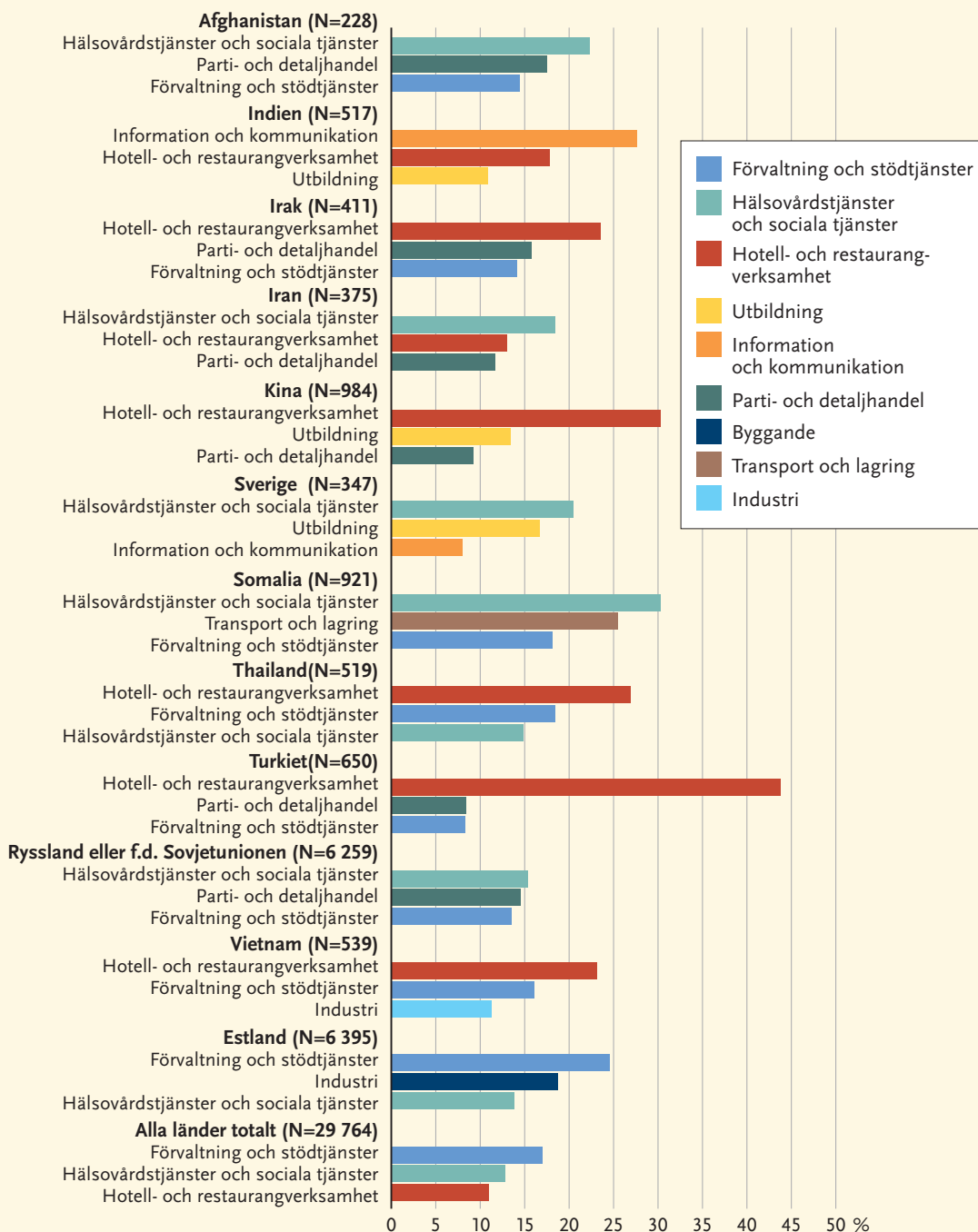
Fördelningen på olika yrkeskategorier skildrar också de stora skillnaderna i fråga om den finländska invandrarbefolkningens placering på arbetsmarknaden. Den största enskilda yrkeskategorin bland personer med invandrarbakgrund var år 2013 service- och försäljningsarbetare. Därefter kom arbetstagare som hör till kategorin ”övriga arbetstagare” och som arbetar med olika assisterande eller rutinartade uppgifter eller uppgifter som kräver ringa utbildning. På tredje plats kom specialsakkunniga, som vanligtvis är högt utbildade och har lång arbetserfarenhet. Av

8) I dessa uppgifter används personens härkomst i stället för hans eller hennes bakgrundsländer. Skillnaderna i förhållande till antalet vid klassificering enligt bakgrundsländer är inte stora.

KUVIO 5. Työllisten maahanmuuttajien suurimmat toimialat syntymämaan mukaan ja näiden toimialojen osuus kaikista toimialoista Helsingissä vuonna 2013. –Lähde: Tilastokeskus.

FIGUR 5. Sysselsatta invandrarers största branscher enligt födelse land och dessa branschers andel av alla branscher i Helsingfors år 2013. –Källa: Statistikcentralen.

muuttajaryhmillä työllistyminen on usein vaikeaa ja työttömyys yleistä.

Suomeen muuton syyt heijastuvat ymmärrettävästi asemaan työelämässä. Työn perässä Suomeen muuttavat työllistyvät usein, kun taas pakolaistaisilla on hankalampaa. Perhesyistä muuttavien elämäntilanteet vaihtelevat: jotkut saavat tukea työllistymiseen puolison tiedoista, taidoista ja suhteista, kun taas toiset jäävät pitkäksi aikaa kotiin perheenäidin rooliin. Suuri merkitys on myös kielitaidolla, koulutuksella ja työkokemuksella, vaikka luotettavat tilastot näiden tekijöiden vaikutuksen tarkastelemiseksi puuttuvatkin.

Taloudelliset suhdannevaihtelut vaikuttavat selvästi maahanmuuttajien työllistymiseen. Kotouttamistoimenpiteillä on myönteinen vaikutus ulkomailla syntyneiden asemaan työmarkkinoilla (ks. VATT-työryhmä 2014, 42–49). Työllistyminen on kuitenkin hankalaa, jos talous ei kasva eivätkä työpaikat Helsingissä lisäänty. Esimerkiksi pakolaistaustaisten nopean työllistymisen kannalta tarvittaisiin myös sellaisten työpaikkojen määrän kasvua, joihin voi päästä käsiksi ennen esimerkiksi suomen tai ruotsin kielen vahvaa osaamista ja tutkintojen täydentämistä.

Monien Suomeen muuttavien tie työmarkkinoille on vaikea ja pitkä. On mahdollista, että maailman kriisit ja konfliktit tuovat Suomeen ja Helsinkiin lisää ihmisiä, joiden on vaikea työllistyä nopeasti. Työ ja toimeentulo ovat tärkeitä sekä heille että Helsingille. Työllistymisen edistämisen lisäksi on syytä miettiä keinoja myös siihen, kuinka uudet helsinkiläiset voivat muuten osallistua mahdollisimman aktiivisesti suomalaiseen yhteiskuntaan ja paikalliseen elinympäristöönsä ja kasvaa identiteetiltään suomalaisiksi ja helsinkiläisiksi. 🌟

Pasi Saukkonen toimii erikoistutkijana Helsingin kaupungin tietokeskuksessa. Hän on dosentti Helsingin ja Jyväskylän yliopistoissa.

de sysselsatta med utländsk bakgrund som är födda i Turkiet arbetade nästan var fjärde som företagare år 2014.

Slutsatser

Uppgifterna om huvudsyssla för utlandsfödda personer med utländsk bakgrund som är bosatta i Helsingfors visar att det förekommer mycket stora skillnader mellan personer som kommer från olika länder. För vissa är situationen på arbetsmarknaden något så när densamma som för den inhemska befolkningen, medan det för andra invandrargrupper ofta är svårt att hitta sysselsättning och arbetslöshet är allmänt förekommande.

Det är begripligt att orsaken till flytten till Finland återspeglas i ställningen i arbetslivet. Personer som har flyttat till Finland för att få arbete får ofta sysselsättning, medan det är svårare för personer med flyktningbakgrund. Livssituationerna för personer som flyttar av familjeskäl varierar: en del får stöd för sysselsättningen av makens eller makans kunskaper, färdigheter och relationer, medan andra stannar hemma som hemmamammor under lång tid. Språkkunskaperna, utbildningen och arbetserfarenheten har också stor betydelse, även om det saknas tillförlitlig statistik för att granska dessa faktorerers inverkan.

Konjunkturvariationer har tydlig inverkan på invandrades sysselsättning. Integrationsfrämjande åtgärder har positiv inverkan på utlandsföddas ställning på arbetsmarknaden (se VATT-arbetsgruppen 2014, 42–49). Det är dock svårt att hitta sysselsättning om ekonomin inte växer och arbetsplatserna i Helsingfors inte ökar. För att snabbt kunna sysselsätta till exempel personer med flyktningbakgrund skulle det även behövas ett ökat antal arbetsplatser som är tillgängliga redan innan man har gedigna kunskaper i finska eller svenska och har kompletterat sina examina.

För många som flyttar till Finland är vägen till arbetsmarknaden lång och svår. Det är möjligt att kriserna och konflikterna i världen innebär att Finland och Helsingfors får ta emot fler människor som det är svårt att sysselsätta snabbt. Ett arbete och en utkomst är viktigt för både dem och Helsingfors. För

Lähteet | Källor

- Busk, Helena, S. Jauhiainen, A. Kekäläinen, S. Nivalainen, T. Tähtinen (2016). Maahanmuuttajat työmarkkinoilla – tutkimus eri vuosina Suomeen muuttaneiden työurista. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 6/2016.
- Eronen, Antti, V. Härmälä, S. Jauhiainen, H. Karikallio, R. Karinen, A. Kosunen, J.-P. Laamanen, M. Lahtinen (2014). Maahanmuuttajien työllistyminen: taustatekijät, työnhaku ja työvoimapalvelut. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, työ ja yrittäjyys 6/2014. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Forsander, Annika (2013). Maahanmuuttajien sijoittuminen työelämään. Teoksessa: Martikainen, Tuomas, Saukkonen, P. & Säävälä, M. (toim.), (2014): Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus.
- Larja, Liisa & H. Sutela. Työllisyys. Teoksessa: Nieminen ym. (toim.), (2015).
- Myrskylä, Pekka & T. Pyykkönen (2014). Suomeen muuttaneiden naisten ja miesten työmarkkinatilanne, koulutus ja poliittinen osallistuminen. Working Papers 2/2014. Helsinki: Tilastokeskus.
- Nieminen, Tarja, H. Sutela & U. Hannula (2015). Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Helsinki: Työterveyslaitos, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos & Tilastokeskus.
- OECD/Euroopan unioni [OECD/Europeiska unionen] (2015). Indicators of Immigrant Integration 2015: Settling In. Paris: OECD Publishing.
- Samers, Michael: Understanding the Incorporation of Immigrants in European Labour Markets. Teoksessa: Martiniello, Marco & Rath, Jan (toim.), (2015): An Introduction to Immigrant Incorporation Studies. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Statistiska centralbyrån (2013). Integration – en beskrivning av läget i Sverige. Stockholm: Statistiska centralbyrån.
- STM [SHM] (2016). Selvitys maahanmuuttajanaisten ja -miesten asemasta ja sukupuolten tasa-arvosta. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:53. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Tilastokeskus [Statistikcentralen].
- VATT-työryhmä [VATT-arbetsgruppen] (2014). Maahanmuuttajien integroituminen Suomeen. VATT Analyysi 1-2014. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT.

att främja sysselsättningen bör man dessutom fundera på olika sätt för nya helsingforsare att även i övrigt så aktivt som möjligt delta i det finländska samhället och den lokala livsmiljön och till sin identitet växa till finländare och helsingforsare. ✪

Pasi Saukkonen verkar som specialforskare vid Helsingfors stads faktacentral. Han är docent vid Helsingfors och Jyväskylä universitet.

Maahanmuuttajien työelämäintegraatiota ja taloudellista sopeutumista selvitetään tarkemmin

HELSINGIN KAUPUNGIN ANNESTOPANKKI / LAURI ROTKO

Invandrarnas arbetslivsintegration och ekonomisk anpassning utreds närmare

★ ANU YIJÄLÄ

Maahanmuuttajat tarvitsevat toimeentulotukea usein päätoimisesta työssäkäynnistään huolimatta. Suomessa hankitulla työkokemuksella on erittäin keskeinen merkitys maahanmuuttajien myöhemmän toimeentulon kannalta. Myös puolison rooli toimeentulotukiriippuvuudesta irtipääsystä on tärkeä. Näin todettiin Helsingin kaupungin tietokeskuksessa keväällä valmistuneessa tutkimuksessa (Yijälä 2016). Kyseisen tutkimushankkeen pohjalta heräsi toive päästä kokonaisvaltaisemmin paneutumaan sen puitteissa tehtyihin havaintoihin, kuten työssäkäynnin ja aiemman Suomessa hankitun työkokemuksen merkitykseen maahanmuuttajien kotoutumisessa erityisesti taloudellisen sopeutumisen kautta tarkasteltuna. Näitä asioita tutkitaan nyt alkavassa uudessa hankkeessa.

Työttömyysprosentti on Suomessa huolestuttavan korkea erityisesti maahanmuuttajilla mutta myös kantaväestöllä (ks. esim. Saukkonen tässä lehdessä). Toisaalta keskustelua on viime aikoina herättänyt avointen työpaikkojen suuri määrä. Hallituksen työllisyys- ja kasvupaketin keskeinen kysymys onkin juuri tämän kohtaanto-ongelmaksi kutsutun tilanteen helpot-

Invandrare behöver ofta utkomststöd, trots att de har ett heltidsarbete. Arbetserfarenhet från Finland är av mycket central betydelse med tanke på invandrarnas senare anställning. Makten eller maken spelar också en viktig roll när det gäller att frigöra sig från beroendet av utkomststöd. Detta konstaterades i en undersökning som blev klar vid Helsingfors stads faktacentral i våras (Yijälä 2016). Det aktuella forskningsprojektet väckte en önskan om att på ett mer heltäckande sätt fördjupa sig i de observationer som gjorts inom ramarna för projektet, till exempel vilken betydelse arbetet och tidigare arbetserfarenhet från Finland har för integrationen av invandrare, i synnerhet ur den ekonomiska anpassningens synvinkel. Dessa frågor undersöks i ett nytt projekt som nyligen inletts.

Arbetslöshetsprocenten i Finland är oroväckande hög framför allt bland invandrare, men även bland den inhemska befolkningen (se t.ex. Saukkonen i denna tidning). Å andra sidan har det stora antalet lediga arbetsplatser väckt debatt på senare tid. Den centrala frågan i regeringens sysselsättnings- och tillväxtprogram är just hur man ska förbättra situationen, som

HELSINGIN KAUPUNGIN AINEISTOPANKKI / SEPPO LAAKSO

HELSINGIN KAUPUNGIN AINEISTOPANKKI SUVI-TUULI KANKAANPAA-KEKSI

taminen. Valtiovarainministerin mukaan ongelmaa voidaan helpottaa purkamalla kannustinloukkuja, helpottamalla työn perässä muuttamista, kehittämällä koulutusta ja parantamalla työvoimahallinnon kykyä auttaa työttömiä työllistymään. (HS 8.8.2016.)

Yksi keskeisimmistä Suomen maahanmuuttopolitiikan tavoitteista on vuodesta 2006 lähtien ollut työperusteisen maahanmuuton lisääminen, mitä on perusteltu tarpeella kompensoida väestön ikääntymisestä johtuvaa työvoiman tarvetta. Tämän tavoitteen toteutumisesta voidaan olla monta mieltä, minkä lisäksi myös sen tarkoituksiperiä on kritisoitu. Esimerkiksi Könösen (2011) mukaan maan maahanmuuttohallinto tuottaa ”prekaaria työvoimaa, jotka ovat oikeudellisesti heikommassa asemassa verrattuna suomalaisiin työntekijöihin”. Prekarisaatiolla tarkoitetaan pätkätyöläisyyttä, sekä työmarkkinoiden – ja tätä myötä myös koko elämän – epävarmuuden lisääntymistä. Könösen (2011) mukaan työvoiman joustavasta ja nopeasta saatavuudesta vastaavatkin paradoksaalisesti usein juuri sellaiset ulkomailta Suomeen muuttaneet henkilöt, joita ei yleensä mielletä työperusteisiksi maahanmuuttajiksi vaan jotka ovat alun alkaen tulleet Suomeen muista syistä.

Esimerkkejä työmarkkinoiden prekarisaatiosta on helppoa löytää. Tänä vuonna on muun muassa uutisoitu kotimaisen suuryrityksen maksaneen ul-

kallas matchningsproblemet. Enligt finansministern kan problemet lindras genom att man avlägsnar flitfällor, gör det lättare att flytta efter arbete, utvecklar utbildningen och förbättrar arbetskraftsförvaltningens förmåga att hjälpa arbetslösa att hitta sysselsättning. (HS 8.8.2016.)

Ett av de viktigaste målen för den finländska invandringspolitiken har sedan 2006 varit att öka den arbetsrelaterade invandringen, vilket har argumenterats med behovet av arbetskraft till följd av den åldrande befolkningen. Det finns många åsikter om hur denna målsättning har förverkligats, och dessutom har syftena med den kritiserats. Enligt till exempel Könönen (2011) ger landets invandrarförvaltning upphov till ”prekär arbetskraft, som juridiskt sett har en svagare ställning än finländska arbetstagare”. Med prekarisering avses bl.a. korttidsanställningar samt att osäkerheten på arbetsmarknaden – och därmed i livet för övrigt – ökar. Paradoxalt nog enligt Könönen (2011), är det just sådana personer som har flyttat till Finland från utlandet som man vanligtvis inte tänker på som arbetsrelaterade invandrare, utan som ursprungligen har kommit till Finland av andra orsaker, som i slutändan står för flexibel och snabb tillgång till arbetskraft.

Det är lätt att hitta exempel på prekarisering av arbetsmarknaden. I år har det i nyhetsförmedlingen

komailta Suomeen asiantuntijatoihin tulleille henkilöille huomattavasti muita alempaa kuukausipalkkaa (YLE 25.7.2016). Työvoiman prekarisaatiosta kertoo myös moni ulkomaalaisiin työntekijöihin keskittynyt suomalainen tutkimus (esim. Könönen 2011, 2012; Näre 2013; Yijälä 2016). Esimerkiksi Yijälä (2016) huomasi tarkastellessaan helsinkiläisiä toimeentulotuen asiakkaita pitkittäisotteella vuosina 2006–2011, että huolestuttavan usein nimenomaan näkyvien vähemmistöryhmien edustajien palkkataso ei pitkäläkään aikavälillä tarkasteltuna riittänyt nostamaan heitä toimeentulotuen tarpeesta. Toisin sanoen siinä missä kantaväestön edustajat ja omaehtoisesti maahanmuuttoprosessiin lähteneet maahanmuuttajaryhmät tarvitsivat viimeisenä tarkasteluvuonna enää harvoin toimeentulotukea ansiotulojaan täydentämään, pakolaistaustaisten maahanmuuttajien keskuudessa toimeentulotukea tarvitsevien määrä oli merkittävästi suurempi – myös päätoimisesti työsikäyillä pakolaistaustaisilla maahanmuuttajilla. Maahanmuuttajien kohdalla myös riski joutua erilaisiin kannustinloukkuihin on huomattavasti kantaväestöä suurempi (Arajärvi 2009).

Edellä kuvatut havainnot selittävät osaltaan sitä, miksi maahanmuuttajien työllisyysaste on huomattavasti alempi kuin kantaväestön – erityisesti maahanmuuttajanaisten kohdalla (ks. lisää Saukkonen tässä lehdessä). Vaikka maahanmuuttajien työllistymistä on tutkittu melko paljon, Suomesta puuttuu kuitenkin tutkimusta, jossa tarkasteltaisiin pitkittäisotteella maahanmuuttajien työllistymistä, kannustinloukkuja ja niihin läheisesti yhteydessä olevaa sosiaaliturvan tarvetta.

Maahanmuuttajien toimeentulotuen käyttöön keskittynyt tutkimus herätti lisää kysymyksiä

Yijälän (2016) tutkimuksesta kävi myös ilmi, että aiemmalla Suomessa hankitulla työkokemuksella oli suuri merkitys maahanmuuttajien taloudelliselle sopeutumiselle, kun asiaa katsotaan toimeentulotukitarpeesta irtautumisen kautta. Mitä enemmän maahanmuuttajalle oli karttunut työkokemusta Suomessa, sitä lyhytkestoisempaa oli hänen taloudellisen tuen tarpeensa. Tutkimusaineiston pohjalta ei

bland annat berättats om ett inhemskt storföretag, som har betalat utländska personer som kommit till Finland för att arbeta med expertuppgifter en avsevärt lägre månadslön än andra (YLE 25.7.2016). Även flera finländska undersökningar om utländska arbetstagare talar om prekariseringen av arbetskraften (t.ex. Könönen 2011, 2012; Näre 2013; Yijälä 2016). I en longitudinell studie av klienter med utkomststöd i Helsingfors åren 2006–2011, märkte Yijälä (2016) till exempel att lönenivån för representanter för synliga minoritetsgrupper oroväckande ofta inte ens på lång sikt räckte till för att avlägsna deras behov av utkomststöd. Medan representanter för den inhemska befolkningen och invandrargrupper som kommit till landet frivilligt sällan var i behov av utkomststöd för att komplettera sina förvärvsinkomster under det sista granskningsåret, var antalet personer som fortfarande behövde utkomststöd bland invandrare med flyktingbakgrund avsevärt större – trots heltidsarbete. Invandrare löper även en avsevärt större risk än den inhemska befolkningen att hamna i olika flitfällor (Arajärvi 2009).

Ovannämnda observationer förklarar delvis varför invandrarnas sysselsättningsgrad är avsevärt lägre än den inhemska befolkningens – i synnerhet när det gäller invandrarkvinnorna (för mer information, se Saukkonen i denna tidning). Även om invandrarnas sysselsättning har undersökts i ganska stor utsträckning, saknas forskning i Finland där man med hjälp av en longitudinell undersökning granskar invandrarnas sysselsättning, flitfällor och behovet av socialbidrag, som nära anknäcker till dessa.

Forskning med fokus på invandrarnas användning av utkomststöd väckte fler frågor

När man ser på saken utifrån frigörelse från behovet av utkomststöd, framgick det av Yijäläs (2016) forskning, att tidigare arbetserfarenhet från Finland hade stor betydelse för invandrarnas ekonomiska anpassning. Ju större arbetserfarenhet en invandrare hade skaffat sig i Finland, desto kortvarigare var behovet av ekonomiskt stöd. Utifrån forskningsmaterialet var det dock inte möjligt att besvara följande frågor: Om arbetserfarenhet som skaffats i Finland spelar en så

kuitenkaan ollut mahdollista vastata seuraaviin kysymyksiin: Mikäli Suomessa hankitun työkokemuksen rooli on niin tärkeä maahanmuuttajien taloudellisen sopeutumisen kannalta, minkälaisella työllä sitten on väliä? Riittääkö mikä tahansa työ, jossa oppii suomen kieltä ja työkulttuuria? Millainen on heikosti palkattujen ja vähemmän arvostettujen, niin sanottujen sisäänheittoammattien rooli näiden ammattien kautta työmarkkinoille tulleen maahanmuuttajien tyouralla etenemisessä? Nykytilanteessa, jossa keskipalkkaiset ammatit häviävät kiihtyvällä tahdilla niin Suomesta kuin muualta Euroopastakin (Kauhanen ym. 2015; Papademetriou & Benton 2016), mitkä ovat ilmiön vaikutukset maahanmuuttajien urakehitykseen? Mitä maahanmuuttajan tyouralla tapahtuu ensimmäisen, usein matalapalkkaisen työsuhteen jälkeen?

Toinen keskeinen tulos Yijälän (2016) tutkimuksessa oli puolison keskeinen rooli maahanmuuttajan taloudellisessa sopeutumisessa. Yhteys oli vahvimmillaan silloin, kun puoliso oli Suomen kansalainen, mutta myös ulkomaalainen puoliso vähensi toimeentulotuen tarvetta merkittävästi. Parisuhteessa elävät kuuluivat selvästi harvemmin pienituloiseksi luokiteltuun asutokuntaan kuin sellaiset maahanmuuttajat, joiden kotitaloudessa oli vain yksi aikuinen. Lisää tietoa kuitenkin tarvitaan niistä syistä, jotka selittävät puolison tärkeää roolia saaduissa tuloksissa. Taloudellisen toimeentulon näkökulmasta tarkasteltuna voidaankin kysyä, riittääkö Suomessa ylipäättään pelkän toisen aikuisen työssäkäynti (moinille kulttuureille ominainen nk. breadwinner model) vai tarvitseeko molempien työllistyä, jotta perhe voisi tulla omillaan toimeen? Mikä on lasten rooli tässä yhteydessä? Aihepiiri on keskeinen myös Suomen kiristyneitä perheenyhdistämiskäytäntöjä ajatellen.

Tutkimuksesta kävi myös ilmi, että eri maahanmuuttajaryhmien välillä on suuria eroja taloudellisessa sopeutumisessa (Yijälä 2016). Tämä on tietenkin ymmärrettävää ottaen huomioon, että muuttoon ja kohdemaan valintaan motivoineet tekijät ovat moninaiset ja näin ollen maahanmuuttajia tulee Suomeen hyvinkin erilaisista kulttuureista ja taustoista. Kuten aiempi tutkimus on johdonmukaisesti osoit-

viktig roll för invandrarnas ekonomiska anpassning, vilket slags arbete har då betydelse? Räcker det med vilket slags arbete som helst, där man lär sig finska och kan bekanta sig med arbetskulturen? Vilken roll spelar lågavlönade arbeten (så kallade ingångsjobb), som inte värdesätts särskilt mycket, för hur karriären framskrider för de invandrare som har kommit ut på arbetsmarknaden genom dessa yrken? I nuläget försvinner medelavlönade yrken i allt snabbare takt i både Finland och övriga Europa (Kauhanen et al. 2015; Papademetriou & Benton 2016). Vilken inverkan har fenomenet på invandrarnas karriärutveckling? Vad händer med invandrarnas karriär efter den första, ofta lågavlönade anställningen?

Ett annat centralt resultat i Yijäläs (2016) undersökning var makens eller makans viktiga roll i invandrarnas ekonomiska anpassning. Sambandet var starkast när maken eller maken var en finländsk medborgare, men även en utländsk make eller maka minskade behovet av utkomststöd avsevärt. Personer som lever i en parrelation hör klart mer sällan till de bostadshushåll som klassificeras som låginkomsttagare än invandrare i hushåll med bara en vuxen. Det behövs dock mer information om de orsaker som förklarar makens eller makans viktiga roll i de resultat som erhållits. Sett utifrån den ekonomiska försörjningen kan man även ställa frågan om det i Finland över huvud taget räcker med att enbart den ena vuxna arbetar (den för många kulturer typiska s.k. breadwinner model), eller om båda behöver samsättning för att familjen ska klara sig ekonomiskt? Vilken roll spelar barnen i det här sammanhanget? Det är ett centralt tema också med tanke på att familjeäterföreningspraxisen i Finland har blivit striktare.

Av undersökningen framgick även, att gällande den ekonomiska anpassningen förekommer det stora skillnader mellan olika invandrargrupper (Yijälä 2016). Detta är naturligtvis förstäligt när man tar i beaktande att invandrare från mycket olika kulturer och bakgrunder kommer till Finland på grund av mycket varierande orsaker gällande motiv för flytt och val av land. Tidigare forskning har konsekvent påvisat att ju mer kulturen i ursprungslandet påminner om kulturen i mållandet, desto mer okomple-

tanut, mitä enemmän lähtömaan kulttuuri muistuttaa kohdemaan kulttuuria, sitä mutkattomammin tulokkaiden sopeutumisen on huomattu etenevän uudessa maassa (cultural fit -hypoteesi; Ward & Chang 1997; ks. myös Searle & Ward 1990; Suanet & van de Vijver 2009). Tästä huolimatta aiemmas-ta tutkimuksesta on saatu viitteitä myös siitä, että ihmiset muuttavat sellaisiin maihin, joiden he uskovat paremmin vastaavan omaa persoonallisuuttaan ja henkilökohtaista arvomaailmaansa (Tartakovsky & Schwartz 2011). On siis tärkeää, ettei maahanmuuttajia tutkita yhtenäisenä ryhmänä, vaan pyritään asetaamaan eri lähtökohdista tulleet maahanmuuttajat eri tyyppisiin konteksteihin. Jotta voidaan esimerkiksi selvittää, millaista tukea eri ryhmät kulloinkin taloudellista sopeutumistaan tukemaan tarvitsevat, haastattelututkimuksella on keskeinen rooli rekisteritutkimuksen rinnalla.

SHIFT-projekti tutkii maahanmuuttajien taloudellista sopeutumista Suomeen

Helsingin kaupungin tietokeskuksessa hiljattain käynnistyneessä SHIFT-projektissa (*Societal Support and Human Capital in Immigrant Integration and Finnish Labor Market Transitions*) on tarkoitus jatkaa Yijälän (2016) tutkimuksen tulosten pohjalta heränneiden kysymysten käsittelyä. Hankkeessa tarkastellaan maahanmuuttajien työllisyyttä ja kannustinongelmia sekä määrällisin että laadullisin menetelmin. Vuosina 2016–18 toteutettava SHIFT-projekti on osa laajempaa, Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) johtamaa hankekokonaisuutta *Polkuja työhön*, joka sai Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvoston rahoituksen vuonna 2016.

SHIFT-projektin tutkimuskohteena ovat aktiivisessa työiässä olevat, Suomessa asuvat maahanmuuttajat. Projektin kvantitatiivisessa osiossa hyödynnetään Tilastokeskuksen FLEED-aineistoa, johon lisätään muuttujia myös muista viranomaisrekistereistä. Tutkimusasetelma mahdollistaa menestyksekkäiden urapolkujen, sekä mahdollisesti työpai-kan vaihtoa tai lisäkoulutusta vaatineiden – mutta tästä huolimatta työelämässä pitäneiden – urapolkujen vertaamisen epävakaisempiin ja katkenneisiin

rad har de nyanländas anpassning till det nya landet visat sig vara (hypotesen cultural fit; Ward & Chang 1997; se även Searle & Ward 1990; Suanet & van de Vijver 2009). Trots detta har den tidigare forskning- en även gett antydningar om att människor flyttar till länder som de tror att bättre motsvarar deras person- lighet och personliga värderingar (Tartakovsky & Schwartz 2011). Det är alltså viktigt att man inte un- dersöker invandrare som en enhetlig grupp, utan att man försöker placera invandrare med olika utgångs- punkter i olika typer av kontexter. För att komplet- tera registerundersökningen spelar intervjuunder- sökningar en central roll, för att man till exempel ska kunna få reda på hurdan stöd olika grupper behöver för sin ekonomiska anpassning.

Projektet SHIFT undersöker invandrades ekonomiska anpassning till Finland

Avsikten är att projektet SHIFT (*Societal Support and Human Capital in Immigrant Integration and Finnish Labor Market Transitions*), som inleddes vid Helsingfors stads faktacentral för ett tag sedan, ska fortsätta behandlingen av de frågor som resultat- en av Yijälän (2016) forskning väckte. Projektet granskar invandrades sysselsättning och flitfallor med både kvantitativa och kvalitativa metoder. Projek- tet SHIFT, som genomförs 2016–2018, är en del av den mer omfattande projekthelheten *Polkuja työhön* (Vägar till arbete), som leds av Näringslivets forsk- ningsinstitut (ETLA) och fick finansiering av Rå- det för strategisk forskning vid Finlands Akademi år 2016.

Forskningsobjektet inom projektet SHIFT är in- vandrare som bor i Finland och är i aktiv arbetsför ålder. I den kvantitativa delen av projektet utnytt- jas Statistikcentralens FLEED-material, som utökas med variabler också från andra myndighetsregister. Forskningsplaneringen gör det möjligt att jämföra framgångsrika karriärer och karriärer som eventu- ellt krävt byte av arbetsplats eller fortbildning – men som ändå hållit kvar personerna i fråga i arbetslivet – med mer instabila och avbrutna arbetskarriärer. Medan den tidigare forskningen enbart fokuserade på kohorten av nya klienter med utkomststöd 2006

työllisyysuriin. Siinä missä aiempi tutkimus keskittyi ainoastaan vuoden 2006 uusien toimeentulotukiasiakkaiden kohorttiin, uuden aineiston kautta saadaan tietoa myös tekijöistä, jotka ovat vaikuttaneet kotitalouden päättämiseen toimentulotuen asiakkaaksi. Lisäämällä aineistoon useampia maahanmuuttajakohortteja voidaan myös seurata taloussuhdanteiden vaikutusta eri maahanmuuttajaryhmien työllistymiseen, työssä pysymiseen ja urakehitykseen. Haastatteluilla pyritään syventämään rekisteriaineiston kautta saatuja tuloksia esimerkiksi selvittämällä maahanmuuttajien yksilöllisiä keinoja kannustinloukuista etenemiseen sekä keräämällä kokemukseen perustuvaa tietoa ennen Suomeen tuloa hankittujen tutkintojen rinnastamisesta. Lisäksi tuotetaan tietoa siitä, millaiseksi maahanmuuttajat ovat kokee- neet kotouttamis- ja työllistämistoimenpiteet Suomessa. Mikä prosessissa maahanmuuttajien itsensä mielestä toimi hyvin? Mitä he olisivat puolestaan toivoneet tehdyn toisin ja millaisia toimenpiteitä he uskovat samankaltaisista kulttuurisista taustoista (tai samoin muuttosyyin) Suomeen tulleiden henkilöiden kaipaavan? 🌟

ANU YIJÄLÄ toimii Helsingin kaupungin tietokeskuksessa tutkijana ja SHIFT-hankkeen projektipäällikkönä.

ger det nya materialet även information om faktorer som har bidragit till att hushållet blev en klient med utkomststöd. Genom att lägga till fler invandrarkohorter i materialet kan man även följa konjunkturenas inverkan på olika invandrargruppers sysselsättning, möjlighet att förbli sysselsatta och karriärutveckling. Med hjälp av intervjuer försöker man fördjupa de resultat som erhållits utifrån registermaterialet, genom att till exempel klargöra invandrarnas individuella metoder för att lämna flitfällorna bakom sig och samla in erfarenhetsbaserad information om likvärdigheten av de examina som avlagts före ankomsten till Finland. Dessutom produceras information om hur invandrarna har upplevt de integrationsfrämjande åtgärderna och sysselsättningsåtgärderna i Finland. Vilken del av processen tyckte invandrarna själva fungerade väl? Vad skulle de ha önskat att man hade gjort annorlunda och vilka slags åtgärder tror de personer som har kommit till Finland från liknande kulturella bakgrunder (eller av samma migrationsorsaker) saknar? 🌟

ANU YIJÄLÄ arbetar som forskare och projektchef för projektet SHIFT vid Helsingfors stads faktacentral.

Lähteet Källor

- Arajärvi, P. (2009). Maahanmuuttajien työllistyminen ja kannustinloukut. Sisäasiainministeriön julkaisuja 2/2009.
- HS 8.8.2016. Petteri Orpo: Yritysverotus ei ole kasvun este – ”Olen huolissani niistä yrityksistä, jotka eivät tee voittoa. <http://www.hs.fi/politiikka/a1470627720720>
- Kauhanen, A., Malinen, M., Rouvinen, P. & Virhiälä, V. (2015). Työn murros – riittääkö dynamiikka? Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA. Helsinki: Taloustieto.
- Könönen, J. (2011). Palvelualan työnantajat ja joustavat ulkomaalaiset työntekijät. Maahanmuuttohallinnon merkitys prekaarin työvoiman tuottamisessa. *Janus* 19(1), 52–67.
- Könönen, J. (2012). Könönen, J 2012, 'Prekaari työvoima ja työn uudet hierarkiat Metropolissa. Ulkomaalaiset matalapalkkaisilla palveluilla'. *Sosiologia* 49(3), 190–205.

- Näre, L. (2013). Ideal workers and suspects: Employers' politics of recognition and the migrant division of care labour in Finland. *Nordic Journal of Migration Research*, 3(2), 72–81.
- Papademetriou, D., & Benton, M. (2016). From fragmentation to integration: Towards a “whole-of-society” approach to receiving and settling newcomers in Europe. *Vision Europe Summit*. <https://gulbenkian.pt/wp-content/uploads/2016/10/FromFragmentationtoIntegration2016.pdf>.
- Searle, W., & Ward, C. (1990). The prediction of psychological and sociocultural adjustment during cross-cultural transitions. *International Journal of Intercultural Relations*, 14(4), 449–464.
- Suanet, I., & van de Vijver, F. R. (2009). Perceived cultural distance and acculturation among exchange students in Russia. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 19(3), 182–197.

-
- Tartakovsky, E., & Schwartz, S. H. (2011). Motivation for emigration, values, wellbeing, and identification among young Russian Jews. *International Journal of Psychology* 36 (2), 88–99.
- Ward, C., & Chang, W. C. (1997). 'Cultural fit': A new perspective on personality and sojourner adjustment. *International Journal of Intercultural Relations*, 21(4), 525–533.
- Yijälä, A. (2016). Toimeentulotuki – urapolun umpikuja vai ponnahduslauta taloudelliseen hyvinvointiin? Pitkittäistarkastelu helsinkiläisten maahanmuuttajien tukitarpeeseen ja siitä irtautumiseen vuosina 2006–2011. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2016:2. Helsinki: Tietokeskus.
- YLE 25.7.2016. Nokia jäi kiinni halpatyövoiman käytöstä Suomessa – ulkomaalaisia asiantuntijoita töissä jopa 750 eurolla kuukaudessa. <http://yle.fi/uutiset/3-9050156>

Suomen kielen opetusta turvapaikanhakijoille Punaisen Ristin vastaanotto-keskuksessa Turussa. –Kuva: Jussi Vierimaa, Suomen Punainen Risti.

*”Ensimmäisillä
kohtaamisilla on
merkitystä”*

– tutkimus englantia
puhuvista, ammattitaitoisista
irakilaisturvapaikanhakijoista
Suomessa

**”De första mötena har
betydelse”** – undersökning om
engelskkunniga yrkesfarna
irakiska asylsökande i Finland

Haastattelu • Interjuu

Suomeen saapui viime vuoden alkusyksystä alkaen enemmän turvapaikanhakijoita kuin koskaan ennen. Yksistään syyskuussa 2015 maahan saapui yli 10 000 turvapaikanhakijaa, joita tuli eniten Irakista. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkija Maria Nyman kertoo hankkeesta, joka perustuu irakilaisien, englantia puhuvien ja työkoekemusta omaavien turvapaikanhakijoiden haastatteluihin.

”Käynnistimme tutkimushankkeen nopeassa tahdissa heti syyskuussa, ja jo kuun lopussa tehtiin ensimmäinen pilotti-haastattelu. Ajatus hankkeesta syntyi vanhemman tutkijakollegan todettua, että tässä on ilmiö, jota ei aiemmin ole Suomessa nähty ja joka olisi tärkeää taltioida heti alkumetreiltä.

Olen tehnyt vapaaehtoistyötä sekä itsenäisesti että Punaiselle Ristille jo aikaisemmin ja minulla oli yhteyksiä joihinkin niihin vastaanottokeskuksiin, joissa haastattelut olivat rekisteröityneinä. Tulin hankkeeseen mukaan tämän taustani vuoksi. Vastaanottokeskukset eivät ole paikkoja, joihin olisi helppo noin vain mennä etsimään haastateltavia. Osa haastateltavista oli nähnyt minut aiemmin muussa kuin tutkijan roolissa, mikä herätti luottamusta ja auttoi tutkimuksen toteuttamista.”

I början av hösten 2015 kom det mera asylsökare till Finland än någonsin förr. Enbart i september anlände över 10 000 asylsökande, varav de flesta kom från Irak. Maria Nyman, forskare vid Helsingfors stads faktacentral, berättar om ett projekt som bygger på intervjuer med yrkeserfarna och engelskkunniga irakiska asylsökande.

”Vi startade forskningsprojektet i rask takt genast i september, och redan i slutet av månaden gjorde vi den första pilotintervjun. Hela tanken föddes när min äldre forskarkollega konstaterade att vi nu höll på att bevittna ett fenomen man aldrig sett förr i Finland och som det vore bra att registrera genast från början.

Jag har gjort volontärbete både i egen och Röda Korsets regi och har därför kontakter till en del av de mottagningscentraler där de intervjuade var registrerade. Jag kom med i projektet tack vare den här bakgrunden: mottagningscentralerna är inga ställen dit vem som helst kan gå för att söka intervjuobjekt. En del av de intervjuade hade tidigare sett mig i en annan roll än forskarens, vilket väckte förtroende och var till hjälp då vi gjorde undersökningen.

Haastattelavien valinta

”Osoittautui haasteeksi löytää turvapaikanhakijoiden joukosta sellaisia, jotka osaisivat riittävän hyvin englantia, mutta loppujen lopuksi haastatteluihin osallistui 22 henkilöä, kolme naista ja 19 miestä. Heillä kielitaito riitti englanninkielisiin haastatteluihin, mutta joidenkin kysymysten kohdalla oli vaikeuksia. Näitä kysymyksiä muokattiin yksinkertaisemmiksi ja kysymykset käännettiin myös arabiaksi.

Kaikki tutkimukseen haastattelemani henkilöt olivat irakilaisia. Aluksi tehdyissä pilottihaastatteluissa oli mukana myös somaleja ja afgaaneja, mutta teimme kuitenkin päätöksen keskittyä irakilaisiin, koska heitä tuli Suomeen selkeästi eniten.

Haastattelut olivat haastattelun aikaan rekisteröityneinä joko Helsingin tai Turun vastaanottokeskuksiin, mutta puolet heistä asui kotimajoituksissa. Lähes kaksi tuntia kestäneet haastattelut tehtiin vastaanottokeskusten ulkopuolella, muun muassa kirjastojen ryhmätötiloissa.

Tarkoitus oli alun perin keskittyä nimenomaan työllistymiseen liittyviin asioihin. Haastattelulomakkeessa oli kuitenkin kysymyksiä myös muun muassa heidän matkastaan tänne sekä kulttuurieroista ja tulevaisuuden odotuksista. Materiaalista tuli niin rikas, etten malttanut olla analysoimatta sitä muidenkin aiheiden kuin työn osalta.

Turvapaikanhakijoita koskeva julkinen keskustelu on painottanut vahvasti sitä, että heidät pitäisi saada töihin niin pian kuin mahdollista. Haastateltavani sanoivat itsenkin, että tämä on heille tärkeintä. Oma vaikutelmani kuitenkin on, ettei se tule olemaan helppoa. Kun katsotaan turvapaikanhakijoiden koko joukkoa, vaikuttaa siltä, että yllättävän monet ovat luku- ja kirjoitustaidottomia, vailla koulutusta ja puhuvat vain arabiaa.”

Kulttuuri

”Omat haastateltavani muodostivat etuoikeutetun ryhmän. He tulivat keskimäärin vauraammista perheistä, useiden vanhemmat olivat esim. lääkäreitä, ja perheissä on eletty kenties tasa-arvoisemmin kuin irakilaiset yleensä. Minään elintasopakolaisina en ainakaan näitä haastateltavia pitäisi. On selvää, että he eivät edusta turvapaikanhakijoiden koko kirjoa.

Keskusteluissa tuli ilmi, että vaikka tässä ryhmässä myös miehet puhuvat tasa-arvon puolesta, käsitteenä ta-

Att välja intervjubjekt

”Det visade sig vara en utmaning att hitta sådana som kunde tillräckligt bra engelska bland de asylsökande, men till slut deltog 22 personer i intervjuerna, tre kvinnor och 19 män. Deras språkkunskaper räckte till för att bli intervjuade på engelska, fastän vissa frågor visade sig vara svåra. Dessa frågor skrevs om så de blev lättare, och frågorna översattes också till arabiska.

Alla som deltog i intervjuerna var irakier. I de första pilotintervjuerna ingick också bl.a. somalier och afghaner, men vi beslöt koncentrera oss på irakierna, eftersom det kommit klart flest av just dem till Finland.

Då intervjuerna gjordes var alla deltagare registrerade i mottagningscentraler antingen i Helsingfors eller i Åbo, men hälften av dem bodde i privata bostäder. Intervjuerna var nästan två timmar långa, och de utfördes utanför mottagningscentralerna, bl.a. i grupparbetsutrymmen på bibliotek.

Ursprungligen var tanken att lägga fokus uttryckligen på teman om sysselsättning i Finland. Men intervjuformuläret innehöll även frågor om bland annat resan hit, om kulturskillnader och framtidsförväntningar. Materialet blev så rikt att jag inte kunde låta bli att analysera även andra teman än de som gällde arbete.

Den offentliga debatten om asylsökande har starkt betonat att man i ett så tidigt skede som möjligt borde få arbete åt dem. Också mina intervjuade sade att det är just det som är allra viktigast för dem. Mitt eget intryck är dock att det inte kommer att bli lätt. Om vi ser på asylsökarna som helhet verkar det finnas förvånansvärt många som inte kan läsa eller skriva, som saknar utbildning och som endast talar arabiska.”

Kulturen

”De asylsökande som jag intervjuade var en privilegierad grupp. De kom från förmögnare familjer – många föräldrar var till exempel läkare, och de intervjuade berättade att familjerna som de var uppväxta i var mer jämställda än vanligt i Irak. Välfärdsflyktingar kan man knappast kalla åtminstone dessa intervjuade. Det är klart att de inte representerar mångfalden av asylsökare överlag.

Även om också männen sade sig vara för jämställdhet, blev det klart att begreppet jämställdhet har en helt annan betydelse i den finländska kulturen än i deras.

Haastatellut olivat rekisteröityneinä joko Helsingin tai Turun vastaanottokeskukseen, mutta puolet heistä asui kotimajoituksissa. Haastattelut tehtiin vastaanottokeskusten ulkopuolella.

---

*Turvapaikanhakijoiden majoitusta Suomen Punaisen Ristin
Turun vastaanottokeskuksessa Pansiossa.
-Kuva: Jussi Vierimaa, Suomen Punainen Risti*

sa-arvo määrittynyt suomalaisessa kulttuurissa aivan eri lailla kuin heillä.

Äidit ja siskot ovat saaneet käydä töissä ja opiskella, mikä ei siis ole itsestäänselvyys Irakissa. Varsinkin Isisin tultua tilanne on kiristynyt. Jotkut miehistä olivat sanomansa mukaan yrittäneet tyrkyyttä puolisoilleen tasa-arvoa, mutta monien naisten on vaikeaa hahmottaa ajatusta. Tietynlainen naisen heikompi asema miehiin verrattuna on kulttuurissa syvään juurtunut.

Joissakin tutkimuksissa on huomattu ihmisten hakeutuvan sellaisiin maihin, joiden he ajattelevat vastaavan omaa persoonallisuuttaan tai arvomaailmaansa¹. Tämänkin haastatteluaiaineiston perusteella vaikutti, että haastateltavat olivat tulleet juuri Suomeen siksi, koska tšekäläiset arvot ovat samoja, joita he itsekin arvostavat. Näitä asioita ovat ihmisoikeudet, turvallisuus, ja Suomen korkea-tasoinen koulujärjestelmä. He olivat tienneet niistä jo ennakolta.

Kaikki haastateltavat eivät olleet muslimeja. Haastateltavat sanoivat, että jos he jäivät Suomeen, he eivät halua millään tavoin korostaa uskontoaan täällä. Se on aiheuttanut niin paljon ongelmia kotimaassa. Uskontoa harjoitetaan kotona, ja he haluavat pitää sen täällä erillään työelämästä ja muista sosiaalisista suhteista.”

Matka

”Matka Suomeen on ollut useimmille järjettömän rankka kokemus. Litterointiprosessin aikana, kun olin alkanut uudestaan kuuntelemaan heidän tarinoitaan nauhalta, näin kolmen viikon aikana lähes pelkkiä painajaisia tai en saanut ollenkaan nukuttua. Balkanilla pakolaisilla tehdään esimerkiksi elinkauppaa, ja yksi minunkin haastattelemissani henkilöistä kertoi olleensa tilanteessa, jossa joku matkakumppani oli löytynyt aamulla silvottuna.

Irakista lähtiessään ihmisillä oli se käsitys, että Suomi ottaa irakilaiset vastaan ongelmitta. Haastateltavani kertoivat, että heille oli jaettu myös väärää informaatiota Facebookissa ja muissa kanavissa. Luultiin, että Suomessa saa automaattisesti turvapaikan, asunnon, hyvän työpaikan ja luksuselämän. Näillä väärillä odotuksilla moni perheellinen lähti ajatellen, että Euroopasta käsin olisi helpompaa saada muu perhe turvaan. Kun todellisuus paljastui, osa lähti takaisin.

1) Ks. esim. Yijälä tässä lehdessä.

Mödrar och systrar har fått förvärvsarbete och studera, vilket alltså inte är en självklarhet i Irak. I synnerhet sedan Isis kom med bilden har läget skärpts. En del av männen hade försökt sälja idén om jämställdhet för sina fruar, men det verkar vara svårt för irakiska kvinnor att föreställa sig blotta tanken. En viss uppfattning om kvinnans underlägsna ställning i förhållande till män är djupt rotad i kulturen.

I en del undersökningar har man märkt att folk söker sig till sådana länder som de tänker sig motsvara deras personlighet eller värderingar¹. Även på basis av detta intervjumaterial verkar det som att de intervjuade har kommit just till Finland för att våra värderingar här är sådana, som de själv uppskattar. Det handlar om mänskliga rättigheter, trygghet och det förnämliga skolsystemet i Finland. De hade känt till dem redan på förhand.

Alla intervjuade var inte muslimer. De intervjuade sade att om de blir kvar i Finland vill de inte på något sätt betona sin religion här. Den har ställt till med så mycket problem i hemlandet. Religion utövar man hemma, och de vill hålla den isär från arbetslivet och andra sociala relationer här i Finland.”

Resan

”För de flesta har resan till Finland varit en ofattbart hård upplevelse. Under transkriberingsprocessen såg jag nästan enbart mardrömmar varje natt under tre veckor, om jag överhuvudtaget fick sömn. På Balkan kan de som är på resande fot till exempel råka ut som offer för organhandel, också en av mina intervjuade berättade om en situation där en färdkamrat hade hittats sönderskuren en morgon.

Många hade den uppfattningen att Finland tar emot irakier utan problem då de höll på att lämna Irak. Mina intervjuade berättade att de fått fel information via Facebook och andra kanaler: många levde i tron att irakier automatiskt får asyl i Finland, en bostad, ett bra jobb och ett liv i lyx. Med dessa falska förväntningar var det många som åkte iväg ut i Europa, med tanken att det skulle bli lättare att få resten av familjen i trygghet senare, för dem som hade familj. När verkligheten visade sig annorlunda var det vissa som for tillbaka.

Orsaken var kanske att man märkte att saker och ting ordnar sig mycket långsamt här. En del stod inte ut med

1) Se t.ex. Yijälä i detta nummer.

Syynä oli kenties se, että huomattiin asioiden järjestyvän täällä hyvin hitaasti. Jotkut taas eivät kestäneet ajatusta, että muut perheenjäsenet olivat turvattomalla alueella, kun toivo oli alkanut hiipua nopeasta turvapaikan saamisesta ja perheen yhdistämisestä Suomessa.

Matka aiheuttaa varmasti trauman jälkeisiä stressioireita monille. Tutkimusten mukaan näitä esiintyy pakolaisilla jopa kymmenen kertaa enemmän kuin muilla. Oireet tulevat viiveellä. Usein vasta sitten, kun on saatu asunto, jossa pystyy turvallisesti levähtämään, aivot alkavat työstää kokemuksia.

Tämä kannattaa muistaa, kun toivotaan pakolaisten integroituvan mahdollisimman nopeasti suomalaiseen työelämään. Ei voi odottaa, että kaikki sopeutuisivat normaalielämään saman tien, aivan kuin mitään ei olisi tapahtunut. Jo nyt psykiatreista on Suomessa pulaa. Miten on varauduttu siihen, että nämäkin ihmiset saataisiin työkuntoon?”

Työllistyminen

”Haastateltavat olivat itsekin sitä mieltä, että heille tärkeintä on päästä mahdollisimman nopeasti töihin Suomessa. Se on kunnia-asia ja heille itsestään selvää. He eivät ole tottuneet siihen, että ihminen voisi tulla toimeen tekemättä työtä. Osittain heidän odotuksensa työllistymisestä ovat kuitenkin epärealistisia.

Tutkijan näkökulmasta katsottuna huolestuttaa käytäntö, etteivät turvapaikanhakijat saa tehdä ensimmäisten kuukausien aikana lainkaan töitä. Oikeuden työntekoon saa 3 kk kuluttua, jos on saapunut matkustusasiakirjalla, ja 6 kk päästä, jos on tullut ilman papereita. Kun vastaanottorahan saaminen on tehty heille melko helpoksi, onko vaarana, että heidät opetetaan tukiluukulle? Tätä riskiä lisää se, jos työllistymisessä on muuten paljon alkukankeutta.

Pakolaisten työllistymismahdollisuuksia heikentää kielitaidon ja koulutuksen puute, varsinkaan kun Suomessa ei enää juurikaan ole kouluttamattomille soveltuvia töitä. Joitakin länsimaisen yhteiskunnan edellyttämiä taitoja heillä sen sijaan on. Älypuhelimia osataan käyttää, niillä pidetään yhteyttä perheeseen.

Työnhaku voi olla heillä aivan erilaista kuin Suomessa. Kuulemassani esimerkissä työnhakijat olivat menneet aamuisin maantien varteen seisomaan, ja päivätöyläisiä tar-

tanken att resten av familjen var i fara, och så småningom började många tappa hoppet om att snabbt få asyl och kunna bli förenade med sina familjer i Finland.

Resan försäkrar säkert posttraumatiska stresssymptom för många. Enligt undersökningar löper flyktingar t.o.m. en tiofaldig risk att utveckla posttraumatiska stressymptom i jämförelse med andra. Symptomen kommer senare, ofta först när man fått en bostad där man kan vila ut och känna sig trygg börjar hjärnan bearbeta det man varit med om.

Det här är något som man borde komma ihåg när man hoppas på att flyktingarna så fort som möjligt integreras i det finländska arbetslivet. Man kan inte vänta sig att alla anpassar sig till ett normalt liv direkt, som om ingenting hade hänt. Redan nu är det brist på psykiatrer i Finland. Hur har man berett sig på att även dessa människor skulle kunna fås i arbetsfört skick?”

Att få jobb

”De intervjuade tyckte också själva att det viktigaste för dem var att så fort som möjligt få arbete i Finland. Att kunna försörja sin familj handlar också om ära, och att arbeta ses som en självklarhet. De är inte vana vid att klara sig utan att arbeta. Detta sagt är deras förhoppningar om att få arbete till viss mån ändå orealistiska.

Ur en forskares synvinkel är det oroande att asylsökandena enligt rådande praxis inte får arbeta alls under de första månaderna. Rätt till förvärsarbete får de efter tre månader, ifall de har resedokument och om sex månader om de kommit utan. I och med att det gjorts lätt för asylsökandena att lyfta mottagningspenning, kan man fråga sig om det är vi som lär dem att lyfta stöd? Den risken ökas om det är trögt med att få arbete i början.

Flyktingarnas möjligheter att få arbete försämras av bristande språkkunskaper och utbildning, i synnerhet då det inte längre riktigt finns så mycket arbete för lågutbildade i Finland. Men en del kunskaper har de ändå som behövs i det västerländska samhället. De kan använda smarttelefoner, och med dem håller de kontakt med familjen.

I Irak kan det vara helt annorlunda att söka jobb än i Finland. Jag hörde ett exempel om byggnadsarbetare som ställer sig vid landsvägen på morgnarna och att de som har arbete att erbjuda för dagen plockar upp arbetarna där. Om man ber dem t.ex. att komma till en viss adress näs-

vitsevat työnantajat noutivat sieltä kyytiin. Jos heille sanoo etukäteen, että tule ensi tiistaina kello yhdeksältä tähän osoitteeseen, he eivät välttämättä löydä paikalle. Alussa pitäisi auttaa kädestä pitäen.

Suomi vaikuttaa olevan kuin eri planeetta Irakiin verrattuna, sekä näille koulutetuille turvapaikanhakijoille että muille. Tavat ovat niin erilaiset. Olisi tärkeää, että työllistymispalveluja voitaisiin suunnitella jonkun heidän kulttuuriinsa kuuluvan kanssa, joka osaisi sitten opastaa muita siten, että viesti menee paremmin perille. Räättälöinti vaatii tietysti paljon resursseja alkuvaiheessa, mutta toinen vaihtoehto voi olla ehdollistuminen toimeentulotukeen. Muutenkin turvapaikanhakijat kannattaisi ottaa mukaan kaikkeen heitä koskevan toiminnan suunnitteluun.

Viranomaiskäytännöt eivät myöskään avaudu aina kovin helposti. Yritin itse ottaa yhdessä vaiheessa selville verottajalta ja Migristä, saavatko turvapaikanhakijat tehdä vapaaehtoistyötä, mitä monet haastateltavistani peräänkuuluttivat. En saanut vastausta enkä onnistunut selvittämään asiaa netistäkään. Itse ajattelen – kuten haastateltavat ovat minulle toistuvasti selittäneet – että mikä tahansa tekeminen olisi parempi turvapaikanhakijoille kuin joutenolo, johon he eivät ole omassa maassakaan tottuneet.

Päättäjille haluaisin esittää kysymyksen: Miten perheenyhdistämissäädösten kiristämistä, perustellaan – kun lukemattomat tutkimustulokset osoittavat, että puolison läsnäolo lisää hyvinvointia ja

---

ta tisdag klockan nio är det inte sagt att de hittar fram. I början skulle de kanske behöva att någon annan följer med och visar dem platsen.

Finland verkar vara som en annan planet jämfört med Irak, både för dessa utbildade asylsökande och för andra. Vanorna och sederna är så olika. Det skulle vara viktigt att anställningstjänsterna skulle planeras tillsammans med någon från deras kultur som sedan skulle kunna vägleda andra på ett sätt som de förstår bättre. Att skräddarsy tjänster kräver förstås mycket resurser i början, men i annat fall kan det leda till att folk blir beroende av utkomststödet. Även i övrigt skulle det löna sig att ta med asylsökarna i planerandet av allt som berör dem själva.

Myndigheternas praxis är inte alltid lättbegripligt heller. Jag försökte i ett skede få besked av skattemyndigheterna och Migri om asylsökarna fick göra frivilligt arbete, eftersom många dem som jag intervjuade var intresserade. Jag fick inget svar, och jag lyckades inte heller att reda ut saken via internet. Självt tycker jag – såsom de intervjuade så många gånger förklarar för mig – att vilken form av sysselsättning som helst skulle vara bättre för asylsökarna än att bara sitta och vänta, vilket de inte är vana att göra i sitt eget land heller.

edesauttaa työmarkkinaintegraatiota ja vähentää vastavasi sosiaaliturvan tarvetta. Huoli toisessa maassa olevasta perheestä voi olla niin iso, että siitä voi tulla kynnyskysymys työllistymisen ja laajemmin tarkasteltuna koko kotoutumisenkin suhteen².”

Kohtaamiset viranomaisten ja kantaväestön kanssa

”Haastatteluissa asiasta kysyessä nousi esiin kritiikkiä myös turvapaikkahakemusten hidasta käsittelyä kohtaan. On vaikeaa palata takaisin, jos saa hylkäyspäätöksen vihdoin vuoden odottelun jälkeen, kun on jo tottunut elämään turvallisessa, demokraattisessa maassa. Niillä, jotka valittavat päätöksestä, epävarmuutta voi jatkua kaksikin vuotta.

Ymmärrän, että tilanne on ollut viime vuonna poikkeuksellinen, mutta käsittelyyn olisi tarvittu enemmän perehdytettyjä käsittelijöitä. Erityisesti irakilaisien omien maanmiehien apua voisi käyttää laajemmaltikin tässä asiassa; he tunnistavat murteen ja osaavat esimerkiksi kertoa, tuleeko ihminen siltä alueelta, mistä kertoo tulevaisuutensa.

Nämä haastateltavat ovat hyvin innokkaita kotoutumaan Suomeen, ja heille on tärkeää rakentaa kommunikaatiokanavat kantaväestöön ja tutustua suomalaisiin. He haluavat oppia tuntemaan kulttuuria, lainsäädäntöä ja paikallisia tapoja. Vaikka kulttuuri on erilainen, perustoiheet heillä ovat ihan samoja kuin suomalaisillakin: elää rauhasa, käydä töissä, olla perheen kanssa.

Vie varmasti aikansa, ennen kuin he todella omaksuvat esimerkiksi suomalaisen tasa-arvoajattelun. Tässäkin voisi auttaa, jos viestin kertoisi heille joku heidän oman kulttuurinsa edustaja joka on asunut Suomessa jo pidemmän aikaa.

Myös viranomaisten ja muiden suomalaisten on hyvä pitää mielessä kulttuurien erot, kun kohtaamme turvapaikanhakijoita. Tämän huomasin haastatteluja tehdessäni. Meikäläinen tapa haastatella ihmisiä on digitaalinen ja kaavamainen. Vaikka haastateltavat puhuivat yllättävän avoimesti asioista jo haastattelutilanteessa, moni muu asia lokahti kohdalleen vasta, kun olin tavannut ihmisen useamman kerran.

2) Sama asia huomattiin esimerkiksi Anu Yijälän tutkimuksessa (ks. Yijälä tässä lehdessä). Puolison läsnäolo ja Suomesta hankittu työkokemus todettiin tärkeiksi tekijöiksi, jotka auttoivat huomattavasti toimeentulotuesta pois pääsystä.

Jag skulle vilja ställa en fråga till beslutsfattarna: Hur motiveras det att reglerna om återförening av familjer skärps, då otaliga forskningar har kommit fram till att makans/makens närvaro ökar välmående och främjar arbetsmarknadsintegrationen – och därmed minskar behovet av socialbidrag. Oron för familjen som blivit kvar i ursprungslandet kan vara så stor att den kan vara avgörande med tanke på att kunna arbeta, och i bredare perspektiv, avgörande för hela integrationsprocessen².”

Möten med myndigheter och ursprungsbefolkning

”En del kritik framkom gällande de långa behandlingstiderna av asylansökningarna. Det är svårt att åka tillbaka om man efter ett års väntan får ett nekande beslut då man blivit van med att leva i ett tryggt, demokratiskt land. För dem som överklagar beslutet kan osäkerheten gällande framtiden vara i två år.

Jag förstår nog att läget ifjor var exceptionellt, men det skulle ha behövts flera behöriga handläggare. Man kunde i högre grad anlita irakier i dessa ärenden; de känner igen dialekter och kan till exempel hjälpa till att bekräfta att folk kommer från det område som de uppger.

Dessa intervjuade är mycket ivriga på att integreras i Finland, och för dem är det viktigt att öppna kanaler för kommunikation med finländarna och att bekanta sig med dem. De vill lära sig om kulturen, lagstiftningen och lokala sederna. Trots att kulturen är annorlunda har de i grund och botten samma förhoppningar som finländarna: leva i fred, ha jobb, spendera tid med familjen.

Det kommer nog att ta sin tid innan de verkligen internaliserar till exempel det finländska jämställdhetstänkandet. Processen kunde underlättas om informationen framställdes av t.ex. en irakier, som bott i Finland en längre tid.

Både myndigheter och andra finländare gör klokt i att minnas de kulturella skillnaderna vid möten med asylsökande. Detta märkte jag också då jag höll på med intervjuerna. Vårt sätt att intervjua är digitalt och stelt. Trots att de intervjuade talade förvånansvärt öppet om saker och ting redan under intervjuerna var det många andra bitar som föll på plats först när jag träffat personen flera gånger.

En upprörande erfarenhet vill jag berätta om, av mötet

2) Samma sak märkte man t.ex. i Anu Yijäläs undersökning (se Yijälä i detta nummer). Makens/makens närvaro och arbetserfarenhet i Finland konstaterades vara faktorer som gjorde det avsevärt lättare att komma loss från utkomststödet.

Itseäni järkyttänyt kokemus turvapaikan saaneen kohtaamisesta suomalaisen virkakoneiston kanssa oli erään haastateltavan vierailu ulkomaalaistoimistossa, jossa hänen kanssaan ei osattu asioida muuten kuin suomeksi. Näin muidenkin ulkomaalaisten tulevan toimistosta ulos maansa myyneen näköisinä.

Ensimmäisillä kohtaamisilla kantaväestön ja suomalaisen yhteiskunnan kanssa on suuri merkitys. Tulijat ovat usein onnellisia jo siitä, että ovat selvinneet matkasta, saaneet tulla Suomeen ja päässeet vastaanottokeskukseen. He ihailevat sitä, että täällä on turvallista ja kunnioitetaan ihmisoikeuksia, eikä olla – heidän mittakaavassaan – kovin rasistisia. Ainakin alussa heillä on voimakas tunne, että he haluavat osoittaa kiitollisuutensa Suomelle ja antaa takaisin siitä, mitä ovat saaneet. Syrjintäkokemuksen seurauksena into saattaa tukahtua.

Kirjoitin erilaisista haastattelujen ulkopuolisista kohtaamisista myös tutkimuspäiväkirjaani. Kun irakilaisia näki toistensa seurassa, paljastui paljon sellaista, mitä en olisi pelkissä haastatteluissa ymmärtänyt. Ainoa haastateltavistani, jonka tiedän saaneen turvapaikan Suomesta, järjesti positiivisen turvapaikkapäätöksen saatuaan juhlat.

Muistin taas juhlista, miten toisenlaisesta maailmasta nämä ihmiset tulevat. Parinkymmenen nuoren miehen ystäväporukka vietti iltaa käytännössä ilman alkoholia. Silti he lausuiivat vuorotellen runoja, lauloivat ja tanssivat yhdessä ja kuvasivat menoa puhelimillaan.

Illan isännän osalta asiat olivat siinä vaiheessa järjestyneet hyvin ja muut iloitsivat hänen puolestaan, vaikka osa heistä oli hiljattain saanut negatiivisen turvapaikkapäätöksen. Suomalainen perhe, jonka luona tämä haastateltavani silloin asui, oli silminnähden liikuttunut ja tyytyväinen päätöksestään majoittaa apua tarvitseva.” 🌟

Raportti tutkimushankkeesta julkaistaan joulukuussa 2016.

tet mellan en som fått asyl och en arbetare på utlänningsbyrån, som inte kunde tala annat än finska med honom. Jag såg andra utlänningar också komma ut med förkrossad min.

De första mötena med det finska samhället och med finländare överlag har stor betydelse. De som lyckats ta sig hit är lyckliga helt enkelt över att de kommit fram helskinnade, över att de får vistas i landet och över att ha fått komma till en mottagningscentral. De är tacksamma över att det är tryggt här och att de mänskliga rättigheterna respekteras, och att finländarna inte är – enligt deras måttstock – särskilt rasistiska.

Åtminstone till en början verkar de ha en stark motivation att visa sin tacksamhet till Finland och på något vis ge tillbaka av det de fått. Denna iver är dock i fara att slockna till följd av upplevelser av diskrimination.

I min forskningsdagbok finns anteckningar om möten som ägde rum även utanför intervjuerna. Då jag såg irakier i varandras sällskap framkom mycket sådant som jag inte skulle ha förstått enbart på basis av intervjuerna. Den enda av mina intervjuade som jag vet har fått asyl i Finland ställde till med kalas då han fick sitt jakande beslut.

Jag påmindes igen om vilken annorlunda värld de kom från. Ett gäng unga män festade tillsammans med kompisarna praktiskt taget utan alkohol. Trots det framförde de dikter turvis, de sjöng och dansade tillsammans och spelade in allting på sina telefoner.

För kvällens värd såg framtiden ljus ut, och de andra var glada för hans skull, trots att en del av dem nyligen fått nekande beslut på sin egen asylansökan. Den finländska familjen som värden då bodde hos var påtagligt rödda och nöjda över sitt beslut att ha erjudit ett tillfälligt hem för en som behövde hjälp.” 🌟

En rapport om forskningsprojektet utkommer i december.

Maahanmuuttajanuorten Helsingin kehittämiseen vauhtia tutkimuksesta

Forskning ger fart åt utvecklingen av Invandrarungas Helsingfors

MAAHANMUUTTAJANUORTEN TILANNE eroaa Helsingissä monin tavoin kantaväestöön kuuluvista nuorista, ja heidän mahdollisuutensa käyttää taitojaan hyväksi ovat vähäisemmät. Eräs paljon kertova luku on se, että maahanmuuttajataustaisista nuorista jopa 25 prosenttia on perusopetuksen jälkeen koulutuksen tai työelämän ulkopuolella, kun kantaväestön nuorilla vastaava luku on 4 %.

Nuorisoasiainkeskuksen käynnistämässä Maahanmuuttajanuorten Helsinki -hankkeessa haetaan tilanteeseen parannusta Me-säätiön tuella. Säätiö lahjoitti Helsingin kaupungille 2,3 miljoonaa euroa viiden vuoden pituiselle hankkeelle (2016–2020). Sen aikana on tarkoitus löytää vaikuttavia, skaalattavia ja mitattavia ratkaisuja, joilla kohennetaan ja yhdenvertaistetaan maahanmuuttajataustaisten nuorten mahdollisuuksia työelämässä ja koulutuksessa.

I HELSINGFORS SKILJER SIG invandrarungdomarnas situation på många sätt från situationen för ungdomar som hör till ortsborna, och deras möjligheter att utnyttja sina färdigheter är mindre. En mycket talande siffra är att hela 25 procent av ungdomarna med invandrarbakgrund står utanför utbildningen eller arbetslivet efter den grundläggande utbildningen, medan motsvarande siffra för ungdomar bland den inhemska befolkningen är 4 procent.

Inom projektet Invandrarungas Helsingfors, som inlett av ungdomscentralen, försöker man förbättra situationen med stöd av stiftelsen Me-säätiö. Stiftelsen har donerat 2,3 miljoner euro till Helsingfors för det femåriga projektet (2016–2020). Avsikten är att under projektet hitta effektiva, skalbara och mätbara lösningar som ger ungdomar med invandrarbakgrund bättre och mer jämlika möjligheter i arbetslivet och i fråga om utbildning.

Projektet utnyttjar metoderna för servicedesign och iakttar idén om kundorienterad verksamhet. I planeringsfasen samarbetar man med en servicedesignbyrå. Det är viktigt att förstå vilket slags fenomen man arbetar med. Därför inleder servicedesignerna sitt arbete genom att söka forskningsdata om invandrarungdomarnas välbefinnande som stöd för arbetet. Avsikten har varit att försöka bygga åtgärder på

Hankkeessa hyödynnetään palvelumuotoilun menetelmiä ja noudatetaan asiakaslähtöisyyden ajatusta. Suunnitteluvaiheessa työskennellään yhteistyössä palvelumuotoilomiston kanssa. On tärkeää ymmärtää, millaisen ilmiön parissa työskennellään. Siksi palvelumuotoilijat aloittivatkin työnsä hakemalla suunnittelun tueksi tutkimustietoa maahanmuuttajanuorten hyvinvoinnista, ja toimenpiteitä on pyritty rakentamaan tämän tiedon pohjalle. Tutkimustietoa aihepiiristä kerättiin haastattelemalla asiantuntijoita, ja koottiin sen jälkeen tutkimuskirjallisuudesta ja raporteista tutkimusnäyttöön perustuvia linjauksia työn tueksi.

Tutkimuskatsauksesta tiivistyi joukko ajatuksia, joista monet kytkeytyvät hyvinvoinnin käsitteen laajan ymmärtämisen sekä osallisuuden edellytysten ympärille. Hyvinvoinnin kannalta tärkeää on tunnistaa nuorten tarve hyväksynnälle ja ryhmien jäsenyydelle sekä identiteetin merkitys. Osallisuus on puolestaan ymmärrettävä kokemisena, ei pelkästään toimintatapoina, ja osallisuuden edellytyksiin voivat

liittyä esimerkiksi nuoren itsetunto, vanhempien osallisuus ja perheen taloudelliset olosuhteet. Alusta alkaen oli ilmeistä myös se, ettei ongelmaa pidä ryhtyä ratkaisemaan niin, että kohderyhmää – maahanmuuttajanuoria – ajateltaisiin yhtenä homogeenisena joukkona.

Hankkeen alussa koottiin yhteissuunnittelutiimit, jotka lähtivät työstämään hankkeen varsinaista sisältöä kolmen otsikon alla: työelämän, koulutuksen ja sosiaalisen ympäristön. Viimeksi mainittu pitää sisällään paitsi perheen myös vapaa-ajan, johon taas lukeutuvat laajasti harrastukset mutta myös esimerkiksi päihteiden käyttö ja mielenterveyteen liittyvät asiat. Yhteissuunnittelutiimien jäsenet ovat työnsä puolesta kiinteästi tekemisissä maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa. He edustavat muun muassa perus- ja ammatillista opetusta, opinnonohjausta, etsivää nuorisotyötä, poliiseja, perhetyöntekijöitä ja järjestöjä.

Tiivis käytännön kosketuspinta nuoriin antaa mahdollisuuden viedä suunnitteluvaiheen kokeiluja testattavaksi kunkin omiin toimintaympäristöihin ja saada sieltä palautetta. Yhteissuunnittelutiimien ohessa toimi kevään ajan kymmenen nuoren asiantuntijaryhmä, jonka tehtävänä oli arvi-

denna information. Forskningsdata i ämnet samlades in genom intervjuer med experter, och som stöd för arbetet sammanställdes därefter riktlinjer som byggde på forskningsrön utifrån forskningslitteratur och rapporter.

Forskningsöversikten koncentrerades till en mängd tankar, där många hängde samman med en bred förståelse för begreppet välbefinnande och förutsättningarna för delaktighet. Det viktiga med tanke på välbefinnande är att identifiera ungdomarnas behov att bli godkända och höra till en grupp samt identitetens betydelse. Delaktighet ska i sin tur förstås som en upplevelse, inte enbart som sätt att agera, och den ungas självkänsla, föräldrarnas delaktighet och familjens ekonomiska förhållanden är exempel på faktorer som kan anknyta till förutsättningarna för delaktighet. Det var från första början även uppenbart att man inte bör lösa problemet genom att betrakta målgruppen – invandrarungdomar – som en homogen grupp.

I början av projektet bildades samplaneringsteam som började behandla det egentliga innehållet i projektet under tre rubriker: arbetsliv, utbildning och social miljö. Den sistnämnda inkluderar inte bara familjen, utan även fritiden, som i sin tur i stor utsträckning innefattar fritidsintressen, men också till exempel användning av rusmedel och frågor som anknyter till psykisk hälsa. Medlemmarna i samplaneringsteamen har nära kontakt med ungdomar med invandrarbakgrund i sitt arbete. De representerar bl.a. den grundläggande utbildningen och yrkesutbildningen, studiehandledningen, det uppsökande ungdomsarbetet, polisen, familjearbetets personal och olika organisationer.

En nära kontaktyta till ungdomarna i praktiken ger möjlighet att testa planeringsfasens experiment i vars och ens närmiljö och få respons därifrån. Parallellt med samplaneringsteamet verkade under våren en expertgrupp som bestod av tio ungdomar. Gruppen hade i uppgift att bedöma planeringens kundvärde. Under planeringsfasen hittades fem verksamhetsformer som genomförs som pilotprojekt:

Kompiskaféet är ett projekt som anknyter till utbild-

Lisätietoa

Maahanmuuttajanuorten Helsinki -hankkeesta:
www.maahanmuuttajanuortenhelsinki.munstadi.fi,
projektipäällikkö Irma Sippola, irma.sippola@hel.fi,
puh. 041 512 1795

Mer information om projektet
Invandrarungas Helsingfors:
www.maahanmuuttajanuortenhelsinki.munstadi.fi,
projektechef Irma Sippola, irma.sippola@hel.fi, tfn
041 512 1795

oida suunnittelun asiakasarvoa. Suunnitteluvaiheen myötä hankkeelle löydettiin viisi pilotoitavaa toimintoa:

KAVERIKAHVILA on opetusviraston toimialaan liittyvä hanke, jolla tuetaan heikommin pärjäävien oppilaiden oppimista ja vahvistetaan oppimiskokemusta. Tuetaan oppilaita, niin että peruskoulunsa päättäessä oppilaalla olisi myös mahdollisuus päästä jatko-opintoihin ja pärjätä niissä taikka työelämässä. Metodina on opettamalla oppiminen, jossa yläastelaiset oppilaat opettavat ala-asteen oppilaita. Tämän tyyppinen erilainen oppiminen istuu myös uuteen opetussuunnitelmaan hyvin ja on omiaan parantamaan oppimisympäristön viihtyisyyttä.

VERTAISVALAMIEHISTÖN mallilla puututaan alle 15-vuotiaiden ensimmäisen rikoksen tekijöiden tekemisiin nopealla aikataululla. Valamiehistön istunnossa kolme vanhempaa nuorta käsittelevät tapausta ja pyrkivät saamaan selville, mitä todella on tapahtunut. Malli ei ole rikosoikeudellinen vaan pikemminkin nuoren kasvua, empatiakykyä ja oikeita valintoja tukeva. Seuraamuksena voi olla esimerkiksi todellisen tapahtumien kulun kertominen vanhemmille tai vaikka kirjeen kirjoittaminen pikkuveljelle, miksi oma teko oli väärin.

VANHEMPIEN TUKEMINEN nousi hankkeen toimintatavaksi, koska olemassa olevien ongelmien yhtenä juurisyynä on tunnistettu tarve vahvistaa vanhempien osaamista ja

ningsverkets verksamhetsområde. Projektet syftar till att stöda inläringen för de elever som klarar sig sämre i skolan och stärka inlärningsupplevelsen. Man stöder eleverna så att de efter grundskolan även har möjlighet till fortsatta studier och kan klara av dem eller arbetslivet. Metoden är inläring genom undervisning, så att högstadiel elever undervisar lågstadiel elever. Annorlunda inläring av den här typen passar även väl in i den nya läroplanen och är ägnad att öka trivseln i inlärningsmiljön.

Modellen med en kamratjury används för att snabbt ingripa när ungdomar under 15 år begår sitt första brott. Under juryns sammanträde behandlar tre äldre ungdomar fallet och försöker ta reda på vad som faktiskt har hänt. Metoden är inte straffrättslig utan stöder snarare den ungas utveckling, empatiförmåga och förmåga att göra rätt val. Påföljden kan till exempel vara att berätta för föräldrarna om det faktiska händelseförloppet eller att skriva ett brev till lillbror och förklara varför gärningen var fel.

Föräldrastöd utsågs som en verksamhetsform i projektet, eftersom ett behov av att stärka föräldrarnas kompetens och kunskap och därigenom deras förmåga att stöda sina egna ungdomar har identifierats som en grundläggande orsak till de befintliga problemen. Genom en planeringstävling efterlystes den bästa serviceidén för att stöda föräldrarna på områdena utbildning och arbetsliv samt en modell för att stöda och förbättra samspelet i familjer med missbruksproblem eller psykiska problem. Kamratverksamhet på det egna språket och utifrån den egna gruppen ansågs ha ett tydligt värde.

Modellen med en mikroarbetsmarknad ger ungdomar erfarenhet av sina första arbetsplatser och kunskap om de grundläggande frågorna i arbetslivet. Detta började man inom projektet utforma genom att föra samman ungdomar med krigsveteraner som behöver hjälp. Som hjälp användes ett finländskt startupföretags elektroniska applikation Treamer, som har utvecklats av ungdomar. I försöket möts två olika aktörer i samhället på ett naturligt sätt. Invandrarungdomarna får erfarenheter av att arbeta och åldringarna får sällskap och hjälp. Genom att utveckla arbetslivsfärdigheterna stärker man i bredare bemärkelse den regionala välfärden genom ungdomarnas arbete.

tietämystä ja tätä kautta heidän kykyä tukea omaa nuortaan. Suunnittelukilpailulla etsittiin parasta palveluideaa vanhempien tukemiseen koulutuksen ja työelämän alueilla sekä mallia, jolla voidaan tukea ja parantaa vuorovaikutusta perheissä, joissa on päihde- tai mielenterveysongelma. Oman kielinen, yhteisöiden sisältä lähtevä vertaistoiminta nähtiin selkeänä arvona.

MIKROTYÖMARKKINAT-malli tuo nuorille ensimmäisten työpaikkojen kokemuksia ja tietoa työelämän perusasioista. Tätä lähdettiin hankkeessa työstämään yhdistämällä nuoret ja sotaveteraanien kotiaavun tarve. Apuna tässä käytetään suomalaisen start-up-yrityksen sähköistä Treamer-sovellusta, joka on nuorten kehittämä. Kokeilussa yhteiskunnan kaksi eri tahoja kohtaavat luontevalla tavalla, maahanmuuttajanuoret saavat kokemuksia työnteosta ja vanhuksat seuraa ja apua. Laajemmin työelämätaitojen kehittämisellä vahvistetaan alueellista hyvinvointia nuorten työn kautta.

PUHUJAFOORUMIIN valittu joukko maahanmuuttajataustaisia nuoria on tilattavissa osallistujiksi sekä julkisen että yksityisen sektorin kehittämistilaisuuksiin. Tämä on merkityksellistä, sillä palveluita kehitettäessä on tärkeää kuulla myös uusien suomalaisten ääni ja asiantuntemus. Puhujat saavat retoriikkakoulutusta ja muuta valmennusta tehtävään, ja heille tarjotaan myös rahallinen korvaus esiintymisestä.

Näillä viidellä pilotilla pyritään tukemaan nuorten kasvua ja kehitystä niin, että yhä useampi nuori pääsisi jatko-opintoihin tai löytäisi työpaikan perusopetuksen jälkeen. Tämä on suuri haaste, mutta tukemalla nuoria heidän elämänsä eri osa-alueilla saavutetaan todennäköisesti myös hyviä tuloksia. Erityistä huomiota hankkeessa kiinnitetään nuorten omaan aktiiviseen rooliin toimijoina eikä vain toimenpiteiden kohteina. 🔄

En grupp ungdomar med invandrarbakgrund har utsetts till ett talarforum, som kan bokas som deltagare vid utvecklingsevenemang inom både den offentliga och den privata sektorn. Detta är betydelsefullt, eftersom det är viktigt att även lyssna till nya finländares röst och expertis när nya tjänster utvecklas. Talarna får retorikutbildning och annan träning för uppgiften, och de erbjuds även ekonomisk ersättning för sina framträdanden.

Genom dessa fem pilotprojekt försöker man stöda ungdomarnas växt och utveckling, så att allt fler ungdomar har möjlighet till fortsatta studier eller en arbetsplats efter den grundläggande utbildningen. Detta är en stor utmaning, men genom att stöda ungdomarna på de olika delområdena av deras liv nås sannolikt även goda resultat. Inom projektet fästs särskild uppmärksamhet vid ungdomarnas egen aktiva roll som aktörer och inte bara som föremål för åtgärder. 🔄

TEKSTI | TEXT: IRMA SIPPOLA

Summary in English

Netta Mäki “Strong increase in Helsinki’s foreign-language population – little impact expected from asylum seekers”

HELSINKI EXPECTS a strong growth in the population with a mother tongue other than Finnish, Swedish or Sami in the following decades. The ‘most likely’ scenario of Helsinki’s latest population projection for foreign-language speakers is based on the assumption that the current influx of asylum seekers to Finland will subside after 2017. This estimate puts the number of those with a foreign mother tongue at 164,000 by 2030 (compared to 88,000 in 2016), or 23 per cent of the total population. This is only slightly higher than the ‘zero’ scenario where the consequences of the 2015–2016 refugee crisis have not been taken into account at all; in other words, the impact on Helsinki’s population is expected to remain relatively low. ★

Heli Sjöblom-Immala “Helsinki area attracts internal re-migration of refugees in Finland”

THE ARTICLE INVESTIGATES the secondary migration of immigrants with refugee background in Finland. Since information on actual refugee background is not available in Finnish statistics, the article focuses on three immigrant groups – those with Afghan, Iraqi and Somali background – which include considerable numbers of people who have arrived in Finland as refugees. A large share of people with refugee background move on from their initial municipality of residence within a few years, resettling in major cities and especially the Helsinki metropolitan area. ★

Pekka Vuori “Estonian migration to Helsinki Region on a downward trend”

RECENT YEARS HAVE SEEN a significant flow of migration from Estonia to the Helsinki Region. At its peak, almost 30 per cent of the population growth of the Helsinki Region came from Estonian net migration. In the past two years, however, this trend has reversed. Possible reasons for the slowing Estonian immigration include the sluggish development of the Finnish economy and the more promising job growth in Estonia, as well as the shrinking cohorts and rising education levels of the Estonian population. ★

Pasi Saukkonen “Employment of immigrants in Helsinki”

HELSINKI IS HOME to 62,900 immigrants aged between 15 and 64, of whom about half are employed and 17 per cent unemployed. In the native population, 70.8 % of people of working age are employed and 7.6 % are unemployed (2014). There are differences in unemployment rates between immigrants by country of origin. The groups containing large numbers of refugee arrivals face the greatest challenges in entering the job market, while those who migrate for work more often succeed in finding employment. The general economic situation also has an effect on the employment opportunities of immigrants. ★

Netta Mäki “Fertility rate and family size decrease among Somalis in Helsinki – further rise in the share of single-parent households”

WOMEN WHO SPEAK a mother tongue other than Finnish, Swedish or Sami have higher fertility rates than the native population in Helsinki (1.79 and 1.27 respectively). This difference persists despite a 14 per cent decrease in the fertility rate of those with a foreign mother tongue between 2000 and 2014. This article focuses on the development of the fertility rate of Helsinki’s Somali population, one of the groups with the highest fertility in the city. For Somali women in Helsinki, the total fertility rate has decreased from 4.9 in 2000–2002 down to 3.6 in 2013–2015. Family sizes among Somalis in Helsinki have also decreased. ✪

Pasi Saukkonen “What is integration?”

Successful integration of immigrants to Finland is one of the greatest challenges in our society in the near future. The population share of people with foreign origin is so considerable in each of the cities in the capital metropolitan area – Helsinki, Espoo and Vantaa – that the outcome of many crucial questions in these cities depends on the development of immigrant integration. In fact these people constitute such a large share of all immigrants living in Finland that the success or failure of integration policies in the whole country is virtually determined by what happens in the Helsinki area. The article discusses Finnish policies of integration as well as the terminology and typologies related to integration, also noting that attention has been paid increasingly in recent years to integration on the local level instead of only the national context. ✪

Anu Yijälä “New research project explores immigrants’ economic integration more thoroughly”

Some immigrant groups often need social assistance benefit despite being in full-time employment. In addition to their background, work experience gained in Finland was strongly connected to their need for social assistance benefit – the more experience one had, the shorter was the need for the benefit in question. Living together with a spouse is another factor linked with successful assimilation out of social assistance. These were among the main findings of a longitudinal study published by the City of Helsinki earlier this year. A new research project, to be carried out in 2016–2018, aims to investigate in more detail the role of employment and work experience in immigrants’ economic integration to Finland, focusing for instance on immigrants’ paths in the Finnish labour market and their individual ways of dealing with different kinds of welfare traps. ✪

ASUINALUEET

NUORET

KAUPUNKIHISTORIA

VÄESTÖ

HYVINVOINTI

MAAHANMUUTTO

KUNTATALOUS

KOULUTUS

OSALISTUMINEN

KAUPUNKIKULTTUURI

Uusi verkkolehti tarjoilee tuoretta kaupunkitietoa ja tutkijoiden blogeja

ALUETALOUS

IKÄÄNTYNEET

RAKENTAMINEN

ASUMINEN

DEMOKRATIA

TYÖMARKKINAT

YMPÄRISTÖ

Kvartti on avautunut uudella verkkosivustolla, josta lehden tutkimusartikkelit löytyvät entistä helpommin ja ovat luettavissa kätevästi myös mobiililaitteilla. Sisältö on selailtavissa artikkelien aihepiirin, kirjoittajan ja julkaisuajan mukaan.

Verkkolehdestä löytyy myös Helsingin kaupungin tietokeskuksen blogi, joka raottaa ovea tutkijoiden työhuoneisiin ja tarjoaa monenlaisia näkökulmia Helsinkiä koskevaan tietoon ja sen tuottamiseen.

kvartti

www.kvartti.fi

verkkolehti
webbtidskrift

Helsingin kaupunki
Tietokeskus